Biblioteka Jagiellońska.

I. B. 45.

Summula [illegible] per Civi-
tatis et capituli [illegible]
ius. Cracoviæ 1774

Fil. pols. 306.

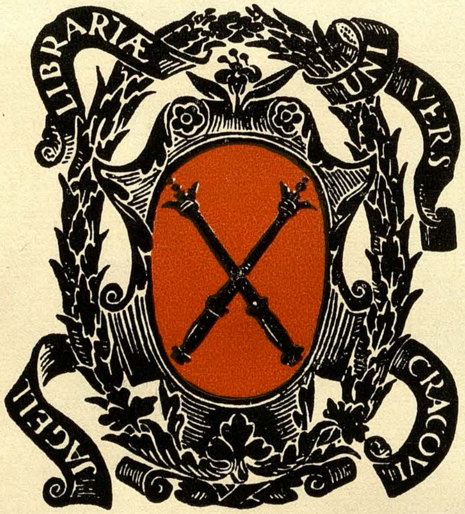

4111
CIMELIA

HH. V. 43a

~~VIII. i. 30~~

I. B 45.

Cim. Gr. 4111.

Textus ſummularū

Petri Hyſpani per tractatus et capitula diuiſus cunqꝫ ſingulorum tractatuū ſummarijs cuilibet ſtudioſo multum profuturis.

Titulus est duplex

[illegible] intrinseca [illegible]

Titulus [illegible]

Internus [illegible] liber [illegible]

[illegible] Causa efficiens [illegible]

Causa materialis [illegible] forma [illegible]

Causa formalis [illegible] duplex [illegible] forma

tractatus [illegible] libri [illegible] tractatus [illegible] capitula et capitulorum [illegible] Causa finalis

[illegible] intrinseca et extrinseca [illegible] intrinseca [illegible] subiecti attributionis [illegible]

[illegible] argumentatorum [illegible]

De subiecto

Subiectum est quod supponitur in aliqua scientia tamquam primo et per se notum de quo passiones [illegible]

[illegible] de subiecto [illegible] argumentatorio [illegible] subiecti attributionis [illegible] syllogismum [illegible] attributionis [illegible]

Quod autem [illegible] subiectum [illegible]

[illegible] principia [illegible] subiecti [illegible] consideratur in ista [illegible] subiectum [illegible] sub tali [illegible] formali in nulla alia scientia consideratur [illegible] sub tali [illegible] formali

[illegible] Subiectum [illegible] vera [illegible] sub [illegible]

[illegible] propter [illegible] simul [illegible]

[illegible] subiectum [illegible] Differentia quod sit subiectum attributionis [illegible]

[illegible] formali [illegible] in nulla alia scientia consideratur [illegible] formali [illegible] sub tali [illegible] formali in nulla alia scientia consideratur [illegible]

[illegible] scientia [illegible]

[illegible] tractatus [illegible] in quo determinat de sono [illegible] divisionem [illegible] divisionem

BIBLIOTH: UNIV: JAGELLONICAE

BIBLIOTH: UNIV: JAGELLONICAE

BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS.

Summularū Petri Hyſpani.

Prohemium.

Dialectica eſt ars artiū ſcientia ſcientiarū ad oīm methodoꝝ principia viam habēs Sola eñ dyalectica ꝓbabiliter diſputat de principijs oīm aliarum ſcientiarū. Et ideo in acquiſitione ſcientiaꝝ dyalectica debet eſſe prior. Dicitur aūt dyalectica a dya qđ eſt duo et logos ſermo vel lexis ratio: quaſi duoꝝ ſermo vel ratio. ſ. opponentis ꝛ reſpōdentis in diſputatione. Sed quia diſputatio non poteſt haberi niſi mediante ſermone: nec ſermo niſi mediante voce: nec vox niſi mediāte ſono. Oīs eñ vox eſt ſonus: ideo a ſono tanqȝ a priori inchoandum eſt.

Tractatus Primus libro Periarmenias correſpondēs. Quatuor continet capitula. Primū tres habet particulas. prima generis et differentiaꝝ in definitione nomīs ꝛ verbi poſitarum eſt notificatiua.

ſ Onus eſt quicqđ ꝓprie et per ſe ab auditu ꝑcipit. Dico aūt ꝓprie ꝛ per ſe: qꝛ licet homo vl' campana audiat hoc nō eſt niſi per ſonū eius. Sonoꝝ alius vox alius nō vox Sonus: vox idem eſt qđ ipa vox. Unde vox eſt ſonus ab ore aīalis platus naturalib⁹ inſtrumētis formatus. Naturalia aūt inſtrumēta quibus vox formatur ſunt hec. guttur: lingua: palatum. quatuor ꝛ dentes: ꝛ duo labia. Unde v. Inſtrumēta nouē ſunt guttur: lingua palatum. Quatuor et dentes ꝛ duo labia ſimul. Sonus nō vox eſt qui generat ex colliſione duoꝝ corpoꝝ inanimatoꝝ: vt fragor arborum: ſtrepidus pedū. Vocū alia ſignificatiua alia non ſignificatiua. Vox ſignificatiua eſt illa que auditui noſtro aliqđ repreſentat;

Tractatus Primus.

vt hõ equ⁹. Vox nõ ſignificatiua eſt q̃ auditui noſtro nihil repſẽtat vt bu ba baff. Vocum ſignificatiuaꝝ alia ad placitũ alia naturalr̃ eſt que apud om̃es hoĩes idem repſentat. vt gemitus infirmoꝝ: latratus canũ. Vox ſignificatiua ad placitũ eſt. que ad volũtatẽ primi inſtituẽtis aliq̃d repſentat. vt homo. Vocum ſignificatiuaꝝ ad placitũ: alia cõplexa: vt oratio. alia incõplexa vt nomẽ vl̃ verbũ.

Particula ſecunda de partibus integralibus ꝓpoſitionis. nomine ſcilicet ⁊ verbo.

Nomen eſt vox ſignificatiua ad placitũ ſine tempore cui⁹ nulla pars ſeparata aliq̃d ſignificat finita ⁊ recta. Vox ponit̃ in diffinitione nõis pro gñe. Significatiua ponit̃ ad differentiã vocis nõ ſignificatiue. Ad placitũ ponitur ad differẽtiam vocis ſignificantis naturalr̃. Sine tp̃e ponit̃ ad differẽtiam verbi. qđ ſignificat cum tp̃e. Cuius nulla pars ſeparate aliq̃d ſignificat: ponit̃ ad differentiã orationis. cuius partes ſeparate aliq̃d ſignificãt. Finita ponit̃ ad differentiã nõis infiniti. vt nõ homo. qđ non eſt nomẽ ſcđm dyalecticũ: ſed nomen infinitũ. Recta ponit̃ ad differentiã noim obliquoꝝ. vt catonis catoni: que non ſunt noĩa ſecũdum dyalecticũ: ſed noĩa obliqua. Unde ſolus nt̃ũs ſiue rectus dicitur eſſe nomẽ ſcđm dyalecticũ. Verbuȝ eſt vox ſignificatiua ad placitũ cum tẽpore cuius nulla pars ſepate aliquid ſignificat finita ⁊ recta. Cum tp̃e ponitur ad differentiã nõis qđ ſignificat ſine tẽpore. Finita ponit̃ ad differentiã verbi infiniti. vt nõ currit. non laborat. que non ſunt verba ſcđm dyalecticũ. Recta ponitur ad differentiã verboꝝ obliquoꝝ. vt currebat cucurrit: q̃ non ſunt verba ſecũdum dyalecticũ: ſed verba obliqua. Unde ſolum verbũ pſentis tp̃is indicatiui modi dicitur eſſe verbũ ſcđm dyalecticũ. Om̃ia aũt

alia verba eiuſdem modi ⁊ alioꝝ modoꝝ dicuntur verba obliqua. Omnes aũt alie differentie ponunt̃ hic in verbo eadem ratione qua et in noie ponebant̃. Et ſciendum ꝙ dyalecticus ſolum ponit duas partes orationis.ſ. nomen ⁊ verbũ. reliquas autem omnes appellat ſinkathegreumaticas id eſt conſignificatiuas.

Particula tertia de genere propoſitionis.

Oratio eſt vox ſignificatiua ad placitum cuius partes ſeparate aliqd ſignificant. Hoc totũ: cuius partes ⁊c̃. ponitur ad differentiã nomis ⁊ verbi: quorum partes ſeparate nihil ſignificant. Relique aũt particule ponunt̃ hic eadem ratione qua in nomie ⁊ verbo ponebant̃. Orationum alia pfecta alia imperfecta. Oratio pfecta eſt que perfectum ſenſuz generat in animo auditoris: vt hõ currit. Oratio impfecta eſt que impfectũ ſenſum generat in animo auditoris: vt hõ albus. Orationũ perfectarum alia indicatiua: vt hõ currit. Alia impatiua: vt petre fac ignẽ. alia optatiua: vt vtinã eſſem bonus clericus. alia cõiunctiua: vt cũ veneris ad me dabo tibi equũ. alia depcatiua: vt miſerere mei de⁹. Harum aũt orationũ ſola indicatiua oratio dicit̃ eſſe ppoſitio.

[C]apitulum ſecundum: quatuor habet particulas.

[P]rima eſt de propoſitionis definitione ⁊ diuiſione atq; propoſitio[ni]s kathegorice notificatione.

Propoſitio eſt oratio verũ vel falſuz ſignificans indicando: vt hõ currit. Propoſitionum alia kathegorica. alia [y]pothetica. Propoſitio kathegorica eſt illa que habet ſubiectum predicatũ ⁊ copulam tanꝙ principales partes ſui: vt homo currit

Tractatus Primus.

In hac enim ꝓpoſitione hō currit. homo eſt ſubiectum ⁊ currit pdicatum. et quod vnū coniungit cum altero dicitur eſſe copula vt patet in reſoluēdo. vt homo currit id eſt hō eſt currens. ibi hoc nomen hō eſt ſubiectum et currēs pꝛedicatū ⁊ hoc verbū eſt dicit̄ eſſe copula: quia cōiungit vnū cum altero ⁊ dicitur kathegorica a kathegorizo as are. quod eſt idem ꝙ pdicato predicas pdicare. Subiectum eſt illud de quo aliquid dicitur Predicatū eſt illud quod dicitur de altero ſcilicet de ſuo ſubiecto.

Particula ſecunda: de accidentibus abſolutis propoſitionis kathegorice. Quantitate ſcilicet ⁊ qualitate.

p Ropoſitionū kathegoricaꝝ. alia vniuerſalis. alia particularis. alia indefinita alia ſingularis. Propoſitio vniuerſalis eſt in qua ſubijcit̄ terminus cōis ſigno vniuerſali determinatus. vt om̄is homo currit. Uel ꝓpoſitio vniuerſalis eſt illa que om̄i aut nulli ineſſe ſignificat: vt om̄is homo currit: nullus hō currit. Terminus cōis eſt qui aptus natus eſt pꝛedicari de pluribus: vt hō eſt terminus cōis: quia pꝛedicat̄ de ſoꝛte ⁊ platone ⁊ de vnoquoq₃ hoīe. Signa vniuerſalia ſunt hec. Omnis nullus nihil qlibet quicūq₃ alter vterq₃ neuter ⁊ ſimilia. Propoſitio pticularis eſt illa in q̄ ſubijcit̄ terminus cōis ſigno pticulari determinatus: vt aliqs hō currit. quidā equus mouet̄. Signa pticularia ſunt hec quis quidā reliqu⁹ ⁊ ſimilia. Propoſitio indefinita ē illa in qua ſubijcitur termin⁹ cōis nullo ſigno determinat⁹. vt hō currit. Propoſitio ſingularis eſt illa in qua ſubijcit̄ terminus ſingularis ſiue diſcretus. Uel in qua ſubijcit̄ terminus cōis cū ꝓnoīe demōſtratiuo pmitiue ſpeciei: vt ſoꝛtes currit: vł iſte aſinus currit Termin⁹ ſingularis eſt q̄ aptus nat⁹ eſt pdicari de vno ſolo: vt ſoꝛtes de ſe ipo. Itē

ppõnum kathegoricaꝝ. alia affirmatiua alia negatia. Affirmatiua eſt illa in qua pdicatũ affirmat̃ de ſuo ſubiecto: vt hõ currit. Negatiua ẽ illa in q̃ pdicatũ negat̃ de ſuo ſubiecto. vt hõ nõ currit. Diuiſa ppõne tripl'r. Sciendũ eſt ꝙ triplex eſt queſitiuũ p qð q̃rimus de ipa ppõne. ſ. que q̃lis et quãta. Que querit de ſubſtantia ppõnis. Vñ ad interrogationũ factã p q̃ reſpõdẽdũ eſt kathegorica vl' ypothetica. Qualis querit de q̃litate ppõnis. Unde ad interrogationem factã p qualis rñdendũ e3 affirmatiua vl' negatia. Quãta querit de quãtite ppõnis. Vñ ad interrogationẽ factã p quãta reſpondendũ eſt vniuerſalis vel pticularis indefinita vel ſingularis. Vñ verſus. Que ka vel yp. qualis ne vel aff. v. quãta par in ſin.

Particula tertia: de primo accidẽte reſpectiuo ſcilicet oppoſitione deq3 materia z legibus ppoſitionũ oppoſitarum.

i Tem ppoſitionũ kathegoricaꝝ alia pticipãt vtroq3 termino: vt hõ currit: hõ non currit. Alie vero altero termino: vt hõ currit: hõ diſputat. Alie vero nullo termĩo: vt plato diſputat equus mouet̃. Itẽ ppoſitionũ participantiũ vtroq3 termĩo quedã participãt ſcðm eundẽ ordinẽ: vt hõ currit hõ nõ currit. Quedã ordĩe pũerſo: vt hõ eſt aĩal: aĩal eſt hõ. Itẽ ppoſitionũ pticipantiũ vtroq3 termĩo ſcðm eundẽ ordinẽ. alie ſũt ꝯtrarie. alie ſubcõtrarie. alie cõtradictorie. alie ſubalterne. Contrarie ſunt vl'is affirmatiua z vniuerſalis negatiua eiuſdẽ ſubiecti z pdicati: vt oĩs homo currit: nullus hõ currit. Subcõtrarie ſunt particularis affirmatiua z pticularis negatiua eiuſdẽ ſubiecti z pdicati: vt quidã hõ currit q̃dam hõ non currit. Contradictorie ſunt vl'is affirmatiua et pticularis negatiua vel vniuerſalis negatiua z pticularis affirmatiua eiuſdẽ ſubiecti z pdicati: vt oĩs hõ currit quidã hõ nõ currit vl'

Tractatus Primus.

nullus hō currit quidam homo currit Subalterne ſunt vniuerſalis affirmatiua ꝛ particularis affirmatiua: vel vniuerſalis negatiua et p̄ticularis negatiua eiuſdem ſubiecti ꝛ p̄dicati. vt oīs hō currit quidam homo currit: nullus homo currit quidam homo non currit.

Omnis homo eſt animal.

Nullus homo eſt animal.

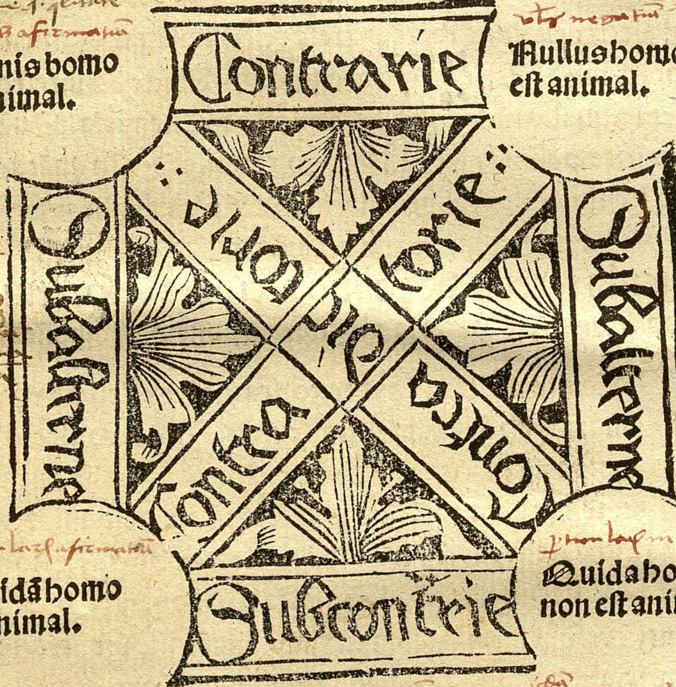

Quidā homo eſt animal.

Quidā homo non eſt animal.

Propoſitionū triplex eſt materia. ſ. naturalis cōtingens ꝛ remota. Naturalis eſt in qua p̄dicatū eſt de eſſe ſubiecti vel ꝓpriū eius: vt homo eſt aīal: hō eſt riſibilis. Cōtingens eſt in qua p̄dicatū poteſt adeſſe et abeſſe ſubiecto p̄ter eius corruptionē: vt homo eſt albus: homo non eſt albus. Remota eſt in qua predicatū nullo modo pōt conuenire cum ſubiecto; vt homo eſt aſinus. leo eſt vacca. Lex ſiue

natura contrariaꝝ talis eſt. ꝙ ſi vna eſt vera reliqua eſt falſa: et non ecōuerſo. poſſunt eñ ambe ſimul eſſe falſe in materia cōtingenti. vt oīs homo eſt albus: nullus hō eſt albus. Jn naturali vero materia ſemp̄ ſi vna eſt vera reliqua erit falſa ⁊ ecōuerſo. vt omnis homo eſt aīal nullus homo eſt aīal. Et ſimiliter in materia remota. vt oīs hō eſt aſinus nullus homo eſt aſinus. Et in materia cōtingenti quādo accidēs eſt inſepabile. vt oīs coꝛuus eſt niger: nullus coꝛuus eſt niger. Sed ille que ſunt de accidente ſepabili poſſunt ambe eſſe falſe vt oīs homo eſt albus: nullus hō eſt albus. Lex ⁊ natura ſubcontrariaꝝ talis eſt. ꝙ ſi vna eſt falſa reliqua erit vera ⁊ nō ecōuerſo. Poſſunt eñ ſimul eſſe vere in materia cōtingenti. et hoc quādo accidēs eſt ſepabile: vt quidā hō eſt albus: quidam hō non eſt albus. Unde lex ſubcōtrariaꝝ contrario mō ſe habet ad legem ꝯtrariaꝝ. Lex cōtradictoꝛiaꝝ talis eſt: ꝙ ſi vna eſt vera reliqua erit falſa et econuerſo. Jn nulla eñ materia ambe poſſunt eſſe ſimul vere vl' falſe. vt omnis homo eſt aīal: quidam hō non eſt aīal ⁊c̄. Lex ſiue natura ſubalternaꝝ talis eſt. ꝙ ſi vniuerſalis eſt vera ſua particularis erit vera ⁊ non ecōuerſo. Poteſt eñ pticularis eſſe vera vniuerſali exiſtēte falſa. Et ſi pticularis eſt falſa ſua vniuerſalis erit falſa ⁊ nō ecōuerſo.

Particula quarta de ſecundo accidente reſpectiuo quod eſt conuerſio.

I Tem ꝑpoſitionū participantiū vtroq3 termino oꝛdine ecōuerſo triplex eſt cōuerſio ſcilicet ſimplex per accidēs et per cōtrapoſitionē. Conuerſio ſimplex eſt quando de ſubiecto fit pꝛedicatū et de pdicato ſubiectū manente eadē qualitate ⁊ quātitate ꝑpoſitionis ⁊ hoc modo conuertit̄ vniuerſalis negatiua in ſe ⁊ particularis affirmatiua in ſe: vt nullus homo eſt lapis:

ergo nullus lapis eſt hõ. aliquis hõ eſt aial: ergo aliqđ animal ē hõ Cõuerſio per accidẽs eſt quando de ſubiecto fit predicatũ ⁊ de ꝑdicato ſubiectũ manente eadẽ qualitate ſed mutata quãtitate et hoc modo conuertiť vniuerſalis affirmatiua in particularẽ affirmatiua et vniuerſalis negatiua in particularẽ negatiuam: vt oıs homo eſt aial. ergo quoddã animal eſt hõ. nullus homo eſt lapis: ergo q̇daʒ lapis non eſt hõ Cõuerſio per cõtrapoſitionẽ eſt quãdo de ſubiecto fit ꝑdicatũ et de ꝑdicato ſubiectũ manẽte eadẽ q̃litate ⁊ quãtitate: ſed mutatis terminis finitis in termios infinitos. Et hoc mõ ꝯuertitur vniuerſalis affirmatiua in ſe: ⁊ particularis negatiua in ſe: vt oıs hõ eſt aial: ergo om̄e nõ aial eſt nõ hõ. Un⁹. Feci ſimplr̃ cõuertitur: eua ꝑ acci. Aſto ꝑ ꝯtra ſic fit cõueſio tota. Aſſerit a: negat e: ſũt vniuerſaliť ambe Aſſerit i: negat o: ſunt ꝑticulariter ambe. Ecce tibi ſim armigeros ac arma bono con. Et eſt notandũ ꝙ illud ꝙ eſt in ſubiecto ꝓpoſitionis que debet conuerti quodcunq̧ ſit illud debet poni ſupra totuʒ predicatũ et reducere ipm̃ ad ſubiectum: ꝓpterea eadem eſt conuerſio ꝑticularibus in deffinitis ⁊ ſigularibus.

Capitulum tertium: de propoſitione yꝑothetica ⁊ ſuis ſpeciebus.

s Equiť de ꝓpoſitione yꝑothetica. Propoſitio yꝑothetica eſt que habet duas ꝓpões kathegoricas cõiũctas tanq̄ꝫ principeles partes ſui: vt hõ currit ⁊ homo mouetur. Diciť aũt yꝑothetica ab yꝑos qđ eſt ſub ⁊ theſis poſitio quaſi ſuppoſitio q: in ea vna pars ſupponiť alteri. Propoſitionũ yꝑotheticaꝝ tres ſunt ſpẽs ſcꝫ cõditionalis: copulatiua: ⁊ diſiũctiua Cõditionalis ē in qua cõiunguntť due ꝓpões kathegorice mediante hac cõiũctiõe ſi: vt ſi ſortes currit ſortes moueť. Et illa kathegorica cui

immediate cōiungit hec coniūctio ſi dicitur antecedēs reliqua vero conſequēs Copulatiua eſt illa in qua cōiungunt due ꝓpoſitiōes kathegorice mediāte cōiunctione et: vt ſortes currit ⁊ plato diſputat. Diſiunctiua eſt illa in qua cōiungunt due propoſitiōes kathegorice ꝑ hanc cōiunctionē vel: vt ſortes currit vel plato diſputat. Ad veritatem cōditionalis requirit ꝙ antecedens non poteſt eſſe verum ſine cōſequente: vt ſi homo eſt animal eſt. Unde om̄is cōditionalis vera eſt neceſſaria: vt om̄is cōditionalis falſa eſt impoſſibilis. Ad faſitatem cōditionalis ſufficit ꝙ antecedēs poteſt eſſe verum ſine cōſequente: vt ſi homo eſt aſinus eſt. Ad veritatem copulatiue requirit vtramq; partē eſſe veram: vt homo eſt aial et equus eſt hinnibilis. Ad falſitatem eius ſufficit alteram partē eſſe falſam vt homo eſt animal ⁊ equus eſt lapis. Ad veritatem diſiunctiue requirit vnam partem eſſe veram: vt homo eſt animal: vel equus eſt ap is. Et permittit ꝙ vtraq; pars ſit vera ſed non ita ꝓprie vt hō eſt animal: vel equus eſt hinnibilis. Sed ad falſitatem eius requirit vtrāq; partem eſſe falſam: vt homo eſt aſin⁹ vel equus eſt lapis.

De tertio accidente reſpectiuo. ſ. equipollentia.

Equit de equipollētijs de q̄bus tales dant regule. Prima regula eſt ꝙ ſi alicui ſigno vniuerſali vl' ꝑticulari preponat negotio equipollet ſuo cōtradictorio: vt illa nō om̄is homo currit eq̄pollet illi quidā homo nō currit: ⁊ iſta non quidam hō currit eq̄pollet iſti nullus homo currit. Sc̄da regula talis eſt ꝙ ſi alicui ſigno vniuerſali poſtponat negotio eq̄pollet ſuo ↄtrario: vt oīs homo nō currit. eq̄pollet iſti nullus hō currit. et iſta nullus hō non currit equipollet iſti oīs hō currit. Tertia regula eſt ꝙ ſi alicui ſigno vniuerſali vl' ꝑticulari ꝑponat ⁊ poſtponat negatio eq̄

pollet ſuo ſubalterno vt non ois hō nō currit eqpollet iſti quidā hō currit: ⁊ nō nullus hō nō currit eqpollet iſti: quidā hō nō currit. Ex iſtis tribus regulis ſequit̄ q̄rta regula q̄ talis eſt ꝙ ſi duo ſigna vniuerſalia negatia ponāt̄ in eadē locutiōe ita ꝙ vnū i ſubiecto ⁊ aliud in p̄dicato ponat̄ tūc p̄mū eqpollet ſuo ꝯtrario ꝑ ſcōaʒ regulā ⁊ ſecundū ſuo ꝯtradictoꝛio ꝑ p̄mā regulā vt nihil ē aial: eqpollet iſti: eſt aliqd qō: patʒ qōlibʒ qꝛ ꝑ ſcōam regulā: quodlibʒ nō ē nihil: eqpollet ⁊ per p̄mā regulā: non nihil ⁊ aliquid equipollēt. vnde hec nihil eſt nihil: equipollet huic: qōlibet eſt aliquid: qꝛ non nihil ⁊ aliquid equipollēt ſicut nō nullus ⁊ quidā. v̄. Non ois quidā non ois nō quaſi nullus. Nō nullus quidā ſed nullus nō valet omnis. Non aliquis nullus non quidā nō valet omnis. Nō alter neuter: neuter nō p̄ſtet vterqꝫ. Itē p̄re cōtra dic poſt cōtra p̄re poſtqꝫ ſubalter.

Capitulum quartū: quatuoꝛ cōtinet particulas

Prima eſt de diffinitione modi ⁊ eius diuiſione.

Modus eſt adiacens rei determinatio ⁊ habʒ fieri ꝑ adiectiuū. Sed duplex eſt adiectiuū. Eſt eñ adiectiuū quoddam nois vt albus niger ⁊c̄. Et quoddaʒ eſt adiectiuū verbi: vt aduerbiuʒ. quia ſcōm Priſcianū aduerbiū eſt vi verbi adiectiuū et ideo duplex eſt modus. Unus eſt noialis qui fit per adiectiuū nomis: vt hic homo albus currit. Alius vero aduerbialis qui fit per aduerbia: vt hic homo currit velocit̄. Item aduerbioꝛuʒ quedā determināt verbū ratione compoſitionis vt hec ſex. neceſſario cōtingenter poſſibiliter impoſſibilit̄ vero ⁊ falſo. Alia determinant verbū ratione rei verbi: vt foꝛtiter agit: velociter currit. Alia determināt verbū ratione tēpoꝛis vt aduerbia tēpoꝛalia. Alia determināt verbū ratione modi: vt aduerbia hoꝛtādi ⁊ optandi: et ſi

milia. ſcōm hoc modus ſumit multipliciter ꝑ aduerbia. Sed obmiſſis oībus alijs ſolum de his que compoſitionē determināt eſt dicendum ſunt hi ſex modi: neceſſario ꝯtingent poſſibiliter ⁊c. Cū em̄ dicitur homo currit neceſſario: deſignat ꝙ tota compoſitio ſit neceſſaria. Cum em̄ dicit homo currit bene vel male vel velocit deſignatur ꝙ curſus hoīs eſt bonus vel malus vel velox. ⁊ ſic in iſtis determinat res verbi in alijs compoſitio: et ita intelligēdum eſt de alijs ſupradictis aduerbijs. Unde ſolus ille modus qui cōpoſitionē determinat facit propoſitionē modalem ⁊ ſolū de tali hic intēdimus Et ſciendū ꝙ iſti ſex modi quandoqꝫ ſumūtur nominaliter: vt poſſibile impoſſibile. neceſſariū. contingens. verum ⁊ falſum. Et quandoqꝫ ſumūtur aduerbialiter: vt poſſibiliter: impoſſibiliter: contingenter: neceſſario: vero et falſo.

Particula ſcd̄a de ꝓpoſitionis modalis definitiōe

Propoſitio modalis eſt que modificat aliquo iſtorū ſex modorꝫ. ſ. poſſibile: cōtingens: impoſſibile: neceſſe: vere ⁊ falſe. vt ſortem currere eſt poſſibile: ſortē currere eſt cōtingens ⁊c. Et ſciendū ꝙ in ꝓpoſitiōibus modalibus verbū debet ſubijci: modus aūt predicari. Oēs alie ꝓpoſitiones in quibꝰ non ſubijcit verbum nec p̄dicatur modus dicunt deineſſe: id eſt de ſimplici inherētia predicati ad ſubiectum: ⁊ ꝑ hoc patet diuiſio ꝓpoſitionis que ſolet fieri. Propoſitionū alia modalis: alia deineſſe Ille aūt propoſitiones que modificant his duobus modis vero ⁊ falſo. relinquūtur quia eodē modo ſumitur oppoſitio ⁊ equipollētia eis ſicut in illis deineſſe. In his aūt modis qui ſunt poſſibile: impoſſibile. contingens: ⁊ neceſſarium non ſic ſumit oppoſitio ⁊ equipollentia: vt poſtea patebit.

Tractatus Primus

Particula tertia: de propoſitionum moda lium multiplicatione atq₃ equipollentijs earundem.

e

¶ ſciendū ꝙ vnuſquiſq₃ iſtoꝝ quatuor modoꝝ facit qua
tuor propoſitiones modales. ꝛ cum quatuor ſunt modi.
erunt quater q̄tuor propoſitiones ꝛ ſic ſunt ſedecim pro
poſitiones. verbi gratia: iſte modus qui eſt poſſibile ſi ſumat᷑ ſine
negatione facit primā propoſitionē modalem: vt ſortez currere eſt
poſſibile. Si ſumatur cū negatione poſita ad verbū facit ſecundā
propoſitionē vt ſortem non currere eſt poſſibile. Si ſumat᷑ cum ne-
gatione poſita ad modum facit tertiam ꝓpoſitionē. vt ſortem cur-
rere non eſt poſſibile. Si ſumatur cum duplici negatione. vna poſi-
ta ad modum ꝛ alia ad verbum facit quartā ꝓpoſitionē. vt ſortem
non currere nō eſt poſſibile. Et ſic ſecundū vnūquemq₃ iſtorū qua-
tuor modorum ſumūtur quatuor ꝓpoſitiones. Harum aūt propo-
ſitionū equipollentie ſiue conſequentie quatuor regulis cognoſcun
tur. Prima regula eſt talis. Cuicūq₃ dicto affirmato attribuit᷑ poſſi
bile eidem attribuitur cōtingens: ꝛ ab eodem remouet᷑ impoſſibi-
le ꝛ ab eius cōtradictorio oppoſito remouetur neceſſe. Secūda re-
gula eſt. Cuicunq₃ dicto negato attribuit᷑ poſſibile eidem attribuit᷑
contingēs: ab eodem remouetur impoſſibile. ꝛ ab eius cōtradicto-
rio oppoſito remouetur neceſſe. Tertia regula eſt. A quocunq₃ dicto
affirmato remouetur poſſibile ab eodem remouet᷑ contingens eidē
attribuitur impoſſibile ꝛ eius cōtradictorio oppoſito attribuit᷑ ne-
ceſſe. Quarta regula eſt. A quocunq₃ dicto negato remouet᷑ poſſi-
bile ab eodem remouetur contingens eidem attribuitur impoſſibi
le et eius contradictorio oppoſito tribuitur neceſſe.

	Quartus.		Tertius.
Pur	Sortē nō cur. nō eſt poſſibile.	I	Sortē cur. nō eſt poſſibile.
pu	Sor. nō cur. nō eſt cōtingens.	li	Sortē cur. nō eſt ꝯtingēs.
re	Sortē nō cur. eſt impoſſibile.	a	Sortē cur. eſt impoſſibile.
a	Sortem currere eſt neceſſe.	ce	Sortē non cur. eſt neceſſe.

	Primus.		Secundus.
A	Sortē currere eſt poſſibile.	E	Sortē nō currere ē poſſibile.
ma	Sortē currere eſt cōtingens.	dē	Sor. nō currere eſt cōtingēs
bi	Sor. cur. nō eſt impoſſibile.	tu	Sor. nō cur. nō eſt ipoſſibile
mus	Sortē nō cur. nō eſt neceſſe.	li	Sortē currere nō eſt neceſſe

Omēs aūt ille ꝓpoſitiones que ſunt in pͥma linea equipollēt ꝛ conuertunt inter ſe per primā regulā. que in ſcd̄a per ſcd̄am. que in tercia: et que in quarta per quartam. Item eqpollentia ꝓpoſitionum modaliū poteſt poni ꝑ has regulas. Omēs ꝓpōnes de poſſibili et impoſſibili eqpollent verbo ſimiliť ſe habente ꝛ mō diſſimiliter: vt ſortem currere eſt poſſibile. ſortē currere nō eſt poſſibile. Et omnes ꝓpoſitiones de poſſibili ꝛ de neceſſe equipollēt verbo et modo diſſimiliter ſe habētibus. vt ſortē currere eſt poſſibile. ſortē non currere nō eſt neceſſe. Et omēs ꝓpoſitiōes de impoſſibili et neceſſe equi

pollēt verbo diſſimiliter ſe habere ⁊ modo ſilr: vt ſortē currere non eſt impoſſibile. ⁊ ſortem nō currere non eſt neceſſe. Et intelligit modus ſilr ſe habere ⁊ diſſimiliter quantū ad affirmationē ⁊ negationem. vt dicat modus ſimiliter ſe habere quādo affirmatur ⁊ negat vtrobiqȝ. Et diſſimiliter qñ negatur in vna ⁊ affirmat in alia. Et eodem mō intelligendū eſt de verbo ſicut de modo. Et ſciendū ꝙ pdicta regula nō facit mentionē de cōtingenti. eo ꝙ cōtingens cōuertitur cū poſſibili. Unde idem eſt iudiciū de ꝓpoſitionibus vtriuſqȝ. Exempla aūt huius querant in ſuperiori figura. in prima ſcđa tertia ⁊ quarta lineis. Quia ad om̄es iſta eſt regula generalis.

Particula quarta: de modalium oppoſſitione.

P Ropoſitionū modalium alie ſunt cōtrarie. alie ſubcontrarie. alie cōtradictorie. alie ſubalterne. Unde omnes ꝓpōnes que ſunt de quarta linea cōtrariant his que ſūt in tertia linea. Unde v̄ſus. Tercius eſt quarto ſemꝑ ꝯtrarius ordo ¶ Item pmus ⁊ ſecūdus ordo ſubcōtrariant. Unde v. Sit tibi linea ſubcōtraria prima ſcđe. Itē pmus ordo ⁊ tertius et ſecūdus ⁊ qrtꝰ cōtradicunt.. Unde v. Terciꝰ eſt primo ſemper cōtradictorius ordo. Pugnat cum quarto cōtradicendo ſecūdus. Item prima linea ſubalternatur quarte ⁊ ſcđa tertie. Unde. Prima ſubeſt quarte vice particularis habens ſe. Hac habet ad ſeriem ſe lege ſecunda ſequentē. Ordo ſubalternus ſit primus ſiue ſecundus.

Tractatus Secundus libro Predicabilium Purphirij correſpondēs. ſex habet capitula.

Summularū Petri Hyſpani.

Predicabile quandoq; ſumit̄ ꝓprie. et ſic dicitur predicabile qḋ de pluribus predicat̄. quādoq; cōmunit̄: et ſic dicitur p̄dicabile qḋ de vno ſolo predicat̄ ſiue de pluribus. Unde predicabile ꝓprie ſumptū idem eſt qḋ vniuerſale. Sed differunt in hoc quia predicabile diffinit̄ per dici de. vniuerſale per eſſe in. Eſt eñ predicabile qḋ aptum natū dici de pluribus. Uniuerſale aūt qḋ aptum natum eſt eſſe in multis. Predicabile ſiue vniuerſale diuiditur ꝑ genus. ſpeciem: differentiam: ꝓprium ⁊ accidens. ⁊ ſolum de his quinq; hic intendimus.

Capitulum primum de genere.

Genus dicit̄ tripliciter. Primo dicit̄ collectorum multorum ſe habentiū quodāmodo ad ſe inuicem ⁊ ad vnum principiū. vt collectio eorum q̄ ſunt de eadem parētela deſcendentiū ab vno auo. Scḋo modo dicit̄ genus qḋ eſt principium vniuſcuiuſq; generatiōis vt pater vel patria ſiue locus. Tertio modo dicit̄ genus cui ſupponit̄ ſpecies. Et hoc vltimo modo ſumitur hic. Genus eſt qḋ predicat̄ de pluribus differētibus ſpecie in eo qḋ quid eſt. vt aīal predicat̄ de homīe ⁊ de equo que differūt ſpecie. Ad cognoſcendū autem hoc membrū ſcȝ differentibus ſpecie oportet ſcire q; differens dicit̄ tot modis quot modis dicit̄ idem. Idem dicitur tripl'r: ſcilicet idem genere idē ſpecie idem nūero. Eadē genere ſunt quecūq; ſub eodem genere continent̄. vt hō et aſinus ſub aīali. Eadem ſpecie ſūt quecūq; ſub eadem ſpecie continentur: vt ſortes et plato ſub hoīe. Idem nūero dicitur quadruplicit̄. ſcȝ noīe definitione. ꝓprio ⁊ accidente. Eadem noīe ſunt quorū res eſt vna noīa vero plura. vt Marcus Tulius Cicero. Eadē definitione dicunt̄ quorum vnū eſt definitio alterius; vt homo et aīal rationale

mortale. Eadem proprio dicũtur quoꝝ vnum eſt ꝓprium alterius ꝛ conuertit cum eo. vt riſibile eſt ꝓprium hoīs. Eadem accidēte dicunt quoꝝ vnũ eſt accidēs alterius. vt ſortes ꝛ albedo que ē in ipo. Similter dicit differens genere. differens ſpecie. ꝛ differens nũero Differentia genere ſunt quecũqꝫ ſub diuerſis generibus cōtinent. vt homo ꝛ arbor. quia hō ꝯtinet ſub hoc genere qd eſt aial. ꝛ arbor ſub hoc genere qd eſt planta. Differētia ſpecie ſunt quecũqꝫ ſub diuerſis ſpeciebus cōtinent. vt ſortes ſub hoie. ꝛ hic aſinus ſub aſino Differentia nũero ſunt quecũqꝫ diuerſuꝫ numeꝝ conſtituũt. vt ſortes ꝛ plato. Illud aũt dicitur ꝑdicari in quid qd cōueniēter reſpōdetur ad interrogationē factam ꝑ quid. vt cum querit quid eſt hō: cōuenienter reſpōdetur: animal. Et ergo aial predicat de hoie in quid. Aliter aũt diffinit genus. Genus eſt cui ſupponit ſpecies. Et diuidit in genus generaliſſimũ et genus ſubalternũ. Genus generaliſſimũ eſt ſup quod non eſt aliud genus ſupueniens. Uel genus generaliſſimũ eſt quod cum ſit genus nō poteſ eſſe ſpecies. Et diuidit in decem ꝑdicamenta que ſunt ſubſtantia: quãtitas: qualitas: adaliquid. actio: paſſio: vbi: quãdo: ſitus: habitus. Hec autē decē ꝑdicamenta dicunt genera generaliſſima: quia nullũ genus habēt ſupra ſe. licet eñ ens dicatur de iſtis decē. hoc tamen nō eſt vniuoce ſed equiuoce: ꝛ ideo non eſt genus eoꝝ. De his aũt decē nihil modo dicimus ſed in ꝑdicamentis determinabimus de iſtis. Genus ſubalternum eſt quod cũ ſit genus poteſt eſſe ſpecies. vt animal eſt genus hominis: et ſpecies corporis animati.

Capitulum ſecundum de Specie.

s Pecies eſt quod p̄dicat̄ de pluribus differētibus nūero in eo qđ quid eſt. In hac aūt deffinitione hoc verbū p̄dicatur dicit aptitudinē ⁊ non actum. Similiter in aliis. vt homo p̄dicat̄ de ſorte et platone et de aliis p̄ticularibus hoībus que ſunt plura et differentia nūero vt prius patuit. Et p̄dicatur de his in quid. q: cum querit̄ quid eſt ſortes: cōuenienter reſpondet̄. homo. Diffinit̄ etiā ſpecies ſic. Species eſt qđ ponit̄ ſub aſſignato genere. Et ſic ſpecies eſt de qua genus in eo qđ quid eſt predicatur. Et diuidit̄ in ſpeciem ſpecialiſſimā ⁊ ſpeciem ſubalternā. Species ſpecialiſſima eſt que cum ſit ſpecies nō poteſt eſſe genus. vt homo: equus: aſinus: ⁊ ſimilia. Uel ſic. Species ſpecialiſſima eſt ſub qua non eſt alia inferior ſpēs. Species ſubalterna eſt que cum ſit ſpecies potes eſſe genus. vt aīal. Unde quecunq; ſunt inter genus generaliſſimū ⁊ ſpecieȝ ſpecialiſſimā poſſunt eſſe genera et ſpēs ad aliud quidem ⁊ ad aliud ſumpta. Sunt eñ genera reſpectu inferioꝝ. ſpecies vero reſpectu ſuperiorū ſicut patebit in arbore Phurpiriana. Ut aūt hoc ſit magis planum ſumat̄ exemplū de vnoquoq; p̄dicamento. vt ſubſtātia eſt genus primū. ſub hac aūt corpus. ſub corpore corpus animatū. ſub quo aīal. ſub animali anīal rationale. ſub q̄ homo. ſub hoīe ſunt indiuidua. vt ſortes plato. Indiuiduū eſt qđ de vno ſolo predicat̄. vt ſortes. Hec eñ oīa patent in figura ſequēti q̄ dicit̄ arbor Purphi vñ Iſta tibi plana facit arbor phurpiriana.

Sequitur arbor Purphiriana.

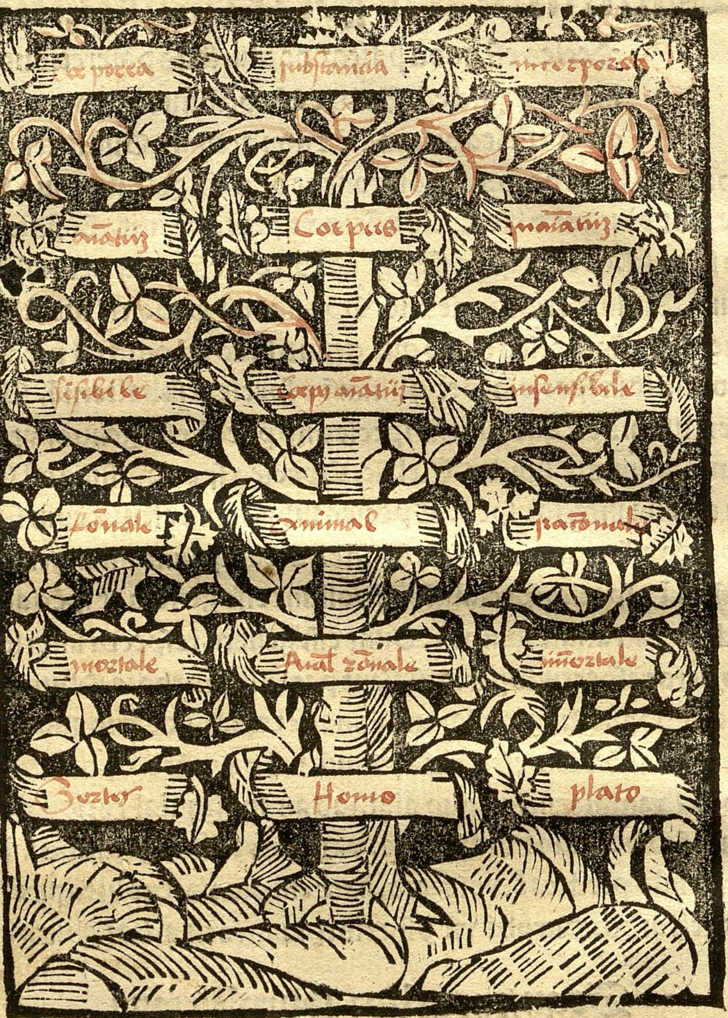
Substantia
Incorporea
Animatū
Corpus
Inanimatū
Sensibile
Insensibile
Rōnale
Animal
Irrationale
Mortale
Anial rōnale
Immortale
Homo
Plato

Summularũ Petri Hyſpani.

Capitulum tertium de differentia.

Differentia dicit triplicit. ſcꝫ cōiter ꝓprie ⁊ magis ꝓprie. Cōmunis differentia eſt qua alterum differt ab altero vl' a ſeipō ſepabili accidente. vt ſortes ſedēs differt a ſeipō non ſedente vel ab alio. Propria differentia eſt qua alteꝛ differt ab altero inſepabile accidente. vt ſortes ſimus differt a ſorte nō ſimo. Unde accidēs inſeparabile dicit. vt ſimi ũ aquilum. Magis ꝓpria differētia eſt qua alterū differt ab altero ſpecifica differentia. vt hō differt ab equo ꝑ rationale. Et iſto modo ſumit hic differentia. ⁊ diffinit ſic. Differētia eſt qd' predicat de pluribus differentibus ſpecie in eo qd' quale. vt rationale predicat de hoīe. ⁊ de his que ſunt differētia ſpecie. Sumus em̄ rationales vt dij. vt vult Porphirius: ſed mortale additū nobis ſeparat nos ab illis. Illud em̄ dicitur ꝑdicari in quale. qd' cōueniēter reſpondet ad interrogationē factā ꝑ quale. Cum em̄ dicit qualis eſt hō. cōuenienter reſpōdetur rationalis. et ideo rationale predicat de hoīe in qualꝫ. Diffinit etiam ſic. Differētia eſt qua ſpēs abūdat a genere. vt hō abundat ab aīali his differētijs que ſunt rationale mortale. Sciendū ꝙ eadem differētia eſt diuiſiua ⁊ cōſtitutiua. ſ. diuiſiua generis ⁊ cōſtitutiua ſpeciei. vt rationale diuidit animal cū differentia ſibi oppoſita. ſ. irrationale. Dicimus em̄ aīalium aliud rationale aliud irrationale. ⁊ iſte differentie cōſtituūt diuerſas ſpecies ſub animali. Omnis em̄ differentia adueniens generi cōſtituit ſpeciem. ideo cōſtitutiua ſeu ſpecifica nominat. Mortale em̄ additum ſup hoc genus animal cōſtituit hominē. Et ob hoc dicit Boecius ꝙ ſola ſpecies definitur.

Capitulum quartum de proprio.

Tractatus Secundus.

p Ropꝛiũ dicit quadruplicit᷑. Pꝛimo modo dicit᷑ ꝓpꝛiũ qđ ineſt alicui ſpeciei: ⁊ nõ omi. vt eſſe medicũ vl' grãmaticũ. Scđo modo dicit᷑ ꝓpꝛiũ qđ ineſt omi ⁊ nõ ſoli: vt eẽ bipedẽ ineſt omi hõi et nõ ſoli. Tertio mõ dicit᷑ ꝓpꝛiũ qđ ineſt omi ſoli ⁊ non ſemper. vt caneſcere ineſt omi homini ⁊ ſoli. ſed non ſemꝑ quia ſolũ in ſenectute. Quarto mõ dicit᷑ ꝓpꝛium qđ appellat᷑ ꝓpꝛie ꝓpꝛium. Et diffinit᷑ ſic. Pꝛopꝛiũ eſt qđ ineſt omni ⁊ ſoli ⁊ ſemꝑ. vt riſibile ineſt omi homini ſoli homini ⁊ ſemꝑ. Non ideo ꝙ actu ſemper rideat ſed ꝙ aptus natus eſt ad ridendũ. ⁊ hoc quarto mõ ꝓpꝛiũ dicit᷑ vnũ de quinq̃ ꝑdicabilib᷒. Et diffinit᷑ ſic ab Ariſtotele. Pꝛopꝛium eſt qđ ineſt omi ſoli: ⁊ ſemꝑ. et conuerſim ꝑdicat᷑ de re. ⁊ nõ indicat quid eſt eſſe rei. vt riſibile ineſt hõi. Nõ indicat qđ eſt eſſe rei ponit᷑ in diffitione ꝓpꝛij ad differentiã diffinitionis. Diffinitio eñ cõuerſim ꝑdicatur de re. ⁊ indicat quid eſt eſſe rei. vt ſubſtãtia animata ſenſibilis ꝯuertit᷑ cũ animali ⁊ indicicat quid eſt eſſe eius. q: ois diffinitio fit ꝑ ſubſtãtialia. omẽ aũt ſuperius eſt de eſſentia ſui inferioꝛis. Diffinitio eñ ſic diffinit᷑ ab Ariſtotele. Diffinitio eſt oꝛatio quid eſt eſſe rei indicans. ꝓpꝛiũ aũt non indicat quid eſt eſſe rei.

Capitulum quintum de accidente.

a Ccidẽs eſt quod adeſt ⁊ abeſt ꝑter ſubiecti coꝛruptionẽ vt albũ nigrum. ſedere ⁊ non ſedere. Hec eñ poſſunt adeſſe homini ⁊ abeſſe ꝑter ſubiecti coꝛruptionẽ. Diffinitur etiã accidẽs ſic. Accidẽs eſt. quod neq̃ eſt genus neq̃ ſpecies neq̃ differentia neq̃ pꝛopꝛiũ: ineſt autem rei. Vel ſic. Accidẽs eſt contingit eidem ineſſe et nõ ineſſe. vt album nigrũ ſedere ⁊c. Et de his duabus vltimis definitiõib᷒ dicit Ariſtoteles. Eſt aũt accidẽtis diffinitio ſcđa melioꝛ quã ꝑma; quia ad intelligendũ pꝛimã diffiniti

onẽ neceſſe eſt ſcire quid ſit genus: quid ſit ſpecies ⁊ ſic de alijs. Secũda aũt per ſe diffinita eſt ad cognoſcendũ quid eſt q̃d dicit᷑ per ipſam. Accidentiũ aliud ſeparabile: vt albedo in hoie. Aliud inſeparabile vt nigredo in coruo ⁊ ethiope. et albũ in cygno. licet eñ nigrũ inſepabiliter accidat coruo. tamen hoc nõ eſt contra definitionẽ in qua dicit᷑ ꝙ põt adeſſe ⁊ abeſſe preter ſubiecti corruptionẽ. quia vt vult Purphirius. coruus poteſt intelligi albus ⁊ ethiops nitẽs cãdore preter ſubiecti corruptionez. Item accidentiũ aliud cõmune: vt album nigrum. aliud proprium. vt albedo ſortis.

Capitulum vltimum cõuenientiarum ⁊ differentiarum quinq̃ predicabilium explicatiuum.

Commune eſt oĩbus quinq̃ p̃dicabilibus de pluribus p̃dicari. Differũt aũt quia genus de pluribus p̃dicat᷑ q̃ alia: ⁊ ideo differt ab alijs. Differentia vero differt a genere in eo ꝙ p̃dicat᷑ in quale: genus vero in quid. Itẽ differẽtia differt a ſpẽ et a ꝓprio qꝛ differẽtia p̃dicat᷑ de plurib᷒ differẽtibus ſpecie: illa autem nõ. Differt eñ ab accidẽte: quia accidens ſuſcipit intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ Differentia vero nõ ſuſcipit magis neq̃ min᷒ Differt aũt ſpecies a genere. quia genus cõtinet ſpecies ⁊ nõ continet ab eis. Species aũt differt a differẽtia quia ex pluribus differẽtijs bene cõſtituit᷑ vna ſpecies: vt iſte differẽtie. rationale mortale. cõiungunt᷑ ad cõſtitutionẽ huius ſpeciei homo. Species vero non coniugitur ſpeciei. vt gignat aliam ſpeciem. quedã enim particularis equa cuidam ꝑticulari aſino ꝑmiſcetur ad muli generationem. ſed nõ equa ⁊ aſinus in cõmuni. Species aũt differt a ꝓprio qꝛ ſpẽs natura prior eſt ꝓprio ꝓpriũ võ poſterius eſt ſpẽ. Preterea quorũ termini et definitiones ſunt differentes: ⁊ ipa ſunt differentia. ergo

Tractatus Secundus:

ſpecies ꝛ ꝓpꝛium ſunt differẽtia. Species aũt differt ab accidente quia ſpecies pꝛedicat̃ in quid: accidens vero in quale vel quomõ ſe habet. Species aũt natura pꝛioꝛ eſt accidẽte. Om̃e eñ accidẽs natura poſterius eſt ſuo ſubiecto. Pꝛopꝛiũ aũt differt ab accidente qꝛ ꝓpꝛium de vna ſola ſpecie pꝛedicat̃ cuius eſt ꝓpꝛium. Accidẽs vo de plurib⁹ ſpeciebus. ꝛ accidẽs pˢmo ineſt indiuiduis. ꝛ p̄ poſt eius generibus ꝛ ſpecieb⁹. non eñ hõ aut aĩal currit: niſi qꝛ ſoꝛtes vl' plato currit. Pꝛopꝛiũ aũt pꝛimo conuenit ſpeciei: ꝛ p ſpeciem cõuenit indiuiduis. Itẽ genus differẽtia. ſpecies. ꝓpꝛium equaliter ꝑticicipant ab oĩbus de quibus p̄dicant̃. accidens vero nõ. ſed ſuſcipit intenſionẽ et remiſſionẽ. Itẽ genus. differẽtia. ſpecies. ꝓpꝛiũ. vniuoce p̄dicant̃. Accidens aũt nõ p̄dicat̃ vniuoce: ſed denoĩatiue.

Hic Petrus Hyſpanus pꝛedictoꝝ occaſione oſtẽdit quid ſit vniuoce. quid ſit equoce et quid denoĩatiue p̄dicari.

Predicari aũt vniuoce eſt p̄dicari ſcõm vnũ nomen et rationẽ vnam ſcõm illud nomẽ ſumptã. vt hõ ſecũdũ vnũ nomẽ pꝛedicatur de ſoꝛte et platone. vt ſoꝛtes eſt hõ et plato eſt hõ. et ratio eius ſcõm illud nomẽ eſt vna. vt aĩal rationale moꝛtale. ꝛ ob hoc ens nõ poteſt eſſe genus. qꝛ licet ſcõm vnũ nomẽ pꝛedicat̃. non tñ ſcõm vnã ratiõnẽ. Ratio eñ entis ſcõm ꝙ dicit̃ de ſubſtantia eſt ens p ſe ſcõm aũt ꝙ dicitur de aliꝭ nouem pꝛedicamẽtis eſt ens in alio. ꝛ ſic p̄dicatur ſcõm diuerſas ratiões. ꝛ ideo nõ p̄dicat̃ vniuoce ſed potius equoce aut multiplicit̃. Predicari aũt eq̃uoce eſt pꝛedicari de pluribus vno noĩe ꝛ rationibus diuerſis ſecũdum illud nomẽ ſumptis. vt canis vno noĩe pꝛedicat̃ de cane latrabili: ſydere celeſti: ꝛ piſce marino. Nõ aũt ſcðꝫ illud nomẽ ratio eſt eadẽ oĩb⁹. ſ; alia ꝛ alia. Denoĩatiua dicũt̃ quecũ ꝙ ab aliq̃ ſolo caſu

ſunt differētia: ⁊ ſcōm illud nomē habēt appellationē. vt a grāmatica grāmaticus: a fortitudie fortis. Uñ grāmatica et fortis predicātur denominatiue: ⁊ ergo accidēs denominatiue dicit̄ predicari.

Tractatus Tertius libro Predicamētoꝝ Ariſtotelis correſpōdens: tres continet tractatulos parciales. Primus eſt de Antepdicamētis: ⁊ tria habet capitula: Primū eſt de pmo antepdicamento in genere ſcʒ de definitione.

Ad cognoſcendū pdicamēta: quedā ſunt neceſſaria pmit-
a tenda: ſine quoꝝ cognitiōe nequaꝗ poteſt haberi cognitio pdicamentoꝝ. ⁊ ideo diſtinguimus cū Ariſtotele triplicem modū predicādi. Eoꝝ que predicant̄ quedā ſūt vniuoca. quedā equiuoca. quedā denominatiua. Equiuoca dicuntur quoꝝ ſolum nomē eſt cōe: et ratio ſubſtantie ſcōm illud nomen eſt diuerſa. vt animal ſignificat aial verum ⁊ pictū: ⁊ nomē ſolū eis eſt cōmune: ⁊ ſcōm illud nomen ratio ſubſtantie eſt diuerſa. dicimꝰ eñ de leone picto in pariete. Ecce aial terribile. ⁊ de leone viuo idē dicimus equiuoce. Et de ſtatuis regum dicimus: Iſti ſunt tales reges: ⁊ de his q̄ adhuc regnāt dicimus. Iſti ſunt tales reges: ſumendo nomen regis equiuoce. Uniuoca dicunt̄ quoꝝ nomen eſt cōmune: ⁊ ratio ſubſtantie ſcōm illud nomē eſt eadem. vt hoc nomen aial eſt cōmune homini boui ⁊ leoni. ⁊ ſimiliter ratio ſubſtātie ſcōm illud nomen eſt eadē. vt homo eſt aial. bos eſt animal: ⁊ hō eſt ſubſtantia animata ſenſibilis. ⁊ bos eſt ſubſtantia aiata ſenſibilis Et ſic nomē eſt cōmune eis: et ratio ſubſtantie ſcōm illud nomē eſt eadem. nihil eñ aliud eſt homo ſcōm ꝙ eſt aial quā ſubſtantia aiata ſenſibilis: et ſimiliter bos. Denoīatiua dicunt̄ quecunqꝫ ab aliquo ſolo caſu ſūt

differentia: ⁊ ſcđm illud nomē habent appellationē. vt a grāmatica grāmaticus ⁊ a fortitudine fortis: differunt ſolo caſu: id eſt ſola cadētia que eſt ex parte rei: ⁊ ſcđ3 illud nomē habēt appellationē. Nomen em̄ denoiatiuū deb3 communicare cū noie vniuoco in pncipio: et differre in fine: vt a grāmatica grāmaticus ab albedine albus.

Secundum capitulū: eſt de ſecundo antepredicamento quod eſt diuiſio.

Orum que dicunt: quedā dicunt cum cōplexione. vt hō
h currit. quedā ſine cōplexione: vt homo. Sed priuſq̄ alterum membrū huius diuiſionis ſubdiuidit diſtinguēdi ſunt octo modi eſſendi in. quia neceſſarij ſunt ad ſequentē diuiſionem cognoſcendā et ad ea que poſtea dicunt. Primus igit modus eſſendi in: eſt quando aliqđ dicit eſſe in alio ſicut pars integralis in ſuo toto: vt digitus in manu ⁊ paries in domo ⁊ ſimilia. Secūdus modus eſſendi in eſt ſicut totū intregrale in ſuis ptibus ſimul ſumptis. vt domus in pariete tecto ⁊ fundamento. Tertius modus eſt ſicut ſpecies in genere. vt hō in aiali vel vnūquodq̧ inferius in ſuo ſuperioris. Quart⁹ modus eſſendi in eſt ſicut gen⁹ in ſpecie vt aial in hoie. vel ſimiliter quodlibet ſupius in ſuo inferiori. Quītus modus eſſendi in: dicitur ſicut forma in materia. ⁊ iſte quintus modus ſubdiuidit: quia quedā eſt forma ſubſtātialis: vt aīa eſt forma ſubſtantialis hois. Quedā eſt forma accidentalis hois. vt albedo hominis. ⁊ prima harū dicitur ꝓprie in eſſe ſicut forma in materia: vt aīa in corpore. alia dicitur eſſe in alio ſicut accidens in ſubiecto. vt albedo in pariete. Sextus modus eſſendi in eſt ſicut aliquid in ſua cauſa efficiente. vt regnū in regente. Septimus modus eſſendi in: eſt ſicut aliquid eſt in ſuo fine. vt ꝟtus in beatitudie. Octauus mo-

dus eſſendi in: eſt ſicut aliquid eſt in ſuo cōtinente: vt vinū in vaſe: locatum in loco. Hos aūt octo modos eſſendi indiſtinguit Ariſtoteles q̃rto phiſicoꝝ. Boecius autē aſſignat nouē. ſubdiuidit quintum vt dictū eſt. Unde v̓ſus. Inſunt pars totū ſpecies genus et calor igni. Rex in regno res in fine locoq; locatū. Eorum que ſūt quedam dicunt̄ de ſubiecto: in ſubiecto v̓o nullo ſunt: vt genera ꝛ ſpecies ſubſtantie ꝛ differētie earū que oīa dicūtur ſubſtantie vniuerſales extenſo hoc noīe ſubſtantia: vt hō aīal rationale. Dici de ſubiecto ꝓut hic ſumit̄ eſt ſuperius dici de inferiori. vt aīal dicit̄ de homine ꝛ homo de ſorte ꝛ color de albedine. Et eſſe in ſubiecto ſumit̄ hic ſcđm ꝙ accidens eſt in ſubiecto. Alia vero neq; de ſubietco dicū tur neq; in ſubiecto ſunt. vt indiuidua ſubſtantie. Alia dicuntur de ſubiecto et ſunt in ſubiecto. vt genera ꝛ ſpecies alioꝝ nouem p̄dicamentoꝝ dicun t̄ de inferioribus: ꝛ ſunt in ſubiecto ſicut accidens in ſubiecto: vt color dicitur de albedine vt de inferiori: ꝛ eſt in corpore vt in ſubiecto. Alia v̓o in ſubiecto ſunt ꝛ de ſubiecto nullo dicuntur. vt hec ſcientia eſt in anima vt accidēs in ſubiecto ꝛ non dicitur de aliquo inferiori. ꝛ iſte color eſt in ſubiecto vt in corpore ꝛ nō dicitur de ſubiecto. omnis em̄ color in corpore eſt.

Capitulum tertium. de tertio antepredicamento ſcilicet regula.

q Uādo aūt alterum de altero p̄dicat̄ vt de ſubiecto: quecunq; de eo qđ predicat̄ dicūtur: oīa de ſubiecto dicunt̄ vt ſortes eſt hō. homo eſt aīal. ergo ſortes ē aīal. Diuerſoꝝ generum ꝛ nō ſubalternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpecies ꝛ differentie. vt aīalis ꝛ ſcientie: que ſunt diuerſa genera. Differētie animalis ſunt rōnale ꝛ irrationale. Diuidit̄ em̄ ꝑ has differentias. vt

aialium aliud rationale aliud irrationale. Differentie aūt ſcientie ſunt naturale morale ⁊ ſermotionale Diuidit em̄ ſciētia p has differentias. vt ſciētiarū alia naturalis alia moralis: alia ſmocionalis.

Tractatus ſecundus huius tertij de veris predicamentis decem habet capitula.

b Orum que ſcdm̄ nullā complexionē dicunt ſingulū eorū aut ſignificat ſuſtantiā aut qualitatē: aut quantitatem aut ad aliquid: aut agere: aut pati: aut vbi: aut qn̄: aut ſitum eſſe: aut habere. Eſt em̄ ſuba vt exemplariter dicat: vt homo equus. Quātitas vt bicubitū tricubitum. Ad aliquid: vt duplum triplū. Qualitas: vt albedo nigredo. Ubi: vt in loco eſſe. Quā do vt heri fuiſſe cras fore. Situs: vt ſedere iacere. Habere: vt calciatū eſſe armatū eſſe. Agere: vt ſecare vrere. Pati: vt ſecari vri. His habitis dicendum eſt de vnoquoqꝫ predicamentorū. Et primo de ſubſtantia: cum ſit prior alijs predicamentis.

Primum capitulum eſt de Subſtantia.

s Ubſtantia aūt diuiditur per primā ⁊ ſcdam. Prima ſubſtantia eſt que ꝓprie pncipaliter ⁊ maxime ſubſtare dicitur. Uel pma ſubſtantia eſt que neqꝫ in ſubiecto eſt neqꝫ de ſubiecto dicit. vt aliquis hō: aliqs equus. Scde ſubſtantie ſunt ſpecies. in qbus ſunt prime ſuſtantie: ⁊ harū ſpecierū genera. vt hō eſt aial. Eſt em̄ aliquis homo in hoie qui eſt ſpecies ⁊ hō in animali qd eſt genus. Indiuidua dicunt prime ſubſtātie. quia pmo ſubſtāt alijs. Genera vero ⁊ ſpecies dicuntur ſecunde ſubſtantie quia ſcdo ſubſtāt. Aliquis em̄ homo dicit grāmaticus ⁊ currens ⁊ aial ⁊ ſubſtantia. ergo hō dicit grāmaticus currēs anial et ſubſtantia. Item

ea que dicūtur de ſubiecto oīa predicanť noīe ⁊ ratione de ſubiecto vt hō predicať de ſorte et platone. Eorū vō que ſunt in ſubiecto in pluribus quidē neqȝ nomē neqȝ ratio predicať de ſubiecto. vt hec albedo vel hoc album. In aliquibus autē nomē nihil ꝓhibet pdicari de ſubiecto rationē vero pdicari de ſubiecto eſt impoſſibile. vt albū predicať de ſubiecto. ratio vero albi nunqȝ de ſubiecto predicatur. Item ſecundaꝝ ſubſtantiaꝝ ſpecies eſt magis ſubſtantia quā gen⁹ quia ſpēs eſt ꝓpinquior pme ſubſtantie quā genus. ⁊ etiā quia pluribus ſubſtat. Quibuſcunqȝ em̄ ſubſtat genus eiſdē ſubſtat ſpecies ⁊ cum hoc ſpēs ſubſtat ipi generi. Sed ſpecies ſpecialiſſime equaliter ſubſtant et equaliter ſunt ſubſtātie. vt hō equus ⁊ ſiľa His viſis dicendū eſt de cōitatibus et ꝓprietatibus ſubſtantie. Cōie eſt omi ſubſtantie in ſubiecto nō eſſe. quia eſſe in ſubiecto cōuenit ſolum accidenti. hoc patet in pmis ſubſtantijs p diffinitionē pme ſubſtantiē in ſcdis aūt patet inductione ⁊ ſyllogiſmo. Inductione. ſic hō non eſt in ſubiecto. equus nō eſt in ſubiecto. leo non eſt in ſubiecto neqȝ aial: ⁊ ſic de ſingulis. ergo nulla ſcda ſubſtantia eſt in ſubiecto. Syllogiſmo ſic. nihil eoꝝ que ſunt in ſubiecto predicanť noīe et ratione de ſubiecto. ſed oīs ſcda ſubſtantia predicať noīe ⁊ ratione de ſubiecto. ergo nulla ſcda ſubſtantia eſt in ſubiecto. Hoc aūt nō eſt ꝓpriū ſubſtantie ſed etiā differentie cōpetit. ⁊ hoc intelligiť de differētijs ſubſtantie. Nec eſt inſtantia de ptibus ſubſtantie q̄ ſunt in ſuo toto ⁊ ideo videntur eſſe in ſuo ſubiecto. quia alius eſt modus eſſendi in vt accidēs eſt in ſubiecto. ⁊ alius ſicut pars in ſuo toto. vt ꝑus patuit. Item oībus ſcdis ſubſtantijs ⁊ differentijs eaꝝ cōuenit vniuoce predicari. Hec em̄ oīa predicanť de pmis ſubſtantijs noīe ⁊ ratione quare vniuoce predicanť. Item oīs pma ſubſtantia ſignificat hoc

aliquid: id eſt indiuiduū ⁊ vnū numero. Sed ſcḋa ſubſtantia vide
tur ſignificare hoc aliquid ſub appellationis figura eo ꝙ eſt in pᷓma
ſubſtātia: ⁊ etiam de eſſentia eius nō tamē ſignificat hoc aliqḋ: ſed
potius quale quid ſiue cōmune. Non eñ illud qḋ ſignificat per ſe
cundā ſubſtantiā eſt vnū numero ſicut illud quod ſignificat per pri
mam ſubſtantiā. Item ſubſtātie nihil eſt contrariū: ſed hoc non eſt
ꝓprium ſubſtantie: qꝛ non cōuenit ſoli ſubſtantie. ſed etiā quātitati
⁊ quibuſdam alijs. Item ſubſtātia non ſuſcipit magis neqꝫ minus.
Non eñ dico ꝙ vna ſubſtātia magis ſubſtat ꝙ̄ alia: ſed dico ꝙ vna
queqꝫ ſubſtantia ſcḋm eſſe ſuū non intendit neqꝫ remittit. vt albuꝫ
quandoqꝫ eſt magis album quādoqꝫ minus albū. Sortes vero non
eſt magis homo vno tpe ꝙ̄ alio tpe nec magis homo ꝙ̄ plato. Itē
ꝓprie proprium eſt ſubſtātie cum ſit vna ⁊ eadē nūero ſcḋm ſui muta
tionē eſſe ſuſceptibilem contrarioꝝ. vt idem hō aliquādo eſt albus
aliquādo eſt fuſcus: aliquādo eſt niger: aliquādo eſt calidus: aliqñ
paruus: aliquādo ſtudioſus. Neqꝫ eſt inſtātia de oratione: qꝛ licet
hec eadem oratio: ſortes ſedet: aliquādo eſt vera aliquādo falſa: ta
men hoc nō eſt ſcḋm ſui mutationē ſed rei: vt quia ſortes currit vel
ſedet. Et ideo nota ꝙ verū et falſum ſunt in rebus. vt in ſubiecto et
ſunt in oratione: vt in ſigno. Unde equiuocat modus eſſendi in cū
dicit verū ⁊ falſum eſſe in rebus ⁊ in oratione. Similiter equiuoca
tur ſuſceptibile cum dicit res eſt ſuſceptibilis veri ⁊ falſi ſicut ⁊ ora
tio ē ſuſceptibilis veri ⁊ falſi. ſicut eñ equocat ſuſceptibile cū dicit
vrina hominis vel aialis eſt ſuſceptibilis ſanitatis. ⁊ animal eſt ſu
ſceptibile ſanitatis. Hec eñ ſuſcipit ſanitatem quia ſignificat eam
Illud vero eſt ſubiectum eius. Et ita hoc proprie non cōuenit ora
tioni: ſed ſoli ſubſtantie.

Capitulū ſecūdum de predicamento Quātitatis.

Uantitatis aliud ꝯtinuū aliud diſcretū. Quātitas ꝯti
q nua eſt cuius ptes copulanᷣ ad eundem terminū coīem:
vt ptes linee copulanᷣ ad punctū. Eſt aūt diſcreta quā
titas: vt numerus ⁊ oꝛatio. Unde due ſunt ſpēs eius. Nō em̄ eſt in
nūero aliqs terminus cōīs ad quē partes nūeri copulanᷣ. vt in de-
cem quinq̄ ⁊ quinq̄: aut tria ⁊ ſeptē ad nullū terminū copulanᷣ ſed
ſemꝑ diſcrete ſunt. Eſt aūt nūerus multitudo ex vnitatibus agg re
gata. ſilr in oꝛatione ſillabe nō copulanᷣ ad aliquē terminū ſed vna
queq̄ ſeparata eſt ab alia. Quātitas aūt continua: alia linea. alia.
ſupficies. alia coꝛpus. alia tpus. alia locus. Uñ quinq̄ ſūt ſpēs ei⁹.
Quod aūt linea ſit quātitas cōtinua patet: qꝛ ptes eius copulanᷣ
ad aliquē terminū cōiem: puta ad punctū: ⁊ ptes ſupficiei ad lineā
partes coꝛpis ad ſupficiē. partes aūt tpis ad nūc: vt pꝛeteritū ⁊ fu
turū ad pſens partes aūt loci ad eūdē terminū copulanᷣ ad quem
coꝛpis pticule. His viſis dicendū eſt de cōitatibus quātitatis. Pꝛi
ma cōitas eſt: quātitati nihil ē ꝯtrariū: vt bicubito: tricubito. vl' ſu
pficiei nihil eſt cōtrariū: qꝛ cōtrarietas p̄m ⁊ ineſt qualitatibus nō
oībus ſed quibuſdā: ꝫ quātitas nō eſt q̄litas: quare ſequiᷣ ꝙ cōtrari
etas nō eſt in quātitate. Itē quātitas nō ſuſcipit maius neq̄ minus
Nō em̄ vna linea eſt magis linea q̄ alia nec nūerus ternarius ē ma-
gis nūerus q̄ binarius ⁊c. Item ꝓpꝛiū eſt quātitati ſcd̄m eam eq̄le
vel inequale dici. vt vnus nūerus ē equalis vel inequalis alteri nu-
mero: vt vnū coꝛpus eſt equale vel inequale alteri coꝛpoꝛi ⁊ vna li-
nea eſt equalis vel inequalis alteri linee.

Tercium capitulū de pꝛedicamento Ad aliquid.

D aliqd vero talia dicūtur quecūq̄ hoc ipm qd̄ ſūt allo-
a rū dicunᷣ vel quolibet aliter ad aliud. vt duplum dimi-

dij duplum ꝛ dimidiū dupli dimidiū. pater filij pater. filius patris filius. ꝛ maius minoꝛe maius. ꝛ minus maioꝛe minus. Uel ſub habitudine alterius caſus. vt ſimilis ſimili ſilīs. vicinus vicino vicinꝰ Relatiuoꝛū tres ſunt ſpecies. Quedā dicūtur ſcdm̄ eq̄parantiā. vt quecunqꝫ eodē nomīe dicūtur. vt ſimilis ſimili ſilīs. vicinus vicino vicinus: equalis equali eq̄lis. Alia ſcda ſupꝛapoſitionē dicūtur. vt duplū triplum. quia iſta ſupꝛaponūtur alijs ſicut dn̄s ſeruo ſupꝛaponitur Alia vero ſcdm̄ ſuppoſitionem. vt ſeruus dn̄o ſupponitur ꝛ filius patri: ꝛ dimidiū duplo ꝛc. Poſt hec ſequūtur cōitates relationis. Prima eſt q̄ cōtrarietas eſt in relatione. vt virtus eſt contraria vicio cum vtrūqꝫ eoꝛum ſit ad aliq̄d. hoc aūt non cōuenit om̄i relationi. duplo em̄ nihil eſt cōtrariū neqꝫ triplo. Item relatiua ſuſcipiunt magis ꝛ minus. vt ſimile dicit̄ magis ꝛ minus ſimile ꝛ ſilr inequale. Sed hoc non conuenit oībus relatiuis. duplū em̄ non dicit̄ magis ꝛ minus duplū neqꝫ triplum neqꝫ pater. Itē relatiua dicuntur ad conuertentiā. vt pater filij pater. filius patris filius. Itē relatiua ſunt ſimul natura. ſimul em̄ ſūt duplum ꝛ dimidiū: pater ꝛ filius. Itē relatiua poſita ſe ponunt: ꝑempta ſe peribunt. vt ſi duplū eſt dimidiū eſt: ꝛ econtra. vt ſi duplum nō eſt dimidiū non eſt ꝛ ecōtra. Item alia diffinitio relatiuoꝝ eſt. Ad aliq̄d ſunt q̄bus hoc ip̄m eſſe q̄ ſunt eſt ad aliud quodāmodo ſe habere. ꝛ hec eſt ꝓpꝛia definitio relatiuoꝝ Item ꝓpꝛium eſt ralatiuoꝝ q̄ ſi quis definite nouerit vnū relatiuoꝛū definite noſcet ꝛ reliquū. vt ſi quis definite nouerit quid ſit duplum: definite noſcet id cuius eſt duplum. neceſſe eſt em̄ in vtroꝛumqꝫ rationibus vtriſqꝫ vti.

Capitulū quartum: de pꝛedicamento Qualitatis.

Ualitas eſt ſcđm quā qlis eſſe dicimur. vt ſcđm coloꝛes
q coloꝛati: ⁊ ſcđm iuſtitiā iuſti. Qualitatis quatuoꝛ ſunt
ſpecies. Pꝛima eſt habitus ⁊ diſpoſitio. Differt aūt ha-
bitus a diſpoſitione quia habitus eſt permanētioꝛ ⁊ diuturnioꝛ vt
ſunt virtutes ⁊ ſciētie. Scientia eñ difficillime eſt mobilis niſi foꝛ-
te grandis ꝑmutatio fiat ab egritudine vł ab aliquo hmōi circa ſci
entē. ſilr eſt de virtute. Juſtitia eñ vel caſtitas nō cito vł de facili ꝑ-
mutanṫ. Diſpoſitiones vō dicunṫ que de facili permutāṫ. vt coloꝛ
frigiditas egritudo ſanitas. Unde habitus poſſūt dici diſpoſitio-
nes ⁊ nō ecōuerſo. Jlli aūt qui habitū habent quodāmodo ſunt di-
ſpoſiti vel melius vel peius ad ea que habent. Diſpoſitiōes aūt nō
ſunt habitus. Unde habitus poteſt ſic diffiniri. Habitus eſt quali
tas difficulter mobilis a ſubiecto. Scđa ſpecies q̄litatis eſt natura
lis potentia vel impotētia aliqđ facile faciendi vel patiēdi. vt ſana
tiuus diciṫ qui habet naturalē potentiā. vt nihil ab aliq̄bus accidē
tibus egritudinē inferētibus patiatur. Et egrotatiuus diciṫ q̄ ha-
bet naturalem impotentiā aliquid paciendi. Durū autem diciṫ ha
bere naturalē potentiā reſiſtendi ſectioni. Et molle naturalē impo-
tētiam qꝛ ſcito ſecaṫ. Curſoꝛes ⁊ pugillatoꝛes dicunṫ ſimul de iſta
ſpecie: nō quia exerceant actus ſuos: ſed quia habēt natnralē potē
tiam hoc faciendi. Tertia ſpecies q̄litatis eſt paſſio ⁊ paſſibilis q̄li
tas: vel ille qualitates que efficiūt in ſenſibus paſſiōes. vt in guſtu
dulcedo amaritudo ⁊ ſimilia. Et etiā ille q̄litates ſunt in hac ſpecie
que ab aliquibus paſſionibus generanṫ. vł facile vł difficile mobi
libus ⁊ ꝑmanentibus. ſiue eñ nigredo ab aliqua paſſione naturali
genereṫ ſiue ab egritudie ſiue ab eſtu q̄litas paſſibilis diciṫ. Quar
ta vero ſpecies q̄litatis eſt foꝛma ⁊ circa hoc aliquid cōſtans figura

vt diſpoſitio corpis. vt triangulatio q̄drangulatio rotūditas curuitas rectitudo. Qualia vero dicūtur que ſcd̄m hec denoīatiue dicunt̄ vel quomodolibꝫ aliter ab his. vt a grammatica gr̄maticus a iuſtitia iuſtus: Vel que dicunt̄ aliqua qualitate non denoīatiue eo ꝙ nomen nō eſt impoſitum ipi q̄litati. vt curſor ⁊ pugillator. Et nota ꝙ curſor ⁊ pugillator dicūtur dupliciter. Uno modo dicunt̄ curſor ⁊ pugillator ab arte currendi ⁊ pugillandi. ⁊ ſic ſunt in p̄ma ſpecie qualitatis: quia iſte artes ſunt habitus. Alio modo dicitur curſor nō ꝙ habeat artem currēdi. ſed quia habet naturalē potentiam ad actum currēdi: ⁊ pugillator nō ꝙ habet artem pugillādi. ſed q: habet naturalem potentiā ad actum pugillandi. Et iſto modo dicunt̄ qualia ab iſtis naturalibus potentijs. ſed non denoīatiue eo ꝙ nomina ſunt impoſita iſtis naturalibus potentijs a quibus dicunt̄ qualia: et ſic curſor ⁊ pugillator ſunt in ſcd̄a ſpecie qualitatis. Alia autem dicūtur qualia nō denominatiue non qm̄ nomen non eſt impoſitum q̄litati: ſed qm̄ quale non participat illud nomē. vt ſtudioſus a virtute. et ſic ſunt tres modi ſumēdo quale a q̄litate. Eſt autē cōtrarietas in q̄litate. vt albedo ꝯtrariatur nigredini ⁊ ſilr̄ iuſtitia iniuſtitie. Hoc aūt non eſt ꝓpriū qualitati quia nō cōuenit om̄i q̄litati. Figura em̄ non habet aliquid contrarium neqꝫ medij colores. vt rubedo flauedo. Et ſciendū ꝙ ſi vnū contrario ꝝ fuerit quale reliquū erit quale. vt iuſtitia eſt qualitas: ergo iniuſtitia. iuſtū eſt quale: ergo iniuſtū. Itē q̄litas ſuſcipit magis ⁊ minus. dr̄ em̄ iuſt⁹ magis ⁊ minus iuſt⁹ ⁊ albus ⁊ grāmaticus. ſ; hoc nō eſt ꝓpriū q̄litati. quia q̄dratū nō ſuſcipit magis neqꝫ minus neqꝫ circulus neqꝫ q̄drāgulatio neqꝫ circulatio. Itē ꝓpriū eſt q̄litati ſcd̄m eā ſil'e vel diſſil'e dici. vt alb⁹ albo ſil'is dr̄. ⁊ iuſtus iuſto. alb⁹ aūt nigro diſſil's dicit̄.

Capitulum quintum de Actione.

a Ccio eſt ſcđm quã in id qđ ſubijcit agere dicimur. vt ſe-cãs aliqs dicit agere in eo ꝙ ſecat. Vñ ſectio eſt actio. ⁊ ſcđm ſectionẽ agit ſecans in eo ꝙ ſecat ⁊ percuſio eſt a ctio. Item ꝓpꝛiũ eſt actioni ex ſe inferre paſſionẽ. Recipiũt aũt age re ⁊ pati cõtrarietatẽ. Calefacere eñ eſt cõtrariũ ei qđ eſt frigidum facere. Et delectari eſt cotrariũ ei qđ eſt triſtari. Recipiunt agere ⁊ pati magis ⁊ minus. Calefacere eñ magis ⁊ minus dicit. Et cale-fieri dicit magis ⁊ minus. Et ſimiliter delectari ⁊ triſtari.

Capitulum ſextum de Paſſione.

p Aſſio eſt effectus illati oq; actionis: vt calefieri infertur ex calefacere. Pꝛopꝛiũ aũt paſſionis eſt ꝑmo inferri ex actione. Item paſſio nõ eſt in agente: ſed in patiẽte. De reliquis vero que dicta ſunt modo ſufficiãt. Que ſequũtur de alijs qu atuoꝛ ꝑdicamentis non ſunt dicta a Petro Hyſpano.

Capitulum ſeptimum de Quando.

q Uando eſt qđ ex adiacentia tpis in re tempoꝛali dere-linquit. vt hodie eſſe cras foꝛe. Item duplex eſt quãdo ſcilicet ſimplex ⁊ compoſitũ. ſicut duplex eſt tẽpus. Itẽ tres ſunt ꝓpꝛietates quando. Pꝛima eſt ꝙ quando nõ ſuſcipit ma-gis neq; minus. Secunda eſt ꝙ quando nihil eſt contrariũ. Tertia eſt ꝙ quando eſt in omi illo qđ incipit eſſe in tempoꝛe.

Capitulum octauum de Ubi.

Tractatus Tertius.

Vbi eſt circūſcriptio corpis locati a loci circumſcriptiōe procedens. vt in eccleſia eſſe. in foro eſſe. Et diuidit vbi quia quoddam eſt vbi ſimplex et eſt illud quod a ſimplici loco ꝑcedit. vt eſt locus punctoꝝ. Et quoddam eſt vbi compoſitum. ⁊ eſt illud qḋ a loco cōpoſito procedit. Proprietates vbi ſunt due. Prima eſt qḋ vbi nihil eſt cōtrariū. Scḋa eſt ꝙ vbi nō ſuſcipit magis neqꝫ minus. hoc eſt ꝙ vbi nō ſuſcipit intēſionē ⁊ remiſſionē.

Capitulum nonum de Poſitione.

Poſitio eſt quedā partium ſitus ⁊ generationis ordinatio vt ſeſſio ſtatio ⁊c. Item tres ſunt ꝓprietates poſitionis. Prima eſt ꝙ poſitio non habet cōtrarium. Secūda eſt ꝙ poſitio non ſuſcipit magis neqꝫ minus. Tertia eſt ꝙ ꝓprie proprium eſt poſitionis ſubſtantie proxime aſſiſtere.

Capitulum decimum de Habitu;

Habitus eſt corpoꝝ et eoꝝ que circa corpus ſunt adiacētia vt tunicatū eſſe brachatū eē. Et tres ſūt ꝓprietates eius. Prima ꝙ habitus ſuſcipit magis ⁊ minꝰ. vt eques eſt armatior pedite. Scḋa ꝙ habitus nō habet contrarium. Tertia ꝙ habitus ſempꝛ eſt in pluribus ſcilicet in habente ⁊ in habito.

Sequitur de quinqꝫ poſtpredicamentis.

Tractatus vltimus huius tertij de poſtp̄dicamentis quinqꝫ habet capitula. Primū eſt oppoſitione.

Dicitur aūt alterum alteri opponi quadruplr̄. Oppoſitoꝝ em̄ quedā ſūt relatiua. vt pater ⁊ filius; duplum ⁊ dimi

dium. Quedā ſunt ꝑuatiue oppoſita. vt priuatio ⁊ habitus. viſus ⁊ cecitas: auditus ⁊ ſurditas. Alia ſunt cōtrarie oppoſita vt album ⁊ nigrū. Alie ſunt cōtradictorie oppoſita. vt ſedere ⁊ nō ſedere. Que aūt ſūt relatiue oppoſite dictum eſt ꝑus in capitulo de relatiōe. Cōtraria ſunt quecunq; ſub eodem genere poſita ſunt: ⁊ maxime a ſeinuicem diſtant: ⁊ eidē ſuſceptibili viciſſim inſunt: a quo mutuo ſe expellunt niſi alterū eorum inſit a natura: vt albedo in cygno et nigredo in coruo. Caliditas autem non eſt in igne. vt accidens in ſubiecto: immo vt ſubſtātiale in eo cuius eſt ſubſtātiale. ſicut ſunt quedā que cadunt in definitione alicuius: nō ſcđm ꝑdicationē: ſed potius vt principiū. vt pūctus iu definitione linee: et vnitas in defiffitiōe nūeri. Et iſte modus eſſendi in cōtinet ſub quarto modo: ſcꝫ quē vnaqueq; pars definitionis eſt in ſuo definito. et ſic ignis nō eſt ſubiectum caliditatis: ſꝫ materia ignis eſt ſubiectū eius. hec em̄ ſuſceptibilis eſt caliditatis et frigiditatis. Vñ caliditas eſt in materia ignis vt in ſubiecto. in ingne vero nō vt in ſubiecto ſed vt ſubſtātiale in eo cuius eſt ſubſtantiale. Ignis eſt ſubtiliſſimū corpus calidū agens ſup aera ſecundū ſuā totam virtutē. Priuatiue oppoſita ſunt que habēt fieri circa idem ſubiectū ordine irregreſſibili tēpore determinato a natura. Ordine irregreſſibili dico: quia ab habitu in ꝑuationē deuenire poſſibile ē: ſed nō ecōuerſo. Impoſſibile eſt em̄ a ꝑuatiōe in habitū regreſſuꝫ fieri. vt viſus ⁊ cecitas habēt fieri circa oculū. A viſu aūt deuenire i cecitatē poſſibile ē ſed nō ecōuerſo.

Capitulum ſecundū de modis prioris.

p

Rius dicit quadrupl'r. Primo mō ⁊ ꝓprie aliquid dicit prius altero ſcđm tempus: put aliquis dicit ſenior ⁊ antiquior altero ſicut habēs triginta annos dicit ꝑus ho-

mine habēte viginti annos. Scdo modo aliquid dicitur prius a quo nō conuertitur ſubſiſtendi ꝯſequentia. vt vnū eſt prius duobus. Duobus enī exiſtētibus mox cōſequens eſt vnū eſſe. vt ſi duo ſunt vnum eſt ⁊ nō ecōuerſo. Tercio mō dicitur prius ſcdm ordinem quendā. vt in diſciplinis pncipia priora ſunt ꝯcluſionibus ⁊ in grāmatica litere ſunt priores ſyllabis ⁊ in oratione ꝓhemiū eſt prius narratione. Quarto modo prius dicitur qd melius et honorabilius. Conſueuerūt enī plurimi hoies honorabiliores ⁊ magis dilectos apud ſe dicere priores. Preter hos quatuor modos iamdictos eſt vnus alter modus prioritatis. Eorū vo que ꝯuertuntur ſcdm eſſendi ꝯſequentiam. ⁊ alterū eſt quodāmodo caſu alterius: illud qd eſt cauſa alterius eſt prius natura. vt hec res hoiem currere ꝯuertitur cū hac oratione hō currit. ⁊ ſi hoiem currere ſit verū: hec eſt vera hō currit: ⁊ econuerſo Res aūt eſt cauſa orationis vere de ſe facte et non ecōtra. Ab eo enī ꝙ res eſt vel non eſt oratio dicitur vera vel falſa. ergo hec res hominem currere prior eſt hac oratione. homo currit.

Capitulum tercium de modis ſimultatis.

Simul dicitur tribus modis. Primo modo dicūtur ſimul quorū generatio eſt in eodem tēpore: ⁊ neutrū eſt prius neqꝫ poſterius. ⁊ hec dicūtur ſimul tēpore. vt duo gemellinati in eodem tēpore. Similiter ſubiectū et ſua ꝓpria paſſio. Scdo modo dicūtur ſimul quecūqꝫ ꝯuertuntur et neutrū eſt cauſa alterius. ſicut quelibet relatiua. vt duplū ⁊ dimidium. pater ⁊ filius ⁊c. Tercio modo dicūtur ſimul que equaliter cōdiuidūt genus. vt hō equus leo ⁊c. que cōdiuidunt hoc genus aīal. Et ſilr differentie diuidentes aliqd genus dicūtur ſimul. vt rōnale irrationale: ⁊ ſic de alijs. Iſti aūt duo vltimi modi dicūtur ſimul natura. Primus aūt modus dr ſimul tpe.

Capitulum quartum de ſpeciebus motus.

m Otus ſex ſunt ſpecies.ſ. gñatio: corruptio: augmētatio diminutio: alteratio: et ſcōm locū mutatio. Generatio eſt ꝓgreſſio a non eſſe ad eſſe. Corruptio eſt ꝓgreſſio ab eſſe ad nō eſſe. Augmētatio eſt preexiſtētis quātitatis maioramentū. Diminutio eſt p̄exiſtētis q̄titatis minoramentū. Alteratio eſt mutatio a ↄtraria q̄litate in ↄtrariam q̄litatem vel in mediā. vt cū aliq̄d ꝑmutatꝛ ab albedine in nigredinē vl' in medios colores. Motus ſcōm locū eſt mutatio de vno loco in alterū. Motus aūt ſcōm locū ſex ſunt ſpecies ſiue differētie.ſ. ante retro ſurſum deorſum dextrorſum ⁊ ſiniſtrorſum. Ad oēs autē has partes fit motus.

Capitulum quintum de modis habere.

h Abere dicitur multis modis. Primo modo dicitꝛ habere aliquā qualitatē. vt diſciplinā vel virtutē. Scđo mō dicitꝛ habere q̄titatē et magnitudinē. vt bicubitū tricubitū. Tertio mō dꝛ habere ea q̄ circa corpus ſūt adiacētia. vt veſtimētū ⁊ tunicā. Aut circa mēbrū vt i manu annulū. Et hitus iſto mō ſumpt⁹ eſt vnū de decē p̄dicamētis ⁊ diffinitꝛ ſic. Hitus eſt corporū ⁊ eorū q̄ circa corp⁹ ſunt adiacētia. vt eſt armatio vel caligatio ⁊ ſilr finganꝛ noia in alijs ſcđꝫ adiacētiam illā. hec em̄ dicunꝛ habere illa vo haberi Quarto mō dꝛ habere membꝝ. vt manū aūt pedē Quīto mō dꝛ habere ſicut ↄtinēs ↄtentū vt lagena vina. ⁊ modius grana tritici. Sexto mō dꝛ habere poſſeſſionē: vt domū aut agrum Septio mō dꝛ habere vxorē. et de hoc mō dr̄ Ariſto. ꝙ iſte mod⁹ eſt alieniſſimus in eo qđ eſt habere. ꝓpter hoc ꝙ vir habēs vxorē etiā habetꝛ ab eo; vinculū em̄ matrimonij indiſſolubiliter ligat vtrūq̄.

Tractatus Quartus.

Et dicit ꝙ forte et alij modi apparebunt in eo qđ eſt habere. ſed qui conſueuerūt dici pene omnes enumerati ſunt.

Tractatus quartus duob' libris priorum correſpondens ſeptem continet capitula. Primum eſt de principijs materialibus et regulatiuis ſyllogiſmorum.

P Ropoſitio eſt oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo vel alicuius ab aliquo. Terminus eſt in quē reſoluit̄ ꝓpoſitio. vt in ſubiectū ꝛ predicatū Dici de omī eſt quādo nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo nō dicat̄ predicatū. vt oīs homo currit. hic curſus predicatur de omī hoīe: ꝛ nihil eſt ſumere ſub homine de quo non dicat̄ curſus. Dici de nullo eſt quando nihil eſt ſumere ſub ſubiecto a quo nō remoueat̄ ꝑdicatū. vt nullus hō currit. hic curſus remouet̄ ab omī hoīe: et nihil eſt ſumere ſub homine a quo non remoueat̄ curſus.

Capitulū ſecūdum de ſyllogiſmi definitione deqꝫ numero terminoꝝ ꝛ ꝓpoſitionum ſillogiſmorū cōponētium.

S yllogiſmus eſt oratio in qua quibuſdā poſitis et cōceſſis neceſſe eſt aliud euenire ꝑ ea que poſita ſunt ꝛ cōceſſa vt omē anial eſt ſubſtantia. omnis hō eſt anial. ergo oīs hō eſt ſubſtātia. hoc totū ē oratio in qua quibuſdā poſitis ſcꝫ duab' ꝑmiſſis neceſſe ē aliud accidere ſcꝫ ꝯcluſionē. Omīs eñ ſyllogiſm' conſtat ex tribus terminis ꝛ duabus ꝓpoſitionibus. quarū ꝓpoſitionū p̄ma vocatur maior. ſecunda minor. Ex tribus aūt terminis

non poſſunt fieri ꝑpōnes niſi alter illorum terminoꝝ ſumatur bis: ⁊ tūc ille terminus bis ſumptus aut ſubijcit̄ in vna ⁊ p̄dicat̄ in alia ⁊ ſic eſt p̄ma figura. Aut predicat̄ in vtraqꝫ: ⁊ ſic eſt ſcđa figura Aut ſubijcit̄ in vtraqꝫ: ſic tertia figura. Horum aūt terminoꝝ alter vocatur medium. alter maior extremitas. alter vero minor extremitas: Mediū eſt terminus bis ſumptus ante concluſionē. Maior extremitas eſt terminus ſumptus in maiori ꝑpoſitione cum medio Minor extremitas eſt terminus ſumptus in maiori ꝑpōne cū medio.

Capl'm tertiū de principijs formalib⁹ ſyllogiſmoꝝ

a Ad ſyllogiſmū autē exigit̄ modus ⁊ figura. Figura ē ordinatio trium terminoꝝ ſcđm ſubiectionem ⁊ p̄dicationem. Hec aūt ordinatio fit tribus modis vt dictum eſt prius. Et ſcđm hoc tres ſunt figure. Prima figura eſt quādo medium ſubijcit̄ in vna ꝑpoſitione ⁊ predicat̄ in alia. vt om̄e animal eſt ſubſtātia. ois homo eſt aial. ergo om̄is homo eſt ſubſtantia. Scđa figura eſt quando mediū predicat̄ in vtraqꝫ. vt om̄is homo eſt aial nullus lapis eſt aial. ergo nullus lapis eſt homo. Tertia figura eſt quādo mediū ſubijcit̄ in vtraqꝫ. vt om̄is homo eſt aial. om̄is hō eſt ſubſtantia. ergo quedā ſuba eſt animal. Unde v̄. Prima prius ſubycit medium: poſt p̄dicat ipſuꝫ. Altera bis dicit: tertia bis ſubycit ip̄m. ¶ Modus eſt ordinatio duaꝝ ꝑpoſitionū in debita qualitate ⁊ quātitate. Debita qualitas eſt ꝙ ſi vna ſit negatiua reliq̄ erit affirmatiua. Debita quātitas eſt ꝙ ſi vna eſt ꝑticularis reliqua erit vniuerſalis. Unde tales dant̄ regule vniuerſales ad quālibet figuram Ex puris ꝑticularibus indefinitis ⁊ ſingularibus nihil ſequit̄. vnde oportet alterā premiſſaꝝ eē vniuerſalem. Item ex puris negatiuis nihil ſequit̄. vn̄ oportet alteram premiſſaꝝ eſſe affirmatiuā Itē

ſi aliqua premiſſaꝝ fuerit ꝑticularis ꝯcluſio erit particularis. et nõ econtra. Item ſi aliq̄ premiſſaꝝ fuerit negatiua ꝯcluſio erit negatiua. Item mediũ nunq̄ debet poni in cõcluſione. Unde. Partibus ex puris ſequit̄ nil ſiue negatis. Si qua preit partis ſequit̄ ꝯcluſio partis. Si qua negata preit concluſio ſitq̄ negata. Lex generalis erit medium concludere neſcit.

Capitulum quartum de formatione ſyllogiſmoꝝ. prime figure.

P Rima figura nouē habet modos. Primi quatuor modi cõcludunt directe: reliqui vero quinq̄ cõcludunt indirecte. Directe quidē concludere eſt maiorem extremitatē predicari de minori in cõcluſione. Indirecte cõcludere eſt minorē extremitatē predicari de maiore in cõcluſione. Nota duas regulas quaꝝ prima tm̄ conuenit ꝑme figure quo ad quatuor ꝑmos modos et ſecunde quo ad omēs. Scd̄a etiam cõuenit tm̄ prime figure quo ad eius quatuor ꝑmos modos et tertie figure quo ad omēs. Prima regula talis eſt. Minore exiſtēte negatiua nihil ſequit̄. Scd̄a regula eſt. Maiore exiſtente ꝑticulari nihil ſequit̄. Barbara ꝑmus modus conſtat ex duabus vniuerſalibus affirmatiuis vniuerſalē affirmatiuā directe ꝯcludentibus. vt omē aial eſt ſubſtantia. omnis hõ eſt animal. ergo omīs hõ eſt ſub̄a. Celarent ſcd̄us modus cõſtat ex maiori vniuerſali negatiua et vl̄i affirmatiua minore vniuerſalē negatiuā directe ꝯcludentibus. vt nullũ animal eſt lapis. omīs homo eſt aial. ergo nullus hõ eſt lapis. Darij tertius modus cõſtat ex maiore vniuerſali affirmatiua et minore particulari affirmatiua particularem affirmatiuā directe cõcludentibus. vt omē aial eſt ſubſtantia. quidam hõ eſt aial. ergo quidā homo eſt ſubſtātia. Ferio quar-

tus modus cõſtat ex maiore vniuerſali negatiua ⁊ minore ꝑticulari affirmatiua particularẽ negatiuã directe ꝯcludentibus. vt nulli animal eſt lapis. quidã hõ eſt anĩal. ergo quidã homo non eſt lapis Baralipton quintus modus cõſtat ex duabus vniuerſalibus affirmatiuis particularẽ affirmatiuã indirecte ꝯcludẽtibus. vt om̃e animal eſt ſubſtantia. omis hõ eſt animal. ergo quedã ſubſtãtia eſt hõ. Et reducitur ad primũ modũ prime figure ꝑ conuerſionẽ cõcluſionis per accidẽs. Celantes ſextus modus cõſtat ex vniuerſali negatiua maiore ⁊ minore vniuerſali affirmatiua vniuerſalẽ negatiuam indirecte ꝯcludentibus. vt nullũ animal eſt lapis. oĩs homo eſt animal. ergo nullus lapis eſt hõ. Et reducit̃ ad ſcóm modum p̄me figure ꝯcluſione cõuerſa ſimpl'r. Dabitis ſeptimus modus cõſtat ex maiore vniuerſali affirmatiua ⁊ minore ꝑticulari affirmatiua: particularem affirmatiuã indirecte cõcludentibus. vt om̃e animal eſt ſubſtantia. quidã homo eſt aĩal. ergo quedã ſubſtantia eſt hõ. Et reducitur ad tertiũ modum p̄me figure cõcluſione conuerſa ſimpl'r. Fapeſmo octauus modus conſtat ex maiore vniuerſali affirmatiua ⁊ minore vniuerſali negatiua particularẽ negatiuã indirecte ꝯcludẽtibus. vt om̃e aĩal eſt ſubſtantia. nullus lapis eſt animal. ergo quedam ſubſtantia non eſt lapis. Et reducit̃ ad quartũ modum p̄me figure. maiore cõuerſa per accidens ⁊ minore ſimpliciter ⁊ ꝑ trãſpoſitionẽ premiſſaꝝ. Friſeſmoꝝ nonus modus conſtat ex maiore particulari affirmatiua ⁊ minore vl'i negatiua particularẽ negatiuã indirecte ꝯcludentibus. vt quoddã animal eſt ſubſtantia. nullus lapis eſt aĩal. ergo quedã ſubſtãtia nõ eſt lapis. Et reducitur iſte modus ad quartũ modum p̄me figure maiore ⁊ minore ꝯuerſis ſimpliciter et per tranſpoſitionẽ premiſſaꝝ. Unde oẽs cõuerſiones ꝑ quas alij modi reducunt̃ ad quatuor p̄mos modos prime figure ſciũtur per

hos verſus. Simpliciter verti vult s.p. vero per acci. M. vult trā-ſponi. c. per impoſſibile duci.

Capitulum quintum de formatione ſyllogiſmorum ſecunde figure.

Equiť de ſcđa figura: cuius tales danť regule. In ſcđa figura maiore exiſtente particulari nihil ſequiť. Itē in ſcđa figura ex puris affirmatiuis nihil ſequiť. In ſcđa figura ſemꝑ cōcludiť negatiue. Scđa figura quatuor habet modos. Ceſare ꝑmus modus conſtat ex maiore vli negatiua ⁊ minore vniuerſali affirmatiua vniuerſalē negatiuam directe ꝯcludentibus vt nullus lapis eſt anial. oms homo eſt aial. ergo nullus hō eſt lapis. Et reduciť iſte modus ad ſcđm modū ꝑme figure maiore conuerſa ſimplr. Cameſtres ſcđus modus conſtat ex maiore vniuerſali affirmatiua ⁊ minore vniūerſali negatiua vniuerſalē negatiuaꝫ directe ꝯcludentibus. vt ois homo eſt aial. nullus lapis eſt anial. ergo nullus lapis eſt homo. Et reduciť iſte modus ad ſcđm modum ꝑme figure minore ⁊ ꝯcluſione cōuerſis ſimplr ⁊ per tranſpoſitionē ꝑmiſſarum. Feſtino tertius modus conſtat ex vniuerſali negatiua maiore ⁊ minore particulari affirmatiua particularē negatiuam directe cōcludentibus. vt nullus lapis eſt anial. quidā homo eſt aial. ergo quidā homo nō eſt lapis. Et reduciť iſte modus ad quartū moduꝫ ꝑme figure maiore cōuerſa ſimpliciť. Baroco quartus modus conſtat ex maiore vniuerſali affirmatiua et minore ꝑticulari negatiua particularē negatiuā directe ꝯcludētibus. vt ois homo eſt animal. quidā lapis non eſt aial. ergo quidā lapis non eſt hō. Et reduciť ad primū modum prime figure per impoſſibile. Reducere aūt per impoſſibile eſt ex oppoſito ꝯcluſionis cum altera ꝑmiſſaꝝ inferre oppo-

ſitum alterius ꝑmiſſe. Sumatur enī oppoſitū concluſionis ſcꝫ omīs lapis eſt homo. cum maiore huius quarti ſcilicet cū iſta. omnis homo eſt anīal. ſic argueēdo. omnis homo eſt animal. omnis lapis eſt homo. ergo omnis lapis eſt animal.

Capitulum ſextum de formatione ſyllogiſmorum tertie figure.

s

Equit de tertia figura cuius tales dant regule. In tertia figura minore exiſtente negatiua nihil ſequit. In tertia figura concluſio debet eſſe ꝑticularis. Tertia figura ſex habet modos. Darapti ꝑmus modus conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiori ⁊ vniuerſali affirmatiua minore: particularem affirmatiuā ꝯcludentibus directe vt omīs hō eſt ſubſtātia. oīs homo eſt aīal. ergo quoddā aīal eſt ſubſtantia. Et reducit ad tertiū modum ꝑme figure minore ꝯuerſa ꝑ accidens. Felapton ſcd̄us modus conſtat ex vniuerſali negatiua maiore: ⁊ vniuerſali affirmatiua minore: particularē negatiuā directe ꝯcludentibꝰ. vt nullus hō eſt lapis omīs homo eſt aīal. ergo quoddā anīal non eſt lapis Et reducit ad quartū modum ꝑme figure minore cōuerſa per accidens. Diſamis tertius modus cōſtat ex particulari affirmatiua maiore ⁊ vniuerſali affirmatiua minore particularē affirmatiuā directe ꝯcludētibus vt quidā hō eſt ſubſtantia. om̄is homo eſt aīal. ergo quoddā anīal. eſt ſubſtantia. Et reducit ad tertiū modum ꝑme figure maiore ⁊ cōcluſione conuerſis ſimpliciter et ꝑ trāſpoſitionē premiſſaꝝ. Datiſi quartus modus conſtat ex vniuerſali affirmatiua maiori et ꝑticulari affirmatiua minori particularē affirmatiuā directe cōcludentibꝰ vt oīs homo eſt ſubſtātia. quidā homo eſt anīal. ergo quoddā anīal eſt ſubſtantia. Et reducit iſte modus ad tertiū modum ꝑme figure

Borardo

minore ꝯuerſa ſimplr. Bocardo quītus modus ꝯſtat ex maiore vl'i negatia ꝛ minore vl'i affirmatia ꝑticularē negatiuā directe ꝯcludētib⁹. vt quidā hō nō eſt lapis. ois hō eſt aial. ergo q̄ddā aial nō ē lapis. Et reducit ad p̄mū modū p̄me figure ꝑ īpoſſibile Sumat eīm oppoſitū ꝯtradictoriū cōcluſionis cū altera p̄miſſarū inferat oppoſitū alterius p̄miſſe. vt oīe aial eſt lapis. oīs hō eſt anial. ergo oīs hō aſt lapis. hec ꝯcluſio facta per impoſſibile in primo modo prime figure contradicit maiori cōuertenti. ſ. tertie figure. Feriſon

Feriſon

ſextus modus cōſtat ex maiori vniuerſali negatiua ꝛ minore ꝑticulari affirmatiua ꝑticularē negatiuā directe ꝯcludētibus. vt nullus hō eſt lapis. quidā hō eſt aial. ergo quoddā aial nō eſt lapis. Et reducit ad quartū modum p̄me figure minore ꝯuerſa ſimpliciter.

Capitulum ſeptimum de quibuſdam corollarijs ad precedentia neceſſarijs.

S yllogiſmoꝝ cōcludentiū ꝑticularē negatiuā tales dantus regule. Nullus ſyllogiſmus ꝯcludens particularē negatiuā indirecte poteſt eam ꝯcludere directe. Et concludens directe nō poteſt cōcludere indirecte. Item p̄ma figura cōcludit oīa genera ꝓpoſitionū ſcilicet vniuerſalē particularē affirmatiuam et negatiuā. Scd'a figura cōcludit particularē negatiuaꝫ ꝛ vniuerſalē negatiuā. Tercia concludit particularē affirmatiuā et negatiuā. Unde ꝟ. Barbara celarēt darij ferio baralipton. Celantes dabitis fapeſmo friſeſmoꝝ Ceſare cameſtres feſtino baroco darapti. Felapton diſamis datiſi bocardo feriſon In his q̄tuor ꝟſib⁹ p̄dictis ſūt nouēdecem dictiōes nouemdecē modis deſeruiētes ita ꝙ per primā dictionē intelligit p̄mus modus p̄me figure: et ꝑ ſcd'aꝫ

ſcd̃us modus ⁊c̃. Uñ p̃mi duo v̾ſus deſeruiũt oĩbus mõis p̃me figu
re. Tertius v̾o v̾ſus p̃ter vltimã eius dictionẽ deſuit modis ſcd̃e fi
gure: ita ꝙ p̃ma dictio deſuit p̃mo modo et ſcd̃a ſcd̃o mõ ⁊c̃. Ultia
vero dictio tercij v̾ſus cũ alijs dictiõibus quarti v̾ſus deſeruit mo-
dis tercie figure. Sciendũ ꝙ per has vocales ſcȝ a e i o. intelligũn-
tur q̃tuor genera ꝓpõnum: ita ꝙ ꝑ hãc vocalẽ a intelligit̃ vl'is affir-
matiua. ⁊ per e vl'is negatiua. et per i particularis affirmatiua. et ꝑ
o particularis negatiua. Et in qualibet dictione ſunt tres ſyllabe:
⁊ aliud reſiduũ eſt ſupfluũ niſi m: vt poſtea patebit. Et ꝑ primã illa
rum ſyllabaꝝ intelligit̃ maior ꝓpoſitio: et ꝑ ſcd̃am minor: ⁊ ꝑ tertiã
cõcluſio. Uerbi gratia. Pr̄ia dictio ſcȝ barbara habet tres ſyllabas
⁊ in qualibȝ haꝝ ponit̃ a. Et per hoc ſignificat̃ ꝙ p̃mus modus pri
me figure cõſtat ex duabus ꝓpõnibus vl'ibus affirmatiuis vl'em af-
firmatiuã ꝯcludẽtibus. Et ita intelligit̃ de alijs dictiõibus ſm̄ vo
cales ibi poſitas. Et ſciendũ ꝙ quatuor dictiones p̃mi v̾ſus incipi-
unt ab his cõſonãtibus b c d et f. ⁊ oẽs alie dictiones ſequẽtes. ⁊ per
hoc intelligendũ eſt. ꝙ oẽs que incipiũt per dictionẽ inchoatam a
b debent reduci ad primũ modum p̃me figure. Et oẽs que incipi
unt per dictionẽ inchoatam a c ad ſecũdũ. Et per d ad tertium. Et
per f ad quartũ. Item vbicũq; ponitur ſ in illa dictione ſignificat̃
ꝙ ꝓpoſitio intellecta per vocalem immediate p̄cedentẽ debet ꝯuer
ti ſimpliciter. Et ꝓpoſitio intellecta per vocalem immediate prece
dentem iſtam literã p debet conuerti per accidens. Et vbicunq; po
nitur m debet fieri tranſpoſitio in premiſſis. Eſt eñ tranſpoſitio in
p̄miſſis facere de maiore minorẽ ⁊ econuerſo: ⁊ vbicunq; ponit̃ c ſi-
gnificat̃ ꝙ modus intellectus per iſtam dictionẽ in qua ponitur de
bet reduci per impoſſibile. Unde verſus. Simpliciter verti vult s
p vero ꝑ acci: M vult tranſponi: c ꝑ impoſſibile duci. Seruat ma-

ſore variatq̨ ſcđa minorē. Tertia maiorē variat ſeruatq̨ minorē.

De terminoꝝ in quibus omni ꝛ nulli inuentione.

S Ed quia Ariſtoteles in ꝑoribus oſtendit coniugatiões in quibus nõ ſequitꝛ ꝯcluſio ex premiſſis eſſe inutiles per inuentionē terminoꝝ in quibus nõ tenet hmõi cõiugatio. ideo vtilis eſt inuentio talium terminoꝝ. Ubicunq̨ fiat inutilis coniugatio cõtra regulas ſyllogiſmoꝝ prius aſſignatas accipiēdi ſunt duo termini ſcilicet due ſpecies cũ ſuo genere: vt hõ aſinus aial. vel duo termini quoꝝ alter de altero predicetꝛ ſiue cõuertibilitꝛ ſiue nõ cum extraneo vtriuſq̨. vt homo riſibile lapis. vel hõ animal lapis. vel accipiendi ſunt duo termini quoꝝ alter de altero predicetur ſiue ꝯuertibiliter ſiue non cũ ſuperiore ad vtrumq̨ vt hõ riſibile ſubſtãtia. vel hõ animal ſubã. Per hanc eñ regulam diſiunctiuã cuicũq̨ generi applicetur ſiue ſubſtantie quãtitati ſiue alicui alioꝝ ſemꝑ inueniuntꝛ termini ꝑ quos inutilis cõiugatio demonſtrabitur non tenere. ꝛ tales terminos appellat. Ariſto. in ꝑoribus terminos in quibus non eſt acceptis tribus terminis facere cõiugationem in qua premiſſe ſunt vere et ꝯcluſio falſa manente eadē q̃litate ꝛ quantitate ꝓpoſitionũ. Uerbi gratia. hic eſt inutilis cõiugatio: nullus aſinus eſt hõ. nullũ rationale eſt aſinus. ergo nullũ rationale eſt hõ. Et iſti ſũt termini in quibus omi. Contra hanc inutilē coniugationem accipiuntꝛ termini in q̃bus nulli: per ſcđm membꝛũ regule. homo riſibile aſinus. ꝛ arguitꝛ ſic. nullus aſinus eſt hõ. nullũ riſibile eſt aſinus. ergo nullũ riſibile eſt homo. Ecce ꝑmiſſe ſunt vere: ꝯcluſio eſt falſa ſeruata eadē qualitate ꝛ quãtitate ꝓpoſitionũ in vtraq̨ cõiugatione ꝛ vtrobiq̨ manente eadem figura.

Summularū Petri Hyſpani.

De Syllogiſmorum poteſtatibus.

Unc reſtat dicere de poteſtatibus ſyllugiſmoꝝ: quas
n Ariſto. in ſcdo priorū aſſignat ſex q̄ cōiter ſolēt hic noīa
ri. Pria eſt ſyllogiſmus ꝯcludēs plura. Scda ē ſyllogiſ-
mꝰ ex falſis ꝯcludēs veꝝ. Tertia eſt ſyllogiſmꝰ circularis Quarta
ſyllogiſmꝰ cōuerſiuus. Quīta eſt ſyllogiſmꝰ ad impoſſibile Sexta
ex oppoſitis Hic aūt de iſtis poteſtatibꝰ intēdimus ptrāſire breuit
ſyllogiſmꝰ ꝛ ſolū declarabimꝰ eaꝝ deſcriptiones ꝑ earū vtilitates.
Poteſtas q̄ vocata eſt ſyllogiſmus ꝯcludens plura: eſt poſſe eundē
ſyllogiſmus ex falſis cōcludens verū eſt poſſe cōcludere. verum ex
ꝑmiſſis falſis vel vna earū exiſtente falſa. Et eius vtilitas eſt vt nō
credamus neceſſariū fore ꝙ ſi cōcluſio ſit vera premiſſe ſint vere vł
aliqua earum ſiue vt ſciamus nō neceſſariū eſſe ꝙ ſi concluſio ſit fal
ſa ꝙ ꝑmiſſe ſint falſe vel aliqua earum. Poteſtas aūt vocata ſyllogi
ſmus circularis eſt ſyllogiſmus factus ex cōcluſione prioris ſyllo-
giſmi cum cōuertēte vnius ꝑmiſſarum inferre alterā premiſſam. Et
eius vtilitas eſt ſcire an ſyllogiſmus primus ſit neceſſarius ſi de eo
dubitet. Poteſtas vocata ſyllogiſmus ad impoſſibile eſt ex oppoſi-
to cōcluſionis ꝓbande cū aliqua altera ꝓpōne non manifeſte vera
ꝯcludere cōcluſionē manifeſte falſam vel manifeſte impoſſibilē. Et
eius vtiltias eſt ſcire ꝙ oppoſitū ꝯcluſionis probande eſt falſuꝫ ꝛ im
poſſibile. ꝛ per cōſequens ſcire ꝙ cōcluſio ꝓbanda eſt vera vł neceſ-
ſaria. Poteſtas autē vocata ſyllogiſſmus ex oppoſitis eſt poſſe ex ꝑ
miſſis oppoſitis inferre idem de ipo negatiue. Et eius vtilitas ē ſci-
re ꝙ ex duobus terminis ſine tertio diſſimili bene ꝯtingit ſyllogiſa
re. Et hec de poteſtatibus ſyllogiſmorum.

Tractatus Quintus Petri hyſpani. libris Topicorum correſpōdens. ſeptem continet capitula. Primum eſt de quibuſdam preambulis ad cognitionē argumentationis neceſſarijs.

r Atio dicit᷑ multis modis. Primo mō idem eſt ꝙ definitio vel deſcriptio. vt hic. Uniuoca dicunt᷑ quorū nomē eſt cōe ꝛ ratio ſubſtātie ſcōꝫ illud nomē ē eadē Scōo modo eſt quedā virtus aie. Tertio modo idē eſt ꝙ oratio oſtendēs aliquid ſicut ꝓpoſitiones vel rationes diſputantiū. Alio modo idem eſt ꝙ forma materie. vt in cultello ferrum eſt materia. diſpoſitio vero inducta in ferrū eſt forma. Alio mō idē eſt ꝙ eſſentia cōmunis predicabilis de pluribus vt eſſentia generis ſpeciei vel differentie. Alio modo idem eſt ꝙ medium inferens cōcluſionē. ꝛ hoc modo ſumit᷑ ratio in definitione argumēti que talis eſt. Argumentū eſt ratio rei dubie faciens fidem: id eſt mediū probans concluſionē. Concluſio eñ debet cōfirmari per agumentum. Eſt aūt cōcluſio argumēto vel argumētis probata ꝓpoſitio. ꝑ anteꝗ̄ probet᷑. tūc eſt dubitabilis ꝛ eſt queſtio. Queſtio ſic definit᷑ eſt dubitabilis ꝓpoſitio. Medium autē eſt qđ habet duo extrema.

Capitulum ſecundum de argumentationis definitione atqꝫ quatuor eius ſpecies diuiſione.

a Rgumentatio eſt argumenti ꝑ orationē. Explicatio id eſt oratio explicās argumentū. Differt aūt argumētū a medio ꝛ argumentatiōe. quia mediū dicitur eo ꝙ habet duo extrema. Argumentū aūt addit ſup medium virtutē probādi

concluſionē. Argumētatio dicit̄ totalis oratio cōpoſita ex p̄miſſis ꝛ ꝯcluſione ꝛ in illa manifeſtat̄ virtus argumēti. Aliqn̄ tota oratio poteſt inferre vniuerſalē affirmatiuā. Aliqn̄ nō niſi particularē affirmatiuā. Aliqn̄ vniuerſalē negatiuā. Aliquā particularē negatiuam. ꝛ ſic manifeſtat̄ tota virtus argumenti cū oſtendit̄ ſupra quā ꝯcluſionē pōteſt ipm argumētū ꝛ ſupra quā nō quod quidē fit argumentatiōe. vt ſupra patuit. Argumētatōis q̄tuor ſunt ſpecies. ſ. ſyllogiſmus: inductio: enthimema: ꝛ exemplum. Diffinitio aūt ſyllologiſmi dicta eſt prius. Inductio eſt a ſingularibus ſufficienter enumeratis ad vniuerſale progreſſio. vt ſortes currit. plato currit ꝛ ſic de ſingulis. ergo om̄is hō currit. Enthimema ē ſyllogiſmus impfectus id eſt oratio in qua nō oībus p̄miſſis poſitis infert̄ feſtinata cōcluſio. vt om̄e anial currit: ergo ois hō currit. in hac em̄ ꝓpoſitione includitur hec ꝓpoſitio. om̄is homo eſt animal. que ſi poneret̄ perfectus eſſet ſyllogiſmus. Ariſtoteles. ſic diffinit. Enthimema eſt ex ycotibus et ſignis. ycos idē eſt ꝙ ꝓpoſitio probabilis. Signum vt ſumit̄ idem eſt ꝙ demōſtratiua ſeu neceſſaria ꝓpoſitio vel ꝓbalibilis ꝛ hoc inferēdo. Signū vt hic ſumitur dicit neceſſitatē illatiōis ycos aūt dicit ꝓbabilitatem ipſius ꝓpoſitionis in ſe ſcd̄m quē ꝓbabilitatē ꝓpoſitio dicit̄ vera. Unde licet in enthimemate eſt tantuȝ vna ꝓpoſitio inferens ꝛ alia illata: tamē ſcd̄m inferēs ꝓpoſitio apparet oībus eſſe vera vel pluribus ſic dicit̄ ycos. qꝛ ſic iam eſſet probabilis. vt quilibet diligit diligētem ſe. ſcd̄m autē ꝙ ipſa infert concluſionē de neceſſitate: ꝛ ſic eſt ſignū. et ſic eadem ꝓpoſitio eſt ycos ꝛ ſignū ſcd̄m aliud et aliud. Si quis obijciat ꝙ enthimema debeat ſic diffiniri. Enthimema eſt ex ycote et ſigno cū tn̄ ſit vna ꝓpō inferens que eſt ycos ꝛ ſignum ſcd̄m diuerſa. Ad hoc ſic dicendū eſt ꝙ licet ſit vna ꝓpō inferēs actu tamē habet in ſe ꝟtutē duaꝝ ꝓponum

quia habet in ſe virtutem ꝓpriam ⁊ illius que ſubintelligitur. ⁊ ſic eſt vna ſcḋm ſubſtantiã ⁊ due ſcḋm virtutẽ. ⁊ ideo dicitur in plurali numero ex ycotibus ⁊ ſignis. Sciendũ ꝙ oĩe enthimema debet reduci ad ſyllogiſmũ. In enthimemate eñ ſunt tres termini ſicut in ſyllogiſmo. ⁊ duo illoꝝ ſunt in cõcluſione. ⁊ ſunt maior extremitas et minor extremitas. Alius aũt nõ ponitꝰ in ꝯcluſione: ⁊ eſt mediũ. Illarum aũt extremitatũ altera ſumitꝰ bis. ⁊ altera ſemel. Ex extremitate ergo ſemel ſumpta ⁊ ex medio fiat vna ꝓpoſitio ſcḋm exigentiam modi ⁊ figure. ⁊ ſic habetꝰ ſyllogiſmus. Verbi gratia in hoc enthimemate. oĩe anial currit. ergo ois homo currit. hõ ⁊ currit ſunt due extremitates. ⁊ aial eſt medium. ſed illa extremitas ſcꝫ hõ ſumpta eſt tantum ſemel. ex ipa ergo ⁊ medio fiet vna ꝓpõ. ſcꝫ oĩs hõ eſt animal. et tũc ꝑfectus erit ſyllogiſmus ſic. oĩe aial currit. oĩs homo eſt aial. ergo oĩs hõ currit. Exemplũ eſt quando vnũ particulare ꝓbatur per aliud propter aliquod ſimile repertum in ipſis. vt Leodienſes pugnare cõtra Tongerenſes malum eſt. ergo Mechelinienſes pugnare contra Louanienſes malum eſt. quia vtrobiqꝫ eſt pugnare affines contra affines.

Capitulum Tertium: de loci dyalectici definitione: diuiſione: atqꝫ membroꝝ diuidẽtium ſub diuiſiõe.

Argumentũ autẽ per locum cõfirmatur. ideo danda eſt a definitio loci prout locus hic ſumitꝰ. Locus eſt ſedes argumenti: vel id a quo ad ꝓpoſitã queſtionẽ conueniens trahitur argumentũ. Quid autẽ ſit queſtio dictũ eſt. Et ſciendũ ꝙ ꝓpõ: queſtio: cõcluſio ſcḋa ſubſtantiã idem ſunt. differũt aũt ſecundũ rationes. diuerſas eñ habent rationes ſiue definitiones vt ꝑus patuit. ſcḋm eñ ꝙ dubitabilis eſt. eſt queſtio; ꝑut iam vero ꝓbata

eſt per argumentũ: eſt ꝯcluſio. prout ponit᷑ pro alio in pmiſſis eſt ꝓ
poſitio dicit᷑ ſcd̄m ꝙ eſt in premiſſis ad ꝓbandum cõcluſionē. Enũ
ciatio aũt eſt ſcd̄m ꝙ ſignificat eſſe vel non eſſe. vt ſortes currit: ſor
tes non currit. Habito de definitione loci: ſequit᷑ diuiſio ipſius loci.
Locus aũt diuiditur in locũ maximã ⁊ in locũ differentie maxime.
Locus maxima idē eſt ꝙ maxima. Maxima eſt ꝓpoſitio qua nõ eſt
altera prior neq̃ notior. vt om̄e totũ eſt maius ſua parte. Item de
quocũq̃ predicat᷑ ſpecies de eodē predicat᷑ genus. Locus differē
tie maxime eſt illud quo vna maxima differt ab alia. vt iſte maxime
De quocũq̃ predicat᷑ ſpecies: de eodem pͥdicat᷑ genus. ⁊ de quocũ
q̃ predicat᷑ definitio: ⁊ definitũ. Differunt p terminos ex qͥbus cõ
ponunt᷑. Una eñ componit᷑ ex genere ⁊ ſpecie. Altera ex definitiõe
⁊ definito. Unde iſti termini ſimplices dicunt᷑ differentie maxime.
Et ſciendũ ꝙ tam locus maxĩa q̃ locus differentie maxime dicit᷑ lo
cus. quia vtrũq̃ confert firmitatē ⁊ robur. argumēto. Unde ꝓpor
tionabiliter ſumit᷑ hic locus ad locũ in rebus naturalibus. qꝛ ſicut
ille ſeruat res ineſſe ſic ſimiliter hic locus cõfirmat argumentũ. Itē
locus differētie maxime diuidit᷑ per locũ intrinſecũ ⁊ medium. Lo
cus intrinſecus eſt qñ ſumit᷑ argumentũ ab his que ſunt de ſubſtan
tia rei in definitione. vt ſi dicat᷑ anĩal rationale mortale currit. ergo
homo currit. Locus extrinſecus eſt qñ ſumit᷑ argumētũ ab his que
omnino ſepata ſunt a ſubſtãtia rei vt ab oppoſitis. vt ſi querat᷑ vtrũ
ſortes eſt albus. ⁊ ꝓbatur ſortes non eſt niger. ergo ſortes eſt albus
Locus medius eſt qñ ſumit᷑ argumentũ ab his que partim cõueni
unt cũ terminis in queſtione poſitis ⁊ partim differunt ab eis. ſicut
vniuoca et denõiatiua: que dicunt᷑ ꝯiugata. vt ſi querat᷑ vtrum iu
ſtitia ſit bona. et ꝓbatur ſic. iuſtum eſt bonũ. ergo iuſtitia eſt bona.
Item locus intrinſecus diuidit᷑ per locum a ſubſtãtia. et per locum

a concomitātibus ſubſtantiam.

Capitulum Quartum: de locis intrinſecis a ſubſtantia. Cuius tres ſunt particule. Prima eſt de loco a definitione.

Locus a ſubſtātia eſt quādo ſumitur argumentū ab his que ſunt de ſubſtantia terminorū in queſtione poſitorꝝ. Et ille locus diuidit̃ ꝑ locū a definitione: a deſcriptiōe et a nominis interp̃tatione. Definitio eſt oratio indicās quid eſt eē re per eſſentialia. Locus a definitione eſt habitudo definitiōis ad definitū: ꝛ cōtinet quatuor argumēta ꝛ quatuor maximas. Primo ſubijciendo definitionē affirmatiue. vt anīal rationale currit. ergo homo currit. Locus a definitione maxima. Quicqd predicat̃ de definitiōe ꝛ de definito. Scdo predicando definitionē affirmatiue vt ſortes eſt aīal rōnale mortale. ergo ſortes eſt hō. Locus a definitione maxima. De quocunq₃ predicat̃ definitio: ꝛ definitū. Tertio ſubijciendo definitionē negatiue. vt aīal rationale mortale nō currit. ergo hō non currit. Locus a definitione. Maxima. Quicqd remouet̃ de definitiōe etiam remouet̃ de definito. Quarto ꝑdicādo definitionem negatiue. vt lapis nō eſt animal rōnale mortale. ergo lapis nō eſt homo. Locus a definitiōe Maxima. A quocūq₃ remouetur definitio: et definitū. Econuerſo locus a definito continet tot argumēta ꝛ tot maximas ſicut locus a definitione. Primo ſubijciēdo definitum affirmatiue. vt hō currit. ergo anīal rationale mortale currit. Locus a definito Maxima. Quicqd predicat̃ de definito ꝛ de definitione. Scdo ꝑdicando definitū affirmatiue. vt ſortes eſt homo. ergo ſortes eſt animal rationale mortale. Locus a definito. Maxima de quocunq₃ predicat̃ definitū: ꝛ definitio. Tertio ſubijciēdo definitū negatiue. vt homo nō currit. ergo animal rationale

moꝛtale non currit. Locus a definito Maxima. Quicqd remouet᷑ de definito: ⁊ etiã de definitione. Quarto p̄dicando definitũ negatiue. vt lapis nõ eſt homo. ergo lapis nõ eſt aĩal rationale moꝛtale. Locus a definito. Maxima. A quocũq; remouet᷑ definitũ: ⁊ etiaꝫ definitio. Et ſciendũ ꝙ locus ſemꝑ debet denoĩari a termino inferẽte ⁊ nõ ab illato. vt quando definitio eſt inferens eſt locus a definitione: quãdo vero definitum eſt inferens eſt locus a definito.

Particula ſecunda: de loco a deſcriptione.

D Eſcriptio eſt oꝛatio ſignificans eſſe rei per accidentalia. vt aĩal riſibile eſt deſcriptio hoĩs. Uel ſic. Deſcriptio eſt oꝛatio cõſtans ex genere ⁊ ꝓpꝛio. vt aĩal riſibile. Locus a deſcriptiõe eſt habitudo deſcriptionis ad deſcriptũ. ⁊ ꝯtinet quatuoꝛ argumẽta ⁊ q̃tuoꝛ maximas ſicut locus a definitione ⁊ foꝛmant᷑ hic eodem modo argumenta ⁊ maxime ſicut ibi: niſi ꝙ ibi ponitur definitio ⁊ definitũ: hic vero deſcriptio ⁊ deſcriptum.

Particula tertia: de loco ab interpꝛetatione.

I Nterpꝛetatio eſt duplex. Quedam em̃ eſt que non ꝯuertitur cũ interpꝛetato ſuo. vt ledens pedẽ: eſt interpꝛetio huius nominis lapis. Alia eſt que cõuertitur cum interpꝛetato ſuo. vt amatoꝛ ſapientie eſt interpꝛetio huius noĩs phũs. ⁊ hoc modo ſumit᷑ hic: et definit᷑ ſic. Interꝑtatio eſt expoſitio vnius noĩs minus noti per aliud nomẽ magis notũ: vel per integram oꝛationẽ. Locus a noĩs interpꝛetatione eſt habitudo interpꝛetatiõis ad interpꝛetatum ⁊ continet argumenta ⁊ tot maximas ſicut locus a definitiõe. Pꝛio ſubijciẽdo interꝑtationẽ affirmatiue. vt amatoꝛ ſapiẽtie currit. ergo philoſophꝰ currit. Locus a noĩs interꝑtatiõe.

Maxima. Quicqd predicat̃ de interp̃tatione et de interp̃tato. vel ſic a parte p̃dicati: vt ſortes eſt amator ſapiētie. ergo eſt ph̃us. Locus a nõis interp̃tatiõe. Maxima. De quocunq; predicat̃ interpretatio ꝛ interpretatũ. Negatiue ſic a parte ſubiecti: vt amator ſapientie concurrit. ergo ph̃us non currit. Locus a nominis interpretatione. Maxima. Quicquid remouet̃ ab interpretatiõe ꝛ etiã ab interpretato. A parte predicati ſic. ſortes non eſt amator ſapientie ergo non ē ph̃us. Locus ab interp̃tatione. Maxima. A quocunq; remouet̃ interpretatio et etiam interpretatũ. Et eodem modo intelligitur de interpretato ſicut de definito.

Capitulum quintum: de locis extrinſecis. a concomitātibus ſubſtantiã. Cuius ſex ſũt particule. Prima de loco a toto ꝛ p̃te: q̃ multiplex eſt ſm̃ totius ꝛ partis diuiſionē.

s Equitur de locis a cõcomitantibus ſubſtantiã. que ſunt quãdo ſumit̃ argumētũ ab his que ꝯſequũtur terminos in queſtione poſitos Et diuidit̃ quia alius eſt locus a toto alius a parte alius a cauſa; alius ab efectu; alius ab generatiõe; alius a corruptione. alius ab vſibus. alius a cõmuniter accidentibus Locus a toto diuidit̃ ſicut ip̃m totum. Eſt eñ quoddã totum vniuerſale. aliud integrale. aliud totũ in quãtitate. aliud totum in modo. aliud totũ in loco. aliud totũ in tēpore. Et ſcd̃m hoc multiplex eſt locus a toto. quia aliꝰ eſt locus a toto vniuerſale. alius a toto integrali ꝛc̃. Et ſil̃r diuidit̃ locus a p̃te. Totum vniuerſale. vt hic ſumit̃ eſt quodlibet ſupius et ſubſtãtiale ſumptũ ad ſuũ inferius in linea p̃dicamētali: vt aial ad hoiem. ꝛ homo ad ſortem. Pars ſubiectiua dicit̃ quodibet inferius ſub toto vniuerſali vl̃iter ſumpto Locus a toto vniuerſali ſiue a genere eſt habitudo ip̃ius totius vniuer

ſalis ad ſuam partē ſubiectiuam. ſiue ad ſuam ſpeciē. ⁊ eſt ſemꝑ de-
ſtructiuus predicando totū. vt lapis nō eſt animal. ergo lapis non
eſt homo. Maxima. A quocūq̧ remouetur genus ſiue totū vniuer
ſale: ab eodem remouet̄ ſpecies ſiue pars ſubiectiua. Locus a ſpe-
cie ſiue a parte ſubiectiua eſt habitudo ip̄ius ad genꝰ ſiue ad ſuū to
tum vl'e. ⁊ eſt ſemꝑ ꝯſtructiuus: ⁊ tenet duo argumēta ⁊ duas maxi
mas. Primo ſubijciēdo ſpēm affirmatiue. vt hō currit. ergo animal
currit. Locus a ſpecie ſiue a parte ſubiectiua. Maxima. Quicq̄d p̄
dicat̄ de ſpecie ſiue parte ſubiectiua hoc etiā predicat̄ de genere ſi-
ue de toto vniuerſali. Scd̄o p̄dicando ſpeciē affirmatiue. vt ſortes
eſt hō. ergo ſortes eſt aial. Maxima. De quocūq̧ p̄dicatur ſpes ſi-
ue pars ſubiectiua: de eodē predicat̄ genus ſiue totum vniuerſale.
Totū integrale eſt q̄d eſt cōpoſitū ex ptibus habētibus quantitatē
⁊ pars eius dicit̄ pars integralis. Pars integralis eſt q̄ cū alijs pti-
bus cōſtituit totū. Locus a toto integrali eſt habitudo totiꝰ inte-
gralis ad ſuā partē. ⁊ eſt cōſtructiuus ſemꝑ. vt domus eſt: ergo pa-
ries eſt. Locꝰ a toto integrali. Maxima. Poſito toto integrali po-
nit̄ ⁊ quelibet eius pars. Locus a parte integrali eſt habitudo ip̄iꝰ
ad ſuū totū. et eſt ſemꝑ deſtructiuus. vt paries nō eſt. ergo domus
nō eſt. Locus a parte integrali. Maxima Deſtructa parte integra
li deſtruit̄ ⁊ ſuū totū. Totū in quātitate eſt vniuerſale ſumptū vni-
uerſaliter. vt oīs hō ⁊ nullus hō. Pars in quātitate eſt q̄libet infe
rius ꝯtentū ſb̄ illo toto vniuerſali vl'iter ſumpto. Locꝰ a toto i quā-
titate eſt habitudo ip̄ius ad ſuam partē. ⁊ eſt cōſtructiuus ⁊ deſtru
ctiuus. Cōſtructiue ſic. om̄is hō currit. ergo ſortes currit. Locus a
toto in quantitate. Maxima. Quicq̄d predicat̄ de toto in quanti
tate: etiā de qualibet eius parte. Vel ſic. ſi vniuerſalis eſt vera que
libet eius pticularis erit vera. Deſtructiue ſic. nullus homo currit.

ergo ſortes nō currit. Maxima. Quicq̄d remouet̄ de toto in quantitate et a qualibet eius parte. Uel ſic. Si vniuerſalis eſt falſa quelibet eius ꝑticularis erit falſa. Locus a partibus in quātitate ē habitudo oim partiū in quantitate ſimul ſumptaꝝ ad ſuū totum: ⁊ tenet cōſtructiue ⁊ deſtructiue. Cōſtructiue ſic vt ſortes currit. plato currit. ⁊ ſic de alijs. ergo om̄is homo currit. Locus a ꝑtibus in quātitate. Maxima. Quicquid ꝑdicatur de ꝑtibus in quātitate ſimul ſumptis ⁊ de ſuo toto. Deſtructiue ſic. ſortes non currit. plato non currit ⁊c. ergo nullus homo currit. Maxima. Quicquid remouet̄ a partibꝰ in quantitate ſimul ſumptis: ⁊ ab eius toto. Uel ſic. quelibet ſingularis non eſt vera ſua vniuerſalis non erit vera. Totū in modo eſt vniuerſale ſumptū ſine determinatione. vt homo. Pars in mō eſt vniuerſale ſumptū cum determinatiōe nō diminuente. vt homo albus. Et eodē modo ſumit̄ argumētum in hoc loco ſicut in loco a genere ad ſpeciē. Totum in loco eſt dictio cōprehendēs omnem locū aduerbialiter. vt vbiq̄ nuſq̄. Pars in loco eſt dictio comprehēdens aliquem locū aduerbialiter. vt hic ibi. Locus a toto in loco eſt habitudo ipſius ad ſuam partē. ⁊ tenet cōſtructiue ⁊ deſtructiue. Conſtructiue ſic. deus eſt vbiq̄. ergo deus eſt hic. Maxima. Cuicunq̄ competit totū in loco: ⁊ quelibet eius pars. Deſtructiue ſic. Ceſar eſt nuſq̄. ergo non eſt hic. Maxima. Quicq̄d remouet̄ a toto in loco: et a qualibet eius parte. Locus a parte in loco eſt habitudo ipſius ad ſuū totum. et eſt ſemꝑ deſtructiuus. vt ceſar nō eſt hic. ergo non eſt vbiq̄. Locus a parte in loco. Maxima. Cuicunq̄ non competit pars in loco: nec eius totum. Totum in tempore eſt dictio cōprehendens om̄e tempus aduerbialiter. vt ſemper nuſq̄ ſed pars in tempore definitur per oppoſitum. Exempla aūt ſumantur hic ſicut a toto in loco.

Particula ſcđa: a loco a cauſa ad effectũ ⁊ econtra.

c Auſa eſt ad cuiꝰ eſſe ſequit̃ aliud ẜm naturã. Et diuidit̃ in cauſam materialẽ: formalẽ: efficientẽ ⁊ finalem. Cauſa efficiẽs eſt a qua primo fit motus ad hoc ꝙ fiat aliqđ vt domificator eſt primũ mouens et operãs vt fiat domus: ⁊ faber vt fiat cultellus. Locus a cauſa efficiente eſt habitudo ipſius cauſe efficientis ad ſuũ effectũ. ⁊ eſt cõſtructiuus ⁊ deſtructiuus. Cõſtructiue tenet ſic. domificator eſt bonꝰ: ergo domus eſt bona. Locꝰ a cauſa efficiente. Maxĩa. Si cauſa efficiẽs eſt bona ipm̃ qđ fit bonũ eſt. Deſtructiue ſic. domificator nõ eſt bonus. ergo domus nõ ẽ bona. Locus a cauſa efficiẽte. Maxĩa. Cuius cauſa efficiẽs nõ eſt bona ipm̃ quod fit nõ eſt bonũ. ⁊ ecõuerſo tenet locꝰ ab effectu ad cauſam efficientẽ. Materia em̃ eſt ex q̃ cũ alio aliud fit. Et eſt duplex. Quedã em̃ eſt ꝑmanens: ⁊ quedam eſt trãſiens. Permanens: vt in cultello ferrũ. Tranſiẽs. vt in pane farina ⁊ aqua. Et definit̃ etiam ſic materia. Materia eſt que tantum eſt in potẽtia. Locus a cauſa materiali eſt habitudo ipſius ad ſuũ effectũ ⁊ eſt conſtructiuus ⁊ deſtructiuus. Cõſtructiue ſic. ferrũ eſt. ergo arma ferrea poſſunt eſſe. Maxima. Poſita cauſa materiali poſſibile eſt eiꝰ effectũ poni. Deſtructiue ſic. ferrũ nõ eſt. ergo arma ferrea nõ poſſunt eſſe. Locus a cauſa materiali. Maxima. Remota cauſa materiali ꝑmanente remouet̃ ⁊ eius effectꝰ. Locus ab effectu cauſe materialis ꝑmanẽtis. Maxĩa. Poſito effectu cauſe materialis ꝑmanẽtis ponit̃ ⁊ eiꝰ cauſa. Locꝰ ab effectu cauſe material' trãſeũtis tenet cõſtructiue. vt vitrũ vel panis eſt. ergo ſilix vel farina fuit. materia em̃ tranſiens nõ manet. ẜ trãſfertur in aliã materiã. Locus ab effectu cauſe material' trãſeuntis. Maxima. Poſito effectu materie tranſeũtis neceſſe eſt

ipſam materiã p̄fuiſſe. Forma eſt que dat eſſe rei. ⁊ conſeruat eã in eſſe. Locus a cauſa formali eſt habitudo ipſius cauſe formali ad ſuum effectũ. ⁊ tenet cõſtructiue ⁊ deſtructiue. Conſtructiue ſic. albedo eſt. ergo albũ eſt. Locus a cauſa formali. Maxima. Poſita cauſa formali ponit̃ ⁊ eius effectus. Deſtructiue ſic albedo nõ eſt. ergo albũ nõ eſt. Maxima. Remota cauſa formali remouetur ⁊ eius effectus. Ecõtra vero eſt de effectu cauſe formalis. Finis eſt gratia cuius aliq̃d fit. Loc⁹ a cauſa finali ẽ habitudo ipſius ad ſuũ effectũ et eſt ꝯſtructiu⁹ et deſtructiuus. Cõſtructiue ſic. btitudo eſt bona. ergo xtus eſt bona. Loc⁹ a cauſa finali. Maxima. Cui⁹ finis bonus eſt ipm̃ ꝗ bonũ eſt. Deſtructiue ſic. pena nõ eſt bona. ergo peccatũ nõ eſt bonũ. Locus a cauſa finali. Maxima. Cuius cauſa mala eſt ipm̃ quoqꝫ malũ eſt. Ecõuerſo aũt eſt de loco ab effectu cauſe final'.

Particula tertia: de loco a gñatione ad generatũ.

g Eneratio eſt ꝓgreſſio a nõ eſſe ad eſſe. Locus a generatione eſt habitudo ipſius generatiõis ad ſuũ generatũ ⁊ eſt cõſtructiuus ⁊ deſtructiuus. Conſtructiue ſic arguit̃ generatio domus eſt bona. ergo domus eſt bona. Locus a generatione Maxima. Cui⁹ generatio bona eſt ipm̃ ꝗ bonũ eſt. Deſtructiue ſic. Generatio latronũ eſt mala, ergo latro eſt malus Locus a generatione maxima. Cuius generatio mala eſt: ipm̃ quoqꝫ generatũ malũ eſt. Ecõuerſo autẽ eſt de loco a generato.

Particula q̃rta: de loco a corruptiõe ad corruptũ.

c Orruptio eſt progreſſio ab eſſe ad nõ eſſe. Locus a corruptione eſt habitudo corruptiõis ad corruptum. et eſt cõſtructiuus et deſtructiuus. Conſtructiue arguitur ſic.

Corruptio antichriſti eſt bona ergo antichriſtus eſt malus. Locus a corruptione. Maxima. Cuius corruptio bona eſt ipm quoq̧ corruptum malũ eſt. Deſtructiue ſic. corruptio dom⁹ eſt mala: ergo domus eſt bona. Maxima. Cuius corruptio mala eſt ipſum quoq̧ bonum eſt. Ecõuerſo eſt de loco a corrupto.

Particula Quinta de loco ab vſibus.

V Sus vt hic ſumit̃: eſt operatio rei ſiue exercitiũ ipſius. vt equitare equi. ⁊ ſecare ſecuris. Locus ab vſibus ē habitudo ipſius operatiõis ad id cui⁹ eſt opatio ſiue vſus ⁊ eſt ꝯſtructiuus ⁊ deſtructiuus Cõſtructiue arguit̃ ſic. equitare eſt bonum. ergo equus eſt bonus. Locus ab vſibus. Maxima. Cuius vſus bonus eſt ipm quoq̧ bonũ eſt. Deſtructiue ſic. occidere hoiem malũ eſt. ℊ occiſor ē malus. Locus ab vſib⁹. Maxima. Cui⁹ vſus malus eſt: ipm quoq̧ vſitatũ malũ eſt. Ecõtra de loco ab vſitate.

Particula Sexta de loco a cõmuniter accidẽtib⁹.

C Omuniter accidẽtia ſunt duplicia. Queda em̃ ſunt que aliquando ſe cõſequũtur et aliquãdo nõ. vt comptus et adulter. ⁊ ab his non ſumit̃ locus dyalecticus ſed ſophiſticus. Alia ſunt quoꝝ vnũ ſemꝑ ſequit̃ ad aliud: vt penitere ſequitur ad deliquiſſe. ⁊ ab his ſumit̃ locus dyalectic⁹. Et tenet conſtructiue ⁊ deſtructiue. Cõſtructiue ſic. iſte penitet. ergo deliquit. Locus a cõiter accidẽtibus. Maxima. Si poſteri⁹ ineſt ⁊ ṗmũ infuit. Deſtructiue ſic. iſte non deliquit: ergo non penitet. Locus cõmuniter accidẽtibus. Maxima. Si cõmuniter accidẽtium ꝑus nõ ineſt et poſterius non inerit.

Tractatus Quintus.

Capitulum Sextum: de locis extrinſecis. Cuius ſex ſunt particule. Prima eſt de loco ab oppoſitis.

Equitur de loco extrinſeco. Quid autē ſit locus extrinſecus dictum eſt prius. Locoꝝ autē extrinſecorū. alius eſt ab oppoſitis. alius a maiori. alius a minori. alius a ſimili. alius a ꝓportiōe. alius a trāſumptiōe. alius ab auctoritate. Itē oppoſitoꝝ quatuor ſunt ſpecies. ſcilicet Relatio. Cōtrarietas. Priuatio. ⁊ Cōtradictio. Relatiue oppoſita ſunt quoꝝ alterū ſine altero non poteſt eſſe. Locus a relatiuis eſt habitudo vnius relatiuorū ad aliud ⁊ eſt cōſtructiuus ⁊ deſtructiuus. Cōſtructiue ſic. pater eſt ergo filius eſt. ⁊ filius ē. ergo pater eſt. Locus a relatiuis. Maxīa Poſito vno relatiuorū neceſſario ponit̄ ⁊ reliquū. Deſtructiue ſic: pater non eſt. ergo filius nō eſt ⁊ ecōuerſo. Maxima. Remoto vno relatiuoꝝ remouetur et reliquū. Locus vero a relatiue oppoſito tenet ſolū deſtructiue ſic. ſortes eſt pater platonis. ergo nō filius eiꝰ. Cōtrarietas eſt contrariorū oppoſitio. vt albi ⁊ nigri. Contrariorū quedam ſunt mediata. vt albū nigrū inter que ſunt medij colores. Quedā vero immediata. vt ſanū egrū circa aīal. Locus a contrarijs. vt habitudo vnius contrarioꝝ ad reliquū. ⁊ tenet ꝯſtructiue ⁊ deſtructiue. Cōſtructiue ſic. hoc anīal eſt ſanū. ergo non eſt egrum. Locus a contrarijs. Maxima. Poſito vno contrariorum et remouet̄ ⁊ reliquum. Deſtructiue tenet tantū in contrarijs immediatis cum cōſtantia ſubiecti. vt hoc anīal non eſt ſanū. ergo nō eſt egrum Locus a cōtrarijs immediatis. Maxima. Remoto vno cōtrarioꝝ īmediate oppoſitoꝝ ponitur reliquū ſubiecto manēte. Que aūt ſūt ꝑuatiue oppoſita dictū eſt prius. Locus a ꝑuatiue oppoſitis. eſt habitudo ꝑuationis ad habitū. vel habitus ad ꝑuationē ⁊ tenet cōſtru-

ctiue. vt iſte eſt videns. ergo nō cecus. vel eſt cecus. ergo non eſt vi-
dēs. Locus a ꝑuatiue oppoſitis. Maxima. Poſito vno ꝑuatiue op
poſitoꝝ circa aliqđ ſubiectū ad eodē remouetur reliquū Deſtructiōe
nō tenet niſi cū ꝯſtantia ſubiecti et cū tpe determiato a natura. Ca-
tulus eñ nō dicitur vidēs neqꝫ cecus ante nonū diē. Et puer nō dicitur
edētulus ante tēpus determinatū a natura. Cōtradictio eſt oppoſi
tio cuius ſcd̄m ſe nō eſt dare mediū. Locꝰ a ꝯtradictorie oppoſitis ē
habitudo vniꝰ cōtradictorie oppoſitoꝝ ad reliquū. vt ſortē ſedere ē
verum. ergo ſortē nō ſedere eſt falſum. Locus a cōtradictorie oppo
ſitis. Maxima. Si vnum cōtradictoriū eſt verū reliquū erit falſuꝫ
Sunt aūt alia oppoſita que dicūtur diſperata que nō ſunt oppoſita
ſm aliquod genus ꝑdicte oppoſitiōis ſed ſunt diuerſa. vt hō ⁊ aſinꝰ.
Et a talibus ſumitur hic argumētū. Sortes eſt hō. ergo nō eſt aſinꝰ.
Maxima. De quocūqꝫ dr̄ vnū diſperatoꝝ abſtractiue ab illo eodē
remouetur et reliquū. Dicitur notanter abſtractiue. qꝛ ſi cōcretiue ſume-
rentur: tūc nō ſequeretur: quia non ſequitur hoc eſt album. ergo non eſt
quantū. ſed bene ſequitur hoc eſt albedo. ergo nō eſt quantitas.

Particula Secunda: de locis a maiori ⁊ minori.

Maius vt hic ſumitur eſt quod ſupraponitur alicui in vir-
tute ⁊ potētia. Minus eſt quod ei ſupponitur. Locus a
maiori eſt habitudo ipſius maioris ad minus. ⁊ eſt ſem
per deſtructiuus. vt Rex non poteſt expugnare caſtrum. ergo nec
miles. Locus a maiori. Maxima. Si id quod magis videtur ineſſe
nō ineſt: nec id quod minus videtur ineſſe inerit. Locus a minori eſt
habitudo minoris ad maius. ⁊ eſt ſemꝑ cōſtructiuus. vt miles po-
teſt expugnare caſtrū. ergo ⁊ rex. Locus a minori. Maxima. Si id
quod minus videtur ineſſe ineſt: ⁊ id qđ magis videtur ineſſe inerit.

Tractatus Quintus.

Particula Tertia de loco a ſimili.

s Imilitudo eſt rerũ differentiũ eadem qualitas. Locus a ſimili eſt habitudo vnius ſimiliũ ad reliquũ. ⁊ tenet cõſtructiue ⁊ deſtructiue. Cõſtructiue ſic. ſicut riſibile ineſt homini. ita hinnibile ineſt equo: ſ riſibile ineſt hõi vt ꝓprium. ergo hinnibile ineſt equo vt ꝓpriũ. Locus a ſimili. Maxima. De ſimilibus idem eſt iudiciũ. Deſtructiue ſic. ſicut riſibile ineſt homini: ita hinnibile ineſt equo ſed riſibile non ineſt hõi vt genus. ergo nec hinnibile ineſt equo vt genus. Maxima. De ſimilibus idẽ eſt iudiciũ.

Particula Quarta de loco a proportione.

p Ropoſitio eſt rerũ differentiũ eadẽ habitudo. Locus a ꝓportione eſt habitudo vnius ꝓportionabiliũ ad reliquũ: vt ſicut ſe habet rector nauis ad nauem: ita ſe habꝫ rector ſcolariũ ad ſcolas. ſed naui regende eligendus eſt rector nõ ſorte ſed arte. ergo in ſcolis regendis eligendus eſt rector nõ ſorte ſed arte. Maxima. De ꝓportionalibus idẽ eſt iudiciũ. Differt autem iſte locus a loco a ſil'i. qꝛ a loco a ſil'i ſumit͛ cõparatio ſcd̃m ſimilitudinẽ inherentie. vt ſicut riſibile ineſt homini. ita hinnibile ineſt equo. In loco aũt a ꝓportione nõ attendit͛ ſimilitudo inherentie: ſed cõparatio habitudinis. vt ſicut ſe habet rector nauis ad naueꝫ ita ſe habet recto ſcolariũ ad ſcolas.

Particula Quinta de loco a tranſſumptiõe.

t Ranſumptio eſt duplex. quedã enim eſt quãdo dictio vel oratio vnũ ſignificans trãſſumit͛ ad ſignificandũ aliud

ꝑpter ſimilitudinē aliquã in eis repertã. vt hec dictio ridere tranſ-ſumit ad ſignificandũ florere. cum dicit pratum ridet. Siĺr oratio trãſſumit cum dicit littus arat: id eſt opus perdit. ſicut ſolet dici cũ quis inuanũ laborat. et hec tranſſumptio pertinet ad ſophiſtã. Alia eſt quando nomen magis notũ ſumit pro noie minus noto. vt ſi debeat ꝓbari ꝙ ph̃us non inuidet. ⁊ fiat tranſſumptio ad hoc nomen ſapiens. et iſta tranſſumptio ꝑtinet ad dyalecticum. Locus a trãſſumptiõe eſt habitudo tranſſumptiõis ad tranſſumptu. vt ſapiens non inuidet. ergo ph̃us non inuidet. Maxima. Quicqd alicui cõuenit ſub noie magis noto. eidem cõuenit ſub noie minus noto. differt autē iſte locus a loco a nois interꝑtatione. q2 in loco a nois interꝑtatione accipit definitio ſiue expoſitio nois. vt ſi exponatur hoc nomē ph̃us ꝑ hoc qđ eſt amator ſapiētie. In loco aũt a trãſſumptione nõ accipitur expoſitio ſiue deſcriptio nominis. ſed pro vno nomine minus noto accipit aliud nomen magis notum. per quod faciliter poteſt probari propoſitum.

Particula Sexta de loco ab auctoriate.

a Uctoritas vt hic ſumit. Eſt iudiciũ ſapientis in ſua ſciẽtia. Unde iſte locus ſolet denoiari a rei iudicio. Loc9 ab auctoritate eſt habitudo auctoritatis ad illud quod per eam ꝓbatur et tenet cõſtructiue ſolũ. vt aſtronomus dicit celũ eſſe volubile. ergo celum eſt volubile. Locus ab auctoritate. Maxima. Unicuiqȝ experto in ſua ſcientia credendum eſt.

Capitulum ſeptimum ⁊ vltimum de locis medijs

Cuius due ſunt particule. Prima premiſſa differẽtia inter cõiugata ⁊ caſus. locus eorundem ponit.

Tractatus Quintus.

Equitur de locis medijs. Quid autē ſit locus medius di-
s ctum eſt Locoꝝ mediorum alius a cõiugatis. alius a ca
ſibus. ⁊ alius a diuiſione. Cõiugata ⁊ caſus differunt. qꝛ
vniuocū ſiue pncipale ſiue abſtractū. quod idem eſt. dicit coniuga-
tum a ſuo denoīatiuo. vt iuſtitia ⁊ iuſtū. albedo ⁊ album. Caſus au
tem dicunt ea que cadūt a pncipali. vt iuſtum et iuſte a iuſtitia. Et
differentiā hanc aſſignat. Ariſtoteles in ſcđa Topicorum. Locus
a cõiugatis eſt habitudo vnius coniugatorū ad reliquū. vt iuſtitia
eſt bona. ergo iuſtū eſt bonū. Locus a cõiugatis. Maxima. Quic
qd cõuenit vni cõiugatoꝝ cõuenit ⁊ reliquo. Et ſi vnū cõiugatorū
ineſt. ineſt et reliquū. Locus a caſibus eſt habitudo vnius caſus ad
reliquū. vt iuſtū eſt bonum. ergo qđ iuſte fit bene fit. Locus a caſi-
bus. Maxima. Quod vni caſui cõuenit. cõuenit ⁊ reliquo. Et ecõ-
uerſo ſumitur argumentum a caſibus ⁊ a coniugatis.

Particula ſecunda de loco a diuiſione.

Iuiſionū. alia fit per negationē. vt ſortes eſt hō. aut nō
d homo. Alia aūt fit nō per negationē. ⁊ hec fit ſex modis
tribus per ſe. ⁊ tribus per accidēs. Prima diuiſio per ſe
eſt generis in ſpecies. vt animaliū aliud homo aliud brutū. Scđa
eſt totius integralis in ſuas partes. vt domus alia pars eſt paries.
alia tectum. alia fundamentū. Tertia vero eſt vocis ſignificata. vt
canis. alius latrabilis. alius piſcis marinus. alius ſydus celeſte Di
uiſionū vero per accidens. Prima eſt ſubiecti in accidentia. vt ani-
maliū aliud ſanum. aliud egruꝫ. Secunda diuiſio eſt accidentis in
ſubiecta. vt ſanorum aliud brutū. aliud homo. Tertia eſt accidētis
in accidentia. vt ſanorum. aliud calidū. aliud frigidum. Locus a
diuiſione eſt habitudo vniꝰ ꝯdiuidentiū ad reliquū. vt ſi ſortes eſt

animal. aut eſt aial ratiotionale aut irrationale. ſed non eſt irratio nale. ergo eſt rationale. Locus a diuiſione. Maxia. Poſito vno mẽbrorũ diuidentiũ in aliquo ſubiecto. remouet̃ reliquũ. Et ſimiliter in qualibet alia diuiſione. Et hec de locis dicta ſufficiant.

Tractatus Sextus Petri Hyſpani duobus libris Elenchoꝝ correſpondẽs. quinqꝫ ꝯtinet capl'a Primũ ſyllogiſmi. Diſputatiõis atqꝫ metharũ eſt diuiſiuũ.

S yllogiſmoꝝ. alius demõſtratiuus. alius dyalectic⁹ alius ſophiſticus ſiue litigoſus. Syllogiſmus demõſtratiuus. eſt qui ex ꝑmis veris ⁊ immediatis eſt ſyllogiſatus. aut ex talibus que ꝑ aliqua ꝑma ⁊ vera principiũ ſue cognitionis ſumpſerũt. Dyalecticus eſt qui ex ꝓbabilibus eſt ſyllogiſatus. Sophiſticus. vt diffinitur ab Ariſtotele in elẽchis. eſt q̃ apparet eſſe ſyllogiſmus ⁊ nõ eſt. aut qui eſt ſyllogiſm⁹ ſed nõ eſt cõueniens rei. Diſputatio eſt actus ſyllogiſticus vni⁹ ad alterũ ad aliqḋ ꝓpoſitum oſtẽdendũ. Diſputatiõis q̃tuor ſunt ſpecies ſcꝫ Doctrinal'. dyalectica. tẽptatiua. ⁊ ſophiſtica. Diſputatio doctrinalis eſt q̃ ſyllogiſat ex ꝓprijs ꝑncipijs vniuſcuiuſqꝫ diſcipline. et nõ ex his q̃ videntur reſpõdenti. Et huius diſputationis inſtrumentũ eſt ſyllogiſmus demõſtratiuus. Diſputatio dyalectica eſt q̃ ex ꝓbabilibus ſyllogiſat. et ẽ collectiua cõtradictionũ. Et ei⁹ inſtrumentũ eſt ſyllogiſmus dyalecticus. Temptatiua vero diſputatio eſt que ſyllogiſat ex his que videntur reſpondenti. et neceſſe eſt eum ſcire qui ſe ſimulat habere ſcientiã huius autẽ diſputatiõis inſtrumentũ eſt ſyllogiſmus tẽptatiuus. Syllogiſmus tẽptatiuus eſt q̃ ꝓcedit ex his que vident̃ reſpondenti. Diſputatio ſophiſtica eſt que ꝓcedit ex his que videntur ꝓbabilia et nõ ſunt. Huius autẽ

Tractatus Sextus.

diſputationis inſtrumentū eſt ſyllogiſmus ſophiſticus. Syllogiſmus ſophiſticus ordinatur ad quinqꝫ methas. que ſunt redargutio. falſum. inopinabile. ſoleociſmus. ⁊ nugatio. Redargutio eſt ꝑnegati cōceſſio vel ꝑconceſſi negatio in eadē diſputatione vi argumētationis facta. Unde niſi vi argumentatiōis hoc quis faciat. nō ꝓpter hoc erit redargutus. Similiter nec in diuerſis diſputatōibus. Falſum. vt hic ſumitur. ē manifeſte falſum. Nā ſi ſophiſta ducat reſpondentē ad falſum occultū. non ꝓpter hoc aſſequitur ſuū finem. Inopinabile eſt qđ eſt contra opinionē oīm vel plurium vel maxime ſapientū. vt matrem nō diligere filiū. Soleociſmus eſt viciū in contextu partiū orationis cōtra regulas artis grāmatice factū. vt vir mea Nugatio eſt vnius et eiuſdem dictiōis ex eadē parte inutilis repetitio. vt hō hō currit. Dico aūt ex eadem parte. quia ſi in diuerſis partibus idem repetatur non eſſet nugatio. vt hō eſt hō. Dico autem inutilis repetitio. quia ſi idem repetatur ad maiorem expreſſionē laudis affectiōis vel vituperij. nō eſſet nugatio. vt deus deus meus. latro latro q̄ vadis. Iſti aūt quinqꝫ fines ordinantur vlterius ad vnū finem ꝑncipalem. que eſt apparens ſapientie ⁊ non exiſtens. Sophiſta autē non ducit ad iſtos fines ſuū reſpondētem niſi per eos deueniat ad vltimū finem ꝑncipalem. qui eſt apparens ſapientia. Et cū quilibet debet premeditari ſuū finem. ideo determinatio finiū debet precedere determinationē fallaciarum.

Capitulum Secundū: definitionem et diuiſionem fallacie manifeſtans.

f Allacia eſt idoneitas decipiēdi faciens credere de ente qꝫ ſit non ens. et de nōente qꝫ ſit ens mediante fantaſtica viſiōe. Fallacie ſūt tredecim. quarum ſex ſunt in dictione.

ꝛ ſeptẽ extra dictionẽ. Indictiõe ſunt. equocatio. amphibologia. cõpoſitio. diuiſio. accẽtus. et figura dictiõis. Et ſeptẽ extra dictionẽ ſcꝫ accidẽs ſm q̄d ad ſimpliciter. ignorãtia: elenchi. petitio p̄ncipij. cõſequens nõ cauſa vt cauſa. ſm plures interrogatiões. vt vnã Quod aũt ſunt ſex in dictione. probat Ariſto. inductiõe ꝛ ſyllogiſmo. Inductiue ſic. equocatio fit aliquo iſtoꝝ ſex modorũ. amphibologia fit aliquo iſtoꝝ ſex modorum ꝛc. ergo omnis fallacia in dictione fit aliquo iſtorum ſex modoꝝ. Syllogiſmo ſic. ois deceptio facta ex eo ꝙ eiſdẽ dictionibus vel orationibꝰ nõ idem ſignificamꝰ fit aliquo iſtoꝝ ſex modorum. ſ; omĩs fallacia in dictione fit ex eo ꝙ eiſdem dictionibꝰ vel orationibus nõ idem ſignificamꝰ. ergo omĩs fallacia in dictione fit aliquo iſtoꝝ ſex modoꝝ. Iſte ſyllogiſmus eſt in p̄mo modo p̄me figure. Probatio maioris. Omĩs multiplicitas dictionis fit aliquo iſtorum ſex modoꝝ. ſed omĩs deceptio facta ex eo ꝙ eiſdem dictionibus vel orationibus nõ idẽ ſignificamus fit ex multiplicitate dictiõis vel oratiõis. ergo ois deceptio facta ex eo ꝙ eiſdẽ dictionibꝰ vel orationibus non idẽ ſignificamus fit aliquo iſtoꝝ ſex modorum. Et hec fuit maior. Probatio minoris. Omnis multiplicitas dictionis fit ex eo ꝙ eiſdẽ dictiõibus vl' orationibus nõ idem ſignificamus. ſ; omĩs fallacia in dictione fit ex multiplicitate dictionis vl' orationis. ergo omĩs fallacia in dictiõe fit ex eo ꝙ eiſdem dictiõibus vel orationibꝰ non idẽ ſignificamus. et hec fuit minor. Et iſti duo ſyllogiſmi ſunt in p̄mo modo p̄me figure. Sciendum aũt. vt vult Alexander in cõmento ſupra librũ Elenchorum. Quod triplex eſt multiplex. aliud cm̃ eſt multiplex actuale. aliud potẽtiale. ꝛ aliud fantaſticum. Multiplex actuale eſt qñ dictio vel oratio eadem ſm ſubſtantiã ꝛ ſcðm modum ꝓferendi diuerſa ſignificat; dictio vt in equocatione. vt canis, oratio vt amphibologia;

Tractatus Sextus

vt liber Ariſto. Multiplex potentiale eſt qñ dictio vel oratio eadē ſm ſubſtantiā: diuerſa tñ ſcdm modū proferendi diuerſa ſignificat. Dictio vt in accētu. vt pplus cuius pma ſyllaba poteſt eſſe breuis vel lōga. ⁊ ſm hoc diuerſa ſignificat. Oratio vt in cōpoſitiōe vl' diuiſione. vt quicqd viuit ſemp eſt. Aliū em̄ habet modū pferendi prout eſt diuiſa. et prout eſt cōpoſita. vt poſtea patebit. De multiplici fantaſti co videbit in fallacia figure dictiōis. Et qꝛ multiplex actuale veriori mō eſt multiplex ꝙ potētiale. ⁊ potētiale ꝙ fantaſticū. ideo pus dicendum eſt de fallacijs faciētibus multiplex actuale ꝙ de alijs ⁊ poſtea de potētiali ⁊ vltimo de fantaſtico. Vñ pus dicendum ē de equocatione ⁊ amphibologia. ꝙ de fallacijs in dictione. qꝛ in equocatione ⁊ amphibologia eſt multiplex actuale. et p conſequēs eadē dictio vel oratio ſm ſubſtantiā ⁊ ſm modū pferendi. In alijs aūt nō. In his em̄ plus eſt de idoneitate ꝙ in alijs. Itē adhuc pus eſt dicendū de equocatione ꝙ de amphibologia. qꝛ equocatio fit in dictione. amphibologia vo in oratiōe. Dictio aūt prior ē oratione. Sciendū eſt ꝙ fallacia dupliciṫ ſumiṫ. quando ꝗ em̄ fallacia idem eſt ꝙ cauſa decipiēdi. et quādoꝗ idem eſt ꝙ deceptio facta ex illa cauſa. Et hoc primo modo ſumiṫ hic fallacia.

Capitulum tertium de fallacijs in dictione.

Cuius ſex ſunt particule ſcdm ꝙ ſex ſunt fallacie in dicione. Prima de fallacia equocationis.

e Quiuocatio eſt multiplicitas dictionis eiuſdem ſcdm ſubſtantiā ⁊ modū proferēdi: vt in hoc nōie canis. Sciendū eſt ꝙ in qualibet fallacia eſt duplex cauſa. ſcꝫ cauſa apparētie ⁊ cauſa defectus. Cauſa apparentie in qualibet fallacia eſt que mouet ad credendū ideſt qd nō eſt credendū. Cauſa defectꝰ

eſt que oſtēdit creditū eſſe falſum. Cauſa apparentie in equiuocatio
ne eſt vnitas dictionis eiuſdē ſcdm ſubſtantiā. ⁊ modum proferendi
diuerſa ſignificantis. Cauſa defectus ſiue falſitas eſt diuerſitas ſi-
gnificatoꝝ. Unitas eñ predicta in equocatione mouet ad creden
dū id qd non ē. ſcꝫ vnitatē ſignificādi. Diuerſitas aūt oñdit credi-
tū eſſe falſum. Equocatiōis tres ſunt mōi. ſꝫ primo videndū ē quid
ſit fallacia equocatiōis. Unde fallacia equocatiōis ē deceptio p-
ueniens ex eo ꝙ aliq dictio manēs vna ſm ſubſtantiā et ſcdm modū
pferendi. diuerſa ſignificat. Primus aūt modus pueniᵗ ex ſignifi-
catione vel cōſignificatiōe dictionis. Ex ſignificatiōe ſic paralogi
ſaᵗ. oīs canis currit. ſydus celeſte ē canis. ḡ ſydus celeſte currit. ſo-
lutio. vtraqꝫ p̄miſſaꝝ ē duplex. qr hoc nomē canis ē multiplex. equi
uoce ſignificās aīal latrabile. ſydus celeſte. ⁊ piſcē marinū. ⁊ ſic ma
ior vno modo eſt vera. ⁊ alio modo falſa. ⁊ ſimiliter minor. Uel ſic
omne expediēs eſt bonum. malū eſt expediens. ergo malū eſt bonū
Solutio. expediēs dicitᵣ equiuoce. Uno mō idem eſt ꝙ bonū. Alio
modo idem eſt qd neceſſariū. quod accidit in minus malū. qd opor
tet fieri ad euitandū maius malū. Unde vtraqꝫ premiſſaꝝ eſt du-
plex. qr vno modo eſt vera. alio modo eſt falſa. Ex cōſignificatione
paralogiſatur ſic. iſte pannus eſt de anglia. anglia ē terra. ergo iſte
pannus eſt de terra. non ſequitur. quia p̄ma eſt duplex. ex eo ꝙ hec
propoſitio. de. poteſt dicere circūſtantiam cauſe materialis. et ſic
eſt falſa. Uel poteſt dicere locum ⁊ originē. ⁊ ſic eſt vera. Uel ſic. in
quocūqꝫ eſt egritudo ipm eſt anial ſed in humorum inadequatione
eſt egritudo. ergo homorum inadequatio eſt animal. Prima eſt du
plex: quia hec propoſitio. in. poteſt dicere cauſam efficientē et ſic
eſt falſa. vel cauſam formalem ſiue ſubiectū in quo eſt. et ſic eſt vera
Similiter dicendum eſt de minori. Uel ſic. proprium eſt qualitati

ſcdm eam ſimile vel diſſimile dici. ſed ſcdm ſimilitudinē dicit aliqs ſilis vel diſſimilis. ergo ſimilitudo vel diſſimilitudo ſunt q̄litates. qđ eſt falſum. immo ſunt relatiões. Prima eſt duplex eo ꝙ hec ꝓpoſitio ſcdm poteſt dicere circūſtantiā cauſe efficientis. et ſic eſt vera. quia due q̄litates eiuſdē ſpeciei faciūt vnam ſimilitudinē. ⁊ ſic eq̄litas eſt cauſa efficiens ſilitudinis. Si aūt dicat circūſtantiam cauſe formalis. ſic eſt falſa. quia q̄litas non ē cauſa formalis ſimilitudinis. Et econuerſo dicendum eſt de minori. Similiter onme ſanum eſt animal. vrina eſt ſana. ergo vrina eſt animal. Utraqꝫ premiſſarum eſt duplex: quia ſanū dicitur de aiali. vt de ſubiecto. ⁊ de vrina. vt de ſigno vel iudicante. de cibo vt de efficiente. de dieta. vt de conſeruante. et alio ⁊ alio modo ſanitas ad hec comparatur. et ſecundum hoc habet diuerſas ſignificationes. Ex cōſignificatiōe ſic paralogiſat quicūqꝫ ſanabat ſanus eſt. laborans ſanabat. ergo laborās ſanus eſt. Minor eſt duplex. ex eo ꝙ hoc participiū laborās poteſt dicere p̄ſens tēpus. ⁊ ſic eſt vera. ⁊ tunc ē ſenſus laborās nūc ſanabat. Si aūt dicat preteritū ſic eſt falſa. et ſic ē ſenſus: laborans tunc ſanabat. Et ecōuerſo dicendū eſt de ꝯcluſione. Laborans em̄ equiuocū ē ad laborantē nunc ⁊ ad laborantē tunc. Eodē modo eſt hic. quicūqꝫ ſurgebat ſtat. ſedens ſurgebat. ergo ſedēs ſtat Et eodē modo reſpōdendū ē ſicut reſpōſum fuit ad aliū paralogiſmū. Alio modo poteſt fieri ecōuerſo qn̄ dictio poteſt teneri materialiter vel cōſignificatiue ſicut hic. deus ē vbiqꝫ: vbiqꝫ ē aduerbium. ergo deꝰ eſt aduerbiū. Dicendū ꝙ p̄ma ē duplex eo ꝙ hec dictio vbiqꝫ poteſt teneri materialiter vel cōſignificatiue. Si materialiter ſic eſt falſa. ſi cōſignificatiue ſic ē vera. ſed non ſequit cōcluſio. Scđus modus equocationis ꝓuenit ex tranſſumptiōe dictionis. Un̄ trāſſumptio vt hic ſumitur: ē acceptio dictionis ſignificātis vnū ex impoſitiōe

ad ſignificandũ aliud ad ſimilitudinē. Et ſcḋm iſtum modũ ſic for-
matur paralogiſmus. Quicq̄d ridet habet os. pratum ridet. ergo
pratũ habet os. Prima eſt duplex: eo q̄ hoc verbũ ridet poteſt tene
ri ꝓprie ex impoſitione vel tranſſump tiue. Si ꝓprie ſic eſt vera. et
non ſequit̄ cõcluſio. Hoc em̄ verbum ridere eſt equiuocũ ad ridere
⁊ ad florere: quia ridere ſignificat ex p̄ma impoſitione riſum ab ore
emittere. florere em̄ ſignificat per quandā tr anſſumptionē. Florere
em̄ et ridere quandā ſilr̄tudinē habent. quia vtrobiq̄ȝ denotat̄ gau-
dium. ⁊ ideo ridere tranſumit̄ ad florere. vt vult Ariſto. ideo ſumē
tes aliquam ſimilitudinē transferunt̄. quicq̄d currit habet pedes.
aqua currit. ergo aqua habet pedes. Utraq̄ȝ premiſſaꝝ eſt duplex.
quia hoc verbũ currit: vel tenetur ꝓprie vel tranſſumptiue. Curre
re em̄ et labi aſſimulant̄ in velocitate motus ſcḋm q̄ currere ſumit̄
ꝓprie: ſic maior eſt vera. ⁊ minor falſa. ſi tranſſumptiue tũc eſt econ
uerſo. Terci⁹ modus ꝓuenit ex eo q̄ aliqua dictio plura ſignificat
compoſita. ſeparata vero vnũ ſoluȝ. vt hec dictio immortale. vno
modo dicit̄ quaſi nõ potens mori. alio modo dicit̄ potens nõ mori
Et ſcḋm hoc format̄ ſic paralogiſmus omne immortale eſt ꝑpetuũ
ſed om̄e potēs nõ mori eſt immortale. ergo om̄e potēs non mori eſt
perpetuũ. Utraq̄ȝ p̄miſſaꝝ eſt duplex. cum hoc nomē immortale ſit
equiuocũ. vt dictum eſt. Itē om̄e incorruptibile eſt perpetũ. ſ om-
ne potēs non corrumpi eſt incorruptibile. ergo om̄e potens nõ cor-
rumpi eſt ꝑpetuũ. Utraq̄ȝ premiſſaꝝ eſt duplex: eo q̄ in corruptibi
le vno modo idē ē q̄ non potens corrũpi et ſic in corruptile eſt per-
petuũ: ⁊ ſic maior eſt vera ⁊ minor falſa. Alio modo idem eſt q̄ꝺ po
tens nõ corrumpi. vt p̄mus homo potuit nõ corrumpi: ⁊ in hoc ſen-
ſu maior eſt falſa ⁊ minor vera. Et ſic ſoluēdi ſunt paralogiſmi equi
uocatiõis ꝑ diſtinctionē paralogiſmorũ ſcḋm equocationē vt p̄us

patuit. Recta ſolutio ē manifeſtatio ſyllogiſmi falſi: et ꝓpter quod eſt falſus. Et hoc cōtingit dupliciter. ſcilicet vel diſtinguendo. vel aliquam premiſſaꝝ interimendo. Scōo modo reſpondendū eſt ad om̄es peccantes in materia ⁊ ad om̄es orationes in vtroq; peccantes reſpondendū eſt vtroq; mō. ſcʒ diſtinguendo ⁊ aliquā premiſſarum interimendo nō ſcdm idem. ſed ſcdm diuerſa.

Particula ſecunda de fallacia amphibologie.

Amphibologia eſt multiplicitas orationis eiuſdē ſcdm
a ſubſtantiā et ſm modum ꝓferendi diuerſa ſignificātis.

Fallacia aūt amphibologie eſt deceptio proueniens ex identitate oratiōis eiuſdē ſcdm ſubſtantiā ⁊ ſm modū ꝓferendi diuerſa ſignificantis. Cauſa apparētie eſt identitas oratiōis eiuſdem ſm ſubſtantiā ⁊ modū ꝓferēdi. Cauſa falſitatis eſt diuerſitas ſignificatoꝝ. Et dicitur amphibologia ab amphi qd eſt dubiū ⁊ bole ſententia q̄ſi dubia ſentētia. Amphibologie tres ſunt modi. Primus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliq̄ oratio ṗncipaliter plura ſignificat. vt liber Ariſto. Hec em̄ eſt oratio duplex. Uno mō idē eſt ꝙ liber editꝰ ab Ariſto. Alio mō idem eſt ꝙ liber poſſeſſus ab Ariſto. Et formatur ſic paralogiſmus. quicqd eſt Ariſtotelis. poſſidetur ab Ariſto. iſte liber eſt Ariſto. ergo poſſidetur ab Ariſto. Utraq; ṗmiſſaꝝ eſt duplex. vt dictū eſt. Scōus modus amphiboligie ꝓuenit ex tranſſumptione oratiōis. Tranſſumptio aūt orationis. Eſt quādo oratio ꝓprie ſignificās vnū. trāſſumitur ad ſignificandū aliud ꝓpter aliquā ſimilitudinē repertā in ipis. vt littus aratur. tranſſumitur ad operā perdi. Et formatur ſic paralogiſmus. quicqd aratur aratro ſcinditur. littꝰ aratur quādo indocilis docetur. ergo qn̄ indocilis docetur littus aratro ſcinditur. Minor eſt duplex. qꝛ littus arari ſignificat ꝓprie terrā ſcin

di tranſſumit autem ad operā perdi. Et eſt ſimilitudo in hoc ꝙ qui littus arat operā perdit ⁊ in fruſtra laborat. Tertiꝰ modus amphibologie ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua oratio cōpoſita plura ſignificat. ſeparata ꝟo vnū ſolū. vt ſeculū ſcit. Hec eñ oratio eſt duplex. ſignificat enim ꝙ aliquis ſciat ſeculum. vl' ꝙ ſeculū habeat ſentētiam de aliquo. Et ideo iſta oratio eſt duplex. ex eo ꝙ hoc verbuꝫ ſcit poteſt ordinari cum hoc ꝙ qđ eſt ſeculū a parte ante ⁊ ſic eſt vera. et ſic non ſequit̃ concluſio. Vel a parte poſt. et ſic eſt falſa. Similiter hic quicquid aliquid ſcit hoc ſcit. quia hec dictio hic poteſt ſupponi ſcit vel apponi. Similiter hic. quoſcunqꝫ vellem me accipere. vellem ꝙ acciperent me pugnantes. vellem me accipere. ergo vellem qđ pugnantes acciperent me. Maior eſt duplex. quia hec dictio me poteſt ordinari cum iſto verbo accipere a parte ante. et ſic eſt vera et non ſequit̃ concluſio. vel a parte poſt. ſic eſt falſa ⁊ ſequit̃ ꝯcluſio. Sil'iter iſta dictio pugnātes poteſt ſuppon ere vel apponere. Simil'r. quicqđ videt aliquis hoc videt. columnā aliqs videt. erga columna videt Maior eſt duplex. vt dictum eſt in alijs. Sl'r hic quicunqꝫ ſunt epiſcopi ſunt ſacerdotes. aſini ſūt epiſcopi. ergo aſini ſunt ſacerdotes Utraqꝫ premiſſarum eſt duplex. ex eo ꝙ hec dictio epiſcopi poteſt eſſe nti et genitiui caſus. Quod autem deceptio facta ex diuerſitate caſus faciat amphibologiam. patet quia caſus datus eſt dictioni ad hoc vt ordinetur cum alia dictione. Sed ordinatio dictionis cum alia dictione facit fallaciā amphibologie ⁊ nō fallaciam equocationis. Hoc eñ ab Ariſtotole formante paralogiſmos amphibologie ſm diuerſitatē caſus ⁊ non equocationis. Sciendū ꝙ Ariſtoteles ponit tres modos cōmunes equiuocatiōis ⁊ amphibologie. Primus modus eſt qñ dictio vl' oratio plura principaliter ſignificat. dictio vt canis. oratio. liber Ariſto. Secūdus modus ē quādo

ſic ſoliti ſumus dicere ſcdm transſumptionē transſumptio in dictio ne. vt ridere. in oratione. vt littus aratur. Tercius modus eſt quā do compoſitū plura ſignificat. ſeparatū vero vnū ſolum Exemplū in equocatiōe. vt in his dictionibus immortale incorruptibile. Ex emplū in amphibologia. vt in iſta oratione. ſeculū ſcit. In oībus eīn iſtis compoſitū plura ſignificat. ſeparatū vero vnū ſolū. Queritur de diſtinctiōe iſtoꝝ trium modoꝝ cōmuniū quorum pmus quā tum ad equiuocationē: eſt qn̄ vnū nomen principaliter plura ſigni ficat. Scdus prouenit ex transſumptiōe. Tercius eſt quādo vnum nomen cōpoſitum plura ſignificat Simplex vero vnū ſolum. vt im mortale incorruptibile. Sed nūc obijcitur. Deceptio ꝓueniens ex ſignificatione dictiōis non continetᷣ ab aliquo iſtoꝝ trium modoꝝ in equiuocatiōe. Verbi gratia ſicut in hoc ſyllogiſmo. quicunqꝫ ſa nabatᷣ ſanus eſt. laborans ſanabatᷣ. ergo laborās ſanus eſt. non cōti netur ſub tertio modo. qꝛ laborans non eſt dictio cōpoſita. nec ſub ſecūdo. qꝛ hec dictio laborans nō tenetᷣ transſumptiue. nec ſub pri mo. quia pmus modus prouenit ex pncipali ſignificatione. ſed hec dictio laborans nō ſignificat pncipaliter tempus: ſed ex cōſequēti per accidentia. ergo illa deceptio facta ex ſignificatiōe non eſt ſub aliquo iſtoꝝ trium modorū. Solutio. Deceptio facta ex cōſignifi catione dictionis ꝯtinetur ſub pmo modo equocatiōis. Ad hoc qd obijcitur dicendū qꝫ pmus modus ꝓuenit ex pncipali ſignificatiōe appellata hic quicqd ex eadem impoſitiōe importatᷣ per dictionem ſed ex eadem impoſitiōe ſignat quelibet dictio ſignificationē ꝛ ſua accidentia. Ille eīn qui impoſuit hoc nomē lapis ad ſignificādum lapidem ſub tali genere. ſub tali nūero impoſuit. ꝛ ſic eadē impoſi tione impoſuit impoſitor: quia hec dictio laborās importat ſuū ſi gnificatū ꝛ ſignificationē ꝛc. Vel dicendū qꝫ principalis ſignifica

tio ponit̄ in primo modo equocationis et amphibologie ad remo- uendū tranſſumptionē in eis. q2 tranſſumptio ſignificat̄ per dictio- nem nō pncipaliter: vt ridere non pncipaliter ſignat florere. ꝫ trāſ- ſumptiue per qñ ſimilitudinē. Et hec dictio laborās ſignificat pre- ſens tempus ꝛ pteritū imꝑfectum. Item querit̄ quare deceptio fa- cta ex quibuſdā accidentibus facit equocationē et ex quibuſdā am phibologiā. Solutio ꝙ quedā ſunt accidentia que conſequūtur di ctionē non abſolute ſed ꝓut eſt ordinabilis cum alia dictione ſicut caſus nūerus. quia ordinant̄ dictiones ad inuicem ꝑ talia acciden tia. Male eñ diceret̄ hoīes currit. quia ibi non eſt debitus nūerus nec debitus caſus. ꝛ deceptio ex talibus accidentibus eſt deceptio in oratione. ꝛ ſic eſt in amphibologia ꝛ nō in equocatiōe. Sed ſunt alia accidentia abſoluta que cōſequūtur dictionem ꝑ ſe. vt tempus ꝛ genus. ꝛ ꝑ talia accidētia nō ordinant̄ dictiones ad inuiceē. quia ſicut bene dicit̄ hō currit. ita bene dicit̄ homo currebat Unde licet tempus varietur. manet tamē eadem conſtructio. et ideo non con- ſtruūtur mediante tempore ꝛ ſic deceptio ex talibus accidentibus fit in dictione ꝛ ita in equocatione et nō in amphibologia.

Particula tertia de fallacia cōpoſitionis.

ſ Equit̄ de fallacijs facientibus multiplex potenciale ſcꝫ de cōpoſitiōe: diuiſiōe ꝛ accētu Et pmo de cōpoſitiōe ꝙ̄ de alijs. q2 paralogiſmi fiūt efficatiores ꝫm cōpoſitionē ad finem ſophiſticū q̄ eſt apparens ſapientia ꝛ nō exiſtens. ideo pus dicendū eſt de cōpoſitione ꝙ̄ de alijs. Compoſitio eſt eorū que de- bent diuidi falſa vnio. Diuiſio aūt eſt eorum que debēt cōponi fal- ſa diuiſio. Fallacia cōpoſitionis eſt idoncitas decipiēdi ꝓueniens ex identitate orationis vnius et eiuſdem ꝫm materiā et ſcdm ſitum

magis debitũ partibus in oratione poſitis. Cau ſa apparentie hui⁹ fallacie eſt oratio diuerſa habens identitatẽ in materia cũ oratiõe cõpoſita. Cauſa falſitatis ſiue defectus eſt diuerſitas ſenſus cõpoſiti aut diuiſi. Notãdũ ꝙ quãdo oratio eſt vera in ſenſu diuiſo ⁊ falſa in ſenſu cõpoſito tũc eſt fallacia cõpoſitionis. Dicit̃ tamẽ oratio cõpoſita quando determinatio determinat determinabile illud qđ magis aptum natũ eſt determinari. Silr̃ dicitur oratio compoſita qñ dictiones ordinãtur ſcđm ſitũ magis debitũ. Et dicitur oratio diuiſa: qñ determinans determinat illud determinabile qđ non eſt magis aptum natũ determinari. vl̓ quãdo dictiones ordinant̃ ſm̄ ſitum minus debitũ. Vñ ſumat̃ hec oratio gratia exempli. quicq̃d viuit ſemper eſt. In iſta oratione ſunt duo determinata. ſ. hoc verbum viuit ⁊ hoc verbũ eſt. ⁊ eſt vna determinatio ſcꝫ ſemper. ſi ergo hec determinatio. ſ. ſemꝑ. determinat hoc verbũ eſt qđ ponitur a parte predicati: ſic dicit̃ oratio cõpoſita. quia tũc determinatio determinat determinabile qđ magis aptũ natum eſt determinari. quia illud verbũ eſt: ponit̃ in ſitu determinato. ſ. in predicato. Eſt autẽ determinat hoc verbũ viuit: ſic dicit̃ diuiſa. quia determinat illud determinabile qđ eſt minus aptũ natum determinari. quia illud verbum viuit: non ponit̃ in ſitu determinato ipſius verbi. ⁊ tũc dictiones ordinant̃ ſcđm ſitũ minus debitum. Iſtius fallacie duo ſunt modi. Primus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliquot dictũ poteſt ſupponere pro ſe toto vel ꝓ parte ſui. ⁊ ſm̄ iſtum modũ paralogiſat̃ ſic quemcũqꝫ poſſibile eſt ambulare. poſſibile eſt ꝙ ipſe ambulet. ſedentem poſſibile eſt ambulare. ergo poſſibile eſt ꝙ ſedẽs ambulet.. Ad hoc dicendũ ꝙ minor eſt duplex. quia ſi hoc dictum: ſedentẽ ambulare ſupponit pro ſe toto addito huic ꝑdicato. poſſibile eſt: id eſt ſedens ſedẽdo poteſt ambulare. tunc hec eſt compoſita et falſa. ſicut

etiã eſt impoſſibile qḋ ſedens ambulet. ſi autẽ iſtud dictũ ſupponat pro parte ſui. tũc eſt diuiſa vera. ⁊ non ſequit̃ concluſio ⁊ eſt ſenſus ſedentẽ poſſibile eſt ambulare. id eſt ſedens non habet potentiã vt poſtea ambulet. Et ſimiliter quecũq; eſt poſſibile. ſcribere poſſibile eſt ꝙ ipe ſcribat̃. nõ ſcribentẽ ſcribere eſt poſſibile. ergo poſſibile eſt ꝙ non ſcribẽs ſcribat. Dicẽdũ ẽ ad iſtum paralogiſmũ ſicut ad primũ. Scḋus modus ꝓuenit ex eo quod aliqua determinatio poteſt referri ad diuerſa. ⁊ penes iſtum modũ paralogiſat̃ ſic. quicunq; ſcit literas nũc didicit eas. ſed iſte antiquus grãmatic⁹ ſcit literas. ergo nũc didicit eas. Dicendũ ꝙ maior eſt duplex. quia hec determinatio nũc poteſt determinare hoc verbũ didicit. ſic eſt cõpoſita ⁊ falſa: ⁊ ſequit̃ concluſio. vel poteſt determinare hoc verbum ſcit. ⁊ ſic eſt diuiſa et vera. non ſequit̃ concluſio. Similit̃ hic. quod vnũ ſolum poteſt ferre plura poteſt ferre ſed qḋ nõ plura poteſt ferre poteſt vnũ ferre. ergo qḋ nõ poteſt eſt plura ferre põt plura ferre Dicendũ ꝙ maior eſt duplex. qꝛ hec determinatio ſolũ poteſt determinare hoc verbũ poteſt: ſic maior eſt falſa ⁊ cõpoſita: et eſt ſenſus ꝙ illud qḋ non poteſt ferre vnũ cũ alio poteſt ferre plura. vel poteſt determinare hoc verbum ferre ſic maior eſt falſa ⁊ compoſita: et eſt ſenſus verus ⁊ ꝓpoſitio diuiſa vera ſub hoc ſenſu qḋ poteſt iam ferre vnũ ſolum ⁊ ferre non plura poteſt plura ferre. Similiter tu ſcis tantum tres hoĩes currere: poſito caſu ꝙ ſex currũt ⁊ neſcias de tribus. Hec eſt duplex. quia hec dictio tantũ poteſt determinare hoc verbum ſcis vel currere. ſi determinat hoc verbũ currere. ſic eſt cõpoſita ⁊ falſa. ſi ſcis ſic eſt diuiſa ⁊ vera. et paralogiſatur ſic. tu ſcis tantum tres homines currere: poſito caſu ꝙ ſex currant. ſed quicqḋ ſcitur hoc eſt verum. ergo tantũ tres homines currere eſt verum. Maior eſt duplex vt iam dictum eſt.

Tractatus Sextus

Particula qurta de fallacia diuiſionis.

E fallacia diuiſionis. Quid ſit diuiſio dictum eſt prius
d Fallacia diuiſionis eſt idoneitas decipiēdi ꝓueniēs ex eo ꝙ oratio aliqua cōpoſita eſt vera et diuiſa ⁊ falſa vna ⁊ eadem manēs ſcd̄m materiam. differens ſm formā diuerſa ſignificat que credit eſſe vera in ſenſu diuiſo eo ꝙ veritatē habet in ſenſu cōpoſito. Cauſa apparentie hui⁹ fallacie eſt oratio cōpoſita habens idoneitatē in materia cū oratione diuiſa. Uel cauſa apparentie eſt idoneitas orationis eiuſdē ſcd̄m ſubſtantiā ⁊ ſitum minus debitū. Cauſa defectus eſt diuerſitas ſenſus diuiſa a ſenſu compoſito. Iſtius fallacie duo ſunt mōi. Primus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua cōiunctio poteſt copulare inter terminos vel ꝓpōnes ⁊ ſcd̄m iſtū modū paralogiſat ſic. quecūqꝫ ſunt duo ⁊ tria ſunt duo ⁊ ſunt tria quiqꝫ ſunt duo ⁊ tria. ergo quinqꝫ ſunt duo et quinqꝫ ſunt tria. Ad hoc dicendū ꝙ minor eſt duplex. qꝛ hec cōiunctio ⁊ poteſt ꝯiungere inter terminos vel inter ꝓpōnes. ſi inter terminos ſic eſt vera ⁊ cōpoſita et eſt ſenſus. duo ⁊ tria ſunt cōiuncta ⁊ faciunt quinqꝫ. Si inter ꝓpoſitiones. ſic eſt falſa ⁊ diuiſa. ⁊ eſt ſenſus ꝙ duo ſunt quinqꝫ ꝑ ſe ⁊ ꝙ tria ſunt qnqꝫ per ſe qđ eſt falſum. Similiter eſt hic. quecūqꝫ ſūt duo ⁊ tria ſunt paria ⁊ imparia. quinqꝫ ſunt duo ⁊ tria. ergo quinqꝫ ſunt paria et imparia. Dicendū ꝙ minor eſt duplex. qꝛ ibi poteſt eē copulatio inter terminos. ⁊ ſic eſt vera ⁊ cōpoſita ⁊ eſt ſenſus: qnqꝫ ſunt duo ⁊ tria ſimul coniūcta vel eſt copulatio inter ꝓpōnes ⁊ ſic ē falſa ⁊ diuiſa. et eſt ſenſus. quiqꝫ ſunt duo ⁊ qnqꝫ ſunt tria qđ eſt falſum. Similiter hic. omē aial eſt rationale vel irrationale. ſ; non omne aial eſt rationale. ergo omne animal eſt irrationale. Dicendū ꝙ maior eſt duplex ex eo ꝙ iſta cōiunctio vel poteſt cōiungere int̄ ter

minos ⁊ ſic eſt vera ⁊ cōpoſita. vel inter ꝓpōnes ⁊ ſic eſt falſa et diuiſa. Similr̄ hic. oīe aīal eſt ſanū vel egrū. Vel hic. oīs ſuſtātia eſt corporea vel incoporea. Vel ſic. oīs linea eſt recta vel curua. Vñ oēs iſte ſunt vere qñ ꝯiunctio ꝯiūgit inter terminos et ſunt cōpoſite. Sed ſunt falſe qñ coniūctio ꝯiungit inter orationes vl' propoſitiones ⁊ ſunt diuiſe: qꝛ coniūctio ꝑ ſe et ṗmo eſt coniūctiua partiū oratiōis; ex ꝯſequenti coniūgit orationē cum oratiōe. Scōus modus hui⁹ fallacie diuiſiōis ꝓuenit ex eo ꝙ aliq̄ determinatio poteſt referri ad diuerſa. vt hic. q̇ vidiſti hunc ꝑcuſſum hoc ꝑcuſſus eſt ſed oculo vidiſti hunc ꝑcuſſum. ergo oculo ꝑcuſſus eſt. Dicendū ꝙ minor eſt duplex. quia iſte ablatiu⁹ oculo poteſt determinare hoc participiū ꝑcuſſus. ⁊ ſic eſt diuiſa ⁊ falſa. ⁊ eſt ſenſus: tu vidiſti hūc ꝑcuſſum oculo. ⁊ ſequit̄ cōcluſio vel poteſt determinare hoc verbū vidiſti. ⁊ ſic eſt cōpoſita ⁊ vera. ⁊ tunc eſt ſenſus. tu vidiſti cum oculo hunc ꝑcuſſum. ſed tunc non ſequitur cōcluſio.

Particula quinta de fallacia accentus.

Equitur de fallacia accētus. Accentus eſt certa lex ⁊ re-
s gula ad eleuandū vel deprimendū ſyllabā vniuſcuiuſq̄ dictiōis. Et iſte accētus diuiditur in accentū: grauem: acutū ⁊ circumflexū. Grauis eſt qui deprimit̄ in fine. Acutus accētus eſt q̄ in fine eleuatur vel acuit̄. Circumflexus eſt q̄ acuitur ⁊ deprimitur ſil'. Vel circūflexus eſt q̄ procedit a ſubl'imo ⁊ ꝓcedit in altum ⁊ finaliter tendit in imū. vt hieruſalē. Fallacia accētus ē idoneitas decipiēdi ꝓueniēs ex multiplicitate dictiōis eiuſdē ẜm ſubſtantiā diuerſe ẜm modū ꝓferendi diuerſa ſignificātis. Cauſa apparētie hui⁹ fallacie eſt vnitas dictiōis ẜm materiā vel ẜm ſubam ſolum. Cauſa defect⁹ eſt diuerſitas ſignificatoꝝ. Iſtius fallacie ſunt

duo modi. Primus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliq̄ dictio pōt ꝓferri diuerſis accētibus. vt hic oīs ꝑplus eſt arbor. genus eſt ꝑplus. ergo gēs eſt arbor. Dicendū ꝙ maior eſt duplex. qꝛ pᷓma ſyllaba huius dictionis ꝑplus poteſt ꝓferri longa ⁊ ſic eſt vera ⁊ non ſequit̄ cōcluſio. vel poteſt eſſe breuis: ⁊ ſic eſt falſa ⁊ ſequit̄ ↄcluſio. Siľr hic. oīs ara eſt in templo. ſtabulū porcoꝝ eſt ara. ergo ſtabulū porcoꝝ eſt in tēplo. Dicendū eſt ſicut ꝑus dictū eſt. Siľr hic. quicq̄d hamat̄ hamo capitur. mulier amat̄. ergo mulier hamo capitur. Dicendū ꝙ maior eſt duplex. eo ꝙ hec dictio hamat̄ poteſt ꝓferri cū aſpiratione vel ſine aſpiratiōe. ſi ꝑmo ſic eſt vera. et non ſequit̄ ↄcluſio. ſi ſcđo ſic eſt falſa ⁊ ſequit̄ concluſio. Uel ſic: quoſcunq̄ viros iuſtū eſt pendere dignū eſt penam pati. ſ; iuſtos viros dignū eſt pēdere. ergo iuſtos viros dignū eſt penam pati. Uñ vtraq̄ ꝑmiſſaꝝ eſt duplex. eo ꝙ hec dictio pendere pōt ꝓferri media lōga vel media breui. Scđus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua vox pōt eſſe dictio vł oratio. vt hic. tu es qui es. ſ; quies eſt requies. ergo tu es requies. Dicēdum ꝙ maior eſt duplex. eo ꝙ quies pōt eſſe dictio vel oratio. ſi ſit dictio: tūc ē falſa ⁊ ſequit̄ ↄcluſio. ſi oratio eſt vera et nō ſequitur cōluſio. Siľr hic. quicq̄d fecit deus inuite. fecit deꝰ coacte. ſ; deus fecit vinū in vite. ergo deꝰ fecit vinū coacte. Dicendū ꝙ maior eſt duplex. eo ꝙ inuite pōt eſſe oratio vł dictio. ſi dictio ſic eſt vera ⁊ nō ſequit̄ ↄcluſio. vel pōt eſſe oratio ⁊ ſic eſt falſa ⁊ ſequit̄ ↄcluſio. Similr̄ hic. quicūq̄ habet dilectionē ſupernam habet dilectionē dei. vſurarius habet dilectionē ſupernā. ergo vſurariꝰ habet dilectionē dei. Dicendū ꝙ hec dictio ſupernā poteſt capi dupľr. Uno mō vt eſt dictio. et ſic minor eſt falſa ⁊ ſequit̄ ↄcluſio. Alio modo poteſt eſſe oratio. ⁊ ſic eſt vera et non ſequit̄ concluſio. Similr̄ hic. metuo longas ꝑunte noctes o Lydia dormis. Uñ hec dictio metuo poteſt eſſe dictio vel oratio.

Particula ſexta de fallacia figure dictionis.

s Equit̄ de fallacia figure dictiōis Fallacia figure dictio
nis vltimo loco ponit̄ inter fallacias in dictiōe. q2 facit
multiplex fantaſticū. figura eſt que termino vl' terminis
claudit̄. termino vt circulus. termis vt triāgulus q̄drangulus. ⁊ ſi
militudinarie hic ſumit̄. Fallacia figure dictiōis eſt ſil'itudo dicti
onis cū dictiōe penes finalē terminantioē in parte nō idē ſignificā
te ⁊ facit multiplex fantaſticū. Eſt aūt multiplex fantaſticū quādo
aliqua dictio ſignificat vnū ⁊ videtur ſignificare aliud ꝑpter ſimili
tudinē quā habet in parte cū alia dictiōe. vt videre ſignificat paſſi
onem. ⁊ videt̄ ſignificare actionē ꝑpter hoc ꝙ eſt ſimile huic verbo
agere. Cauſa apparētie huius fallacie eſt ſimilitudo dictiōis in par
te cū alia dictione nō idem ſignificante. Cauſa defectus hui⁹ falla
tie ē diuerſitas eoꝝ que vident̄ eſſe ſil'ia. Iſta aūt ſil'itudo fit tribus
modis. voce ſignificatiōe et ſuppoſitione. et ſm hoc tres ſunt modi
hui⁹ fallacie. Primus modus ꝓuenit ex ſil'i terminatione dictionis
cū alia dictiōe. vt q̄licunqꝫ eſt muſa talis eſt poeta. ſ muſa eſt femini
ni generis. ergo poeta eſt feminini generis. Dicendū ꝙ non ſequit̄
ꝙ ſi aliqua ſint eiuſdē terminatiōis ꝙ etiā ſint eiuſdē generis. Simi
liter hic. oīs aqua eſt humida. fluuius eſt aqua ergo fluui⁹ eſt hūida
Dicēdum ꝙ non oportet ꝙ ſi fluuius ſit aqua. ꝙ ergo quicq̄d dicat̄
de aqua ꝙ hoc etiā dicat̄ de fluuio ſub eadē terminatiōe. vel ſic. oīs
homo eſt alb⁹. mulier eſt hō. ergo mulier eſt albus. Unde in oībus
predictis paralogiſmis maſculinū interpretat̄ femininū. aut ſi for
met̄ ſic paralogiſmus. muſa et poeta ſimil'r termināt̄. ſed muſa eſt
feminini generis. ergo poeta. tūc non eſt ibi fallacia figure dictio
nis. ſed fallacia cōſequentis a cōiter accidentibus vt poſtea patet.

bit. Scd͂us modus ꝓuenit ex mutatiõe vnius p̄dicamenti in aliud vel quando vna spẽs vnius p̄dicamẽti mutatur in aliam speciẽ. vt hic quicq̇d heri emisti hodie comedisti. carnes crudas heri emisti. ergo carnes crudas hodie comedisti. Dicendum est ꝙ nõ sequitur. quia quicq̇d dicit rem de p̄dicamento substãtie. crudū dicit rem de predicamento qualitatis ⁊ sic ꝓceditur de vno p̄dicamẽto in aliud Similiter quicq̇d heri vidisti hodie vides. sed vidisti heri album. ergo albū hodie vides. Dicendū ꝙ non sequit̄. q2 album significat ꝑ modū qualitatis quicq̇d vero dicit rem de p̄dicamento substãtie Simil'r hic. Do tibi solū denariū. sed solum denariū non habeo. ergo do tibi qd̄ non habeo. Dicendū ꝙ hec dictio solū dicit relationē quia vt habet̄ in scd͂o Elenchoꝝ. solū dicit̄ quasi non cū alio. et hec dictio qd̄ dicit substantiā. ⁊ sic ꝓcedit̄ a relatiõe ad substantiā. Similiter est hic. Aliquis dat cito equū. sed nõ habet cito equū. ergo aliquis dat cito qd̄ non habet. Dicendū ꝙ non sequit̄. quia cito dicit modū actus siue qualitatē et qd̄ dicit substantiā: ⁊ sic ꝓceditur a qualitate ad substantiā. Simil'r quãdo ꝓcedit̄ ab vna specie vnius p̄dicamenti ad aliā. vt quantoscūꝫ digitos heri habuisti hodie habes. decē digitos heri habuisti. ergo decē digitos hodie habes. posito ꝙ vnū amiseris. Dicendū ꝙ non sequit̄. q2 hec dictio quantoscūꝫ dicit quantitatē ꝯtinuā. ⁊ hec dictio decē dicit quãtitatem discretā. Tertius modus ꝓuenit. ex diuersa suppositiõe termini. vt hõ est spẽs. ergo aliquis hõ est species. ⁊ hic hõ est dignissima creaturarū. ergo aliquis hõ est dignissima creaturarum. hic est ꝓcessus a simplici suppositione ad ꝑsonalē. Simil'r hic. om̄is homo est aial. ergo om̄is homo est hoc aial. Simil'r hic. animal est sortes. aial est' plato. ⁊ c̄ijs. ergo aial est om̄is homo. hic fit ꝓcessus a pluribꝰ determinatis ad vnam determinatā. Et iste modus solet appellari

vniuocus. quia ille terminus vniuoce ſe habet ad omina ſuppoſita. Unde in qualibet p̄miſſaꝝ ſupponit pro vno. In cōcluſione vero pro pluribus: ⁊ ſic variatˀ eius ſuppoſitio. Et eſt intelligendū ꝙ in p̄dictis quale q̄d interp̄tatur in hoc aliq̄d. quid id eſt cōmune vl' vniuerſale interp̄tatur ſingulare. Si em̄ aīal eſt hoc aliquid. ſi tunc arguitur ſic. aīal eſt ſortes. aīal eſt homo ⁊c̄. ergo animal eſt om̄is hō eſt bonum argumētum ſicut hic. ſortes currit: plato currit ⁊c̄. ergo om̄is homo currit. Simil'r hic non ſequitˀ quando fit ꝓceſſus ab immobili ſuppoſitiōe ad mobilem. vt om̄is hō eſt animal. ergo oīs hō eſt hoc animal ⁊ ſic de aliis. Hos tres modos ponit Ariſto. dicens. ꝙ figura dictiōis fit qn̄ interp̄tatur nō idē vel diuerſum. vt maſculinū femininū vl' neutrū vel ecōuerſo. ⁊ rurſus qn̄ interp̄tatˀ quale vel quantū. iterum qn̄ cōmune interp̄tatur ſingulare vl' hoc aliquid.

Capitulum quartum de fallaciis extra dictionem.

Cuius ſeptem particule. ſm̄ ꝙ ſeptē ſunt fallacia extra dictionem. Prima eſt de fallacia accidentis.

S Equitˀ de fallacia extra dictionē que ſunt ſeptem ſcʒ accidens ſcd̄m quid ad ſimpliciter. ignorātia elenchi. petitio p̄ncipii conſequēs non cauſa vt cauſa. ſcd̄m plures interrogatiōes. vt vnam. Differūt autē iſte fallacie a fallaciis in dictione. q: fallacie in dictione habēt cauſam apparentie ex parte vocis. Sed fallacie extra dictionem habēt cauſam apparentie ⁊ defectus ex parte rei ⁊ non ex parte vocis ⁊ ꝓpter hoc dicuntˀ extra dictionem. Inter has p̄mo dicendū eſt de fallacia accidentis. Unde accidens prout hic ſumitˀ idem eſt qd̄ extraneum in parte idem ⁊ in parte diuerſum. vt hic hō eſt ſpecies. ſortes eſt homo. ergo ſortes eſt ſpecies. Homo em̄ eſt in parte idem cū ſpecie ſcʒ quando ſumitˀ

pro re vniuerſali. et in parte eſt diuerſum a ſpecie: ſcʒ quando ſumitur pro ſuppoſitis. Notandũ ꝙ in fallacia accidẽtis ſunt iſta tria. ſcʒ accidens. res ſubiecta. ⁊ attributum. Exemplũ. vt hõ eſt ſpecies. ſortes eſt homo. ergo ſortes eſt ſpecies. hoc mediũ homo eſt res ſubiecta. ⁊ minor extremitas eſt accidẽs. et maior extremitas attributũ. Cauſa apparentie eſt cõuenientia aliquoꝝ duorum in aliquo tertio ſcđm partẽ. ſiue eſt partialis identitas aliquoꝝ duorũ. Cauſa defectus eſt diuerſitas eorundẽ. Huius fallacie tres ſunt modi. Primꝰ ꝓuenit ex eo ꝙ aliquid vere predicatur de aliquo ſubiecto ⁊ ꝓpter hoc creditur vere dici de accidente eius a quo eſt diuerſum. Uel quando aliquid ꝑmo attribuitur rei ſubiecte in premiſſis. ⁊ poſtea attribuitur eius accidenti in cõcluſione vt hic. hõ eſt ſpecies. ſortes eſt homo. ergo ſortes eſt ſpecies. Dicendũ ꝙ nõ valet. quia terminus ſpecies qui eſt attributũ aſſignatur ineſſe ſorti qui ẽ accidẽs eo ꝙ dicitur de hoie qui eſt res ſubiecta. Similiter hic. anial eſt genus. homo eſt aial. ergo homo eſt genus. Similiter hic. oĩe es eſt natura. ſtatua eſt es. ergo ſtatua eſt naturalis. non ſequitur. quia naturale vere ꝑdicatur de ere. ⁊ ꝓpter hoc attribuitur in ꝯcluſione ſtatue qḋ non ſit vere. Similiter hic cognoſco choriſcũ: choriſcus eſt veniens. ergo cognoſco venientẽ. Dicendũ ꝙ non oportet ꝙ ſi cognoſcas choriſcũ ſcđm ſe qḋ propter hoc cognoſcas ipm ſub illo accidẽte qḋ eſt veniens. Scđus modus ꝓuenit ex particulari identitate aliquoꝝ duorum in aliquo tercio. vel aliquando aliqḋ cõmune ꝑdicatur de aliquibus duobus cũ qͥbus eſt in parte idem ⁊ in parte diuerſum. ⁊ ꝓpter hoc illa duo credũtur eſſe eadẽ inter ſe. vt hic. ſortes eſt homo. plato eſt hõ. ergo ſortes eſt plato. Similiter hic. homo eſt aial. equus eſt anial. ergo equus eſt homo. Dicendũ ꝙ non oportet: ꝙ ſi aliqua duo ꝯueniant in aliquo tertio. ꝙ ꝓpter hoc conueniãt inter ſe. Ter-

tius modus ↄuenit quando ex duobus aliqbus diuiſim ſũptis ma le infertur aliqđ cõiunctũ ſcđm accidens. vt iſte eſt albus et eſt mo- nachus. ergo eſt albus monachus. Silr hic. iſte canis eſt pater ⁊ eſt tuus. ergo eſt pater tuus. non ſequit᷑. quia licet illa cõueniant in ali quibus ſcđm partem. tamẽ ſm aliam partẽ differunt. Et ſciendũ ꝙ non licet inferre ex diuerſis ↄiunctũ. vt habetur ſcđo Periarmeni- as: qñ diuerſa accñtia ſibĳnuicẽ per accidens cõueniẽtia ſicut albũ eſſe ⁊ monachum. Similr quãdo duo predicant᷑ quoꝝ ſcđm intelli gitur in pͥmo. vt vniuerſale in ſuo ſpecialiori. vt iſte eſt hõ ⁊ eſt aĩal ergo homo eſt anĩal. ꝙ intelligit᷑ in homine ſicut albũ in hoĩe albo. Sed in oĩbus alĳs licet ex diuerſis inferre ↄiuuctũ. Vñ notandũ ꝙ qñ aliqua duo accidentia pdicant᷑ de aliquo. quoꝝ primũ in ſubie- cto eſt p alterũ ⁊ nõ per ſe. et ex talib⁹ diuiſim captis nõ licȝ inferre cõiunctũ vel ecõtra. vt iſte ẽ albus et eſt monachus. ergo eſt albus monach⁹. Nã albedo nõ eſt in ſubiecto ſcđm eſſe ſed ſcđm habitũ. Si- militer ex ↄiunctis non licet inferre diuiſum: qñ iſta que ↄiungunt᷑ diminuũt de ratione alterius. vt ille hõ eſt mortuus. ergo ẽ homo ⁊ mortuus. In oĩbus aũt alĳs licet ex cõiunctis inferre diuiſum, ſed illud vltimũ argumentũ facit fallaciã ſcđm quid ad ſimpliciter Accidens ſic diffinit᷑ ab Ariſto. Accidens eſt qđ eſt extraneũ in par te idẽ ⁊ in parte diuerſum. Scđm accidens fiũt paralogiſmi quan- do idem ſilr fuerit aſſignatũ ineſſe rei ſubiecte ⁊ accdenti. vt homo eſt ſpecies. ſortes eſt homo. ergo ſortes eſt ſpecies. Homo eñ ſecũ- dum qđ ſibi cõuenit eſſe ſpeciẽ aliter et aliter capitur a mõ per queȝ ↄuenit ſorti ⁊ platoni. qꝛ cõuenit ei eſſe ſpeciem. vt eſt eſſentia que- dam cõmunis pdicabilis de pluribus. ⁊ put eſt in pluribus ſic eſt in ſorte ⁊ platone. ⁊ ſic ſortes eſt accidens: homo vero res ſubiecta. ⁊ ſpecies ſignificatur vtriſꝗ ineſſe. Unde accidens non ſumitur hic

vt diffinitur a Purphirio: ſed vt dictum eſt.

Particula ſcda: de fallacia ſm q̃d ad ſimpliciter.

[S]Equit̃ de fallacia ſcd̃m quid ad ſimpl'r. Dictũ ſcd̃m q̃d
s appellatur hic determinatio diminuēs de ratione vel de
eſſe cui adiungit̃. vt cum dico hõ mortuus: mortuũ eñ
diminuit de ratiõe hoīs. Dictum ſimpl'r appellat̃ aliquid indiminu
tum. vt homo. Fallacia ſm quid ad ſimpl'r eſt idoneitas decipiēdi
proueniēs ex apparenti ꝯſequentia dicti ſm quid ad dictum ſimpl'r.
Cauſa apparentie hui⁹ fallacie eſt cõuenientia huius dicti q̃d eſt ſe-
cundũ quid ad aliud q̃d eſt ſimpl'r ꝛ econuerſo. Cauſa falſitatis eſt
diuerſitas ſignificatoꝝ. Fit aũt fallacia tot modis quot modis cõ
tingit addere alicui determinationẽ diminuentẽ. Primo modo ſe-
cundũ partem in mõ. vt ille eſt homo mortuus. ergo eſt hõ. non ſe-
quitur. quia mortuũ diminuit de ratione hoīs. Et hic. chimera eſt
ens opinabile. ergo eſt ens. non ſequit̃. quia opinabile diminuit de
ratione huius q̃d eſt eſſe. Scd̃o modo ſm partem integralẽ. vt ethi
ops eſt albus ſm dẽtes. ergo eſt albus. Tertio modo in his que ſũt
ad aliquid. vt diuitie nõ ſunt bone male vtenti. ergo non ſunt bone
non ſequit̃. licet eñ diuitie cõparate ad aliquid non ſunt bone. ta-
men in ſe ſunt bone. Quarto modo in his que ſm locum ſunt. vt bo
num eſt mactare patrẽ in triualis. ergo bonũ eſt mactare patrẽ ſu-
um. Vel ſic. bonũ eſt vti dieta in locis egrotatiuis. ergo bonum eſt
vti dieta. Quinto modo in his que fiunt ſcd̃m tempus. vt bonũ eſt
ieiunare in q̃drageſima. ergo bonum eſt ieiunare. Vel ſic. expedit
alicui mederi q̃n egrotat. ergo expedit alicui mederi. nõ ſequit̃. qꝛ
licet expediat mederi ſm quid. non tamẽ ſimpl'r. Sciendũ aũt ꝙ in
oībus iſtis modis inſpiciendũ eſt ad ꝯtradictionem. vt ſi aliq̃s re-

ſpondens dicat. ꝙ non expedit mederi. ⁊ opponens aſſumat ꝙ expedit mederi quādo egrotat. non cōtradicit ei. ſed ſtat in fallacia ſm quid ad ſimpliciter. Et ſciendū ꝙ eadē eſt fallacia. ſi ex eo ꝙ eſt ſm quid inferatur ſimpliciter ⁊ econuerſo. Et intelligendū eſt ꝙ iſta fallacia qñ fit ab eſſe ſcd̄m quid. vt in pluribus fit affirmatiue. ſed quādo fit a dicto ſimplr. vt in pluribus arguitur negatiue.

Particula tertia de falacia ignorantie elenchi.

E Lenchus eſt ſyllogiſmus ꝯtradictionis vnius et eiuſdē nō nois tantū. nec etiam rei tm̄. ſed rei ⁊ nominis ſimul nō ſynonimi ſed eiuſdē. ⁊ ex his que data ſunt de neceſſitate. nō cōnumerato eo qđ erat in principio ad idē ſcd̄m idem ſimliter et in eodem tp̄e. Elēchus eſt ſyllogiſmus ꝯtradictionis. id eſt ſyllogiſmus ꝯcludens contradictoriā ꝓpoſitionis date a rn̄dente. In definitione elenchi. quedā ponuntur ratiōe ſyllogiſmi. vt ex his que data ſunt ex neceſſitate accidere. per qđ remouetur fallacia accidentis. Et ponitur non ꝯnumerato eo ꝙ erat in ꝑncipio. per qđ remouetur petitio ꝑncipij. vt poſtea patebit. Alia ponuntur ratione ꝯtradictionis. vt vnius ⁊ eiuſdē. i. vnius ſubiecti ⁊ p̄dicati. Unde niſi eſſet idem ſubiectū ⁊ idem p̄dicatum non eſſet ꝯtradictio. vt ethiops eſt niger. ethiops non eſt niger ſm dentes. ex quo nō ē idem p̄dicatum ideo non eſt ꝯtradictio. Et ſimiliter hic. nullus hō mortuus currit. ⁊ quidā homo currit. nō eſt ꝯtradictio. quia nō eſt ibi idē ſubiectū. Item ſm idem ad idem ſimilr ⁊ in eodem tēpore ponuntur ratione ꝯtradictionis. ⁊ contra iſtas q̄tuor partes peccat hec fallacia que dicitur ignorantia elenchi ſm ꝙ eſt vna de tredecim fallacijs. Alio mō capitur generaliter. et tunc ſic definitur. Ignorātia elenchi eſt vnus defectus generalis ad quem reducūtur oēs alie fallacie

Tractatus Sextus.

oſtendēdo quomō peccat contra iſtas pticulas. vt poſtea patebit. Iſte eñ particule non nois tantū. nec rei tantum. ſed nois et rei ſimul non ſynonimi. ⁊ ſic de alijs ponunt ratione ſyllogiſmi. ⁊ ratiōe cōtradictionis. quia iſte exigūt ꝙ nomen ſit vnū et res vna. et ꝙ nō ſit nomen ſynonimū. Unde non eſt ibi cōtradictio. Marcus currit ⁊ Tullius nō currit. Nec eſt ibi ſyllogiſmus. oīs gladius ſcindit quoddā inſtrumentū eſt enſis. ergo quoddam inſtrumentū ſcindit

Fallacia ignorantie elenchi eſt idoneitas decipiēdi proueniens ex apparenti obſeruatione particularū definitionis elenchi. que cōuenit ei ratione contradictionis tantū ſcilicet ad idem. ſcdm idem. ſimiliter ⁊ in eodem tēpore. Cauſa apparentie huius fallacie eſt conueniētia dictorū ſcdm quid ad dicta ſimplr. Cauſa falſitatis eſt diuerſitas eorundē. Unde huius fallacie elenchi ſunt quatuor modi

Primus modus eſt contra hanc particulā ad idem. vt duo ſunt duplum vnius ⁊ non ſunt duplū trium. ergo ſunt duplū ⁊ nō duplū. et in vtraqꝫ premiſſa ⁊ non ſumit duplum ad idē. ⁊ ideo non ſequitur. Scdus modus peccat contra illā particulā ſm idem. vt hoc eſt duplum illi ſm latitudinē. et non ſcdm longitudinē. ergo eſt duplex et non duplū. non ſequit. q2 duplum nō ſequit ſcdm idem. licet ſumatur reſpectu eiuſdem. Tercius modus peccat cōtra illam particulā ſimiliter. vt hō eſt ſpecies. nullus hō eſt ſpēs. ergo idem eſt ſpēs et non ſpēs non ſequit. q2 ibi nō eſt ꝯtradictio in ꝑmiſſis. q2 ille terminus hō non ſumit ſimilr. q2 in vna ſumit ꝓ ſuis inferioribus. in alia vero non. ſ pro ſe toto: vel ꝓ ſua forma. Quartus modus peccat cōtra hanc particulā in eodem tpe. vt manus mea eſt clauſa in hoc inſtanti. ⁊ non eſt clauſa in hoc inſtāti. ergo eſt clauſa ⁊ non clauſa. nō ſequitur quia nō eſt in eodem tpe. Differt aūt hec fallacia a fallacia ſcdm quid ad ſimpliciter. quia in illa eſt ꝓceſſus ab vno ſcdm quid

ſumpto ad vnũ ſimpliciter ſumptũ. vt hoc eſt duplũ ſcd̃m longitudinẽ. ergo eſt duplũ. in iſta vero eſt ꝓceſſus a duobus ſm̃ quid ſumptis ad duo ſumpta ſimpl'r. vt hoc eſt duplum illi ſcd̃m lõgitudinẽ ⁊ non ſcd̃m latitudinem. ergo eſt duplum et non duplũ.

Particula quarta de fallacia petitionis principij.

p

Etere id qđ eſt in principio eſt qñ cõcluſio debet ꝓbari ſumitur in p̃miſſis. cum ergo idẽ ſub eodem noīe nõ põt ſeipm̃ probare. vt hõ currit. ergo hõ currit. in talib⁹ eñ non eſt petitio principij. ſed talis argumentatio eſt ridiculoſa. nec cadit ſub arte, nec eſt petitio huius qđ eſt in principio Aliud eſt eñ petere principiũ: ⁊ aliud eſt petere illud qđ eſt in principio. vt dicit pħus pmo Elenchoꝝ. quia petere principiũ eſt quando petit' idẽ ſb eodem noīe. vt hõ currit. ergo hõ currit. et iſto mõ nulla eſt fallacia. quia nõ ꝑtinetur ſub aliqua ſpecie argumẽtatiõis. nec ſcd̃m veritatem: nec ſm̃ apparentiã. ſed talis petitio p̃ncipij peccat ꝯtra ſyllogiſmũ ſimpl'r dictũ. Sed petere illud qđ eſt in p̃ncipio eſt quando idẽ petitur ſub diuerſo noīe. vt aĩal rõnale currit. ergo hõ currit. Vel ſic. Petere illud qđ eſt in principio eſt qñ minus notũ ſum it' ad ꝓbationem magis noti. Cauſa apparentie huius fallacie eſt apparens diuerſitas ꝯcluſionis a p̃miſſis. Cauſa falſitatis eſt idẽtitas eorundẽ. Petit' aũt illud qđ eſt in p̃ncipio quinqȝ mõis. vt patet octauo Topicoꝝ. Primo modo qñ deffinitũ petit' in definitiõe et ecõtra. vt ſi dubitaret'. vtrũ hõ currat vel non currat. fiat argumentũ. aĩal rõnale currit. ergo hõ currit. nulla eſt ibi ꝓbatio. q2 quãdo vnũ dubitatur neceſſe eſt alteꝝ dubitari. ⁊ ita ſi ſumat' vnũ ad ꝓbandũ aliud peccatũ eſt. Scd̃us modus eſt qñ ꝑticulare petit' in vniuerſali. vt nullus hõ currit ergo nec ſortes currit. Vel ſi aliq̃s debeat probare

ꝙ oīm contradictoꝝ eadem eſt diſciplina ⁊ aſſumat. oīm oppoſitoꝝ eadem eſt diſciplina. ergo oīm contrarioꝝ eſt eadem diſciplina. hic petitur cōcluſio in pꝛemiſſis. Tertius modus eſt quādo vniuerſale petitur in ꝑticularibus. vt ſi aliquis debeat ꝓbare ꝙ oīm oppoſitoꝝ eſt eadem diſciplina et ſumat illam. oīm ꝯtradictorioꝝ et cōtrariorum ⁊cij̄s. eſt eadē diſciplina. Uel ſic. ſoꝛtes currit. plato currit ⁊c. ergo om̄is homo currit. Quartus modus eſt quando cōiunctū petitur in diuiſis vel econtra. vt ſi aliq̄s debeat ꝓbare ꝙ medicina ſit diſciplina ſani et egri. ⁊ dicat̄ ſic arguendo. medicina eſt diſciplina ſani. ⁊ medicina eſt diſciplina egri. ergo medicina eſt diſciplina ſani ⁊ egri. Quintus modus eſt quādo vnū relatiuoꝝ petitur in alio vt ſi quis debeat ꝓbare ꝙ ſoꝛtes ſit pater platonis. ꝓbatur ſic. plato eſt filius ſoꝛtis. ergo ſoꝛtes eſt pater platonis. nō ſequitur. quia hoc aſſumit̄ qđ eſt pꝛobandū. Sciendū ꝙ hec fallacia nō impedit ſyllogiſmū inferētem ſed pꝛobantem. ⁊ ita fallacia petitionis peccat contra ſyllogiſmum dyalecticum inquantū dyalecticus.

Particula quinta de fallacia conſequentis.

dE fallacia cōſequentis dicendū eſt. Scđm conſequens fiūt paralogiſmi eo ꝙ credimus cōſequentiā conuerti q̄ non cōuertitur. Fallacia ꝯſequentis idoneitas decipiēdi ꝓueniens ex apparētia ꝯſequentie cōuerſe que nō cōuertit̄. Cauſa apparentie hui⁹ fallacie eſt cōuenientia vnius conſequentie vere ad aliam nō verā. Cauſa falſitatis eſt diuerſitas earundē. Et ſciendum ꝙ bene tenet argumentū a poſitiōe antecedētis ad poſitionē cōſequentis. Huius fallacie tres ſunt mōi. Primus modus eſt quādo arguitur a deſtructiōe antecedentis ad deſtructionē conſequentis. vt ſi homo eſt aīal eſt. ergo ſi homo nō eſt aīal nō eſt. Uel a po-

ſitione ꝯſequentis ad poſitionē antecedentis. vt ſimel eſt. rubeũ eſt ergo ſi rubeum eſt mel eſt. Ad iſtũ em̃ modũ reducunt om̄es praue argumentationes ab in feriori ad ſupius deſtructiue. Unde quotienſcũqꝫ fit ꝓceſſus ab inferiori ad ſuperius cum diſtributione ſupioris. vt ois hõ currit. ergo om̄e anial currit. Ibi cõmittit iſta fallacia. vt nullus hõ currit. ergo nullũ aial currit. Scd̃us modus ſolet poni ab inſufficiēti inductione ſingulariũ. vt ſortes eſt anial ⁊ econuerſo. plato eſt aial et ecõuerſo. ergo ois hõ eſt anial et ecõuerſo. hic enumerant oia ſingularia illius. ois hõ eſt anial. ⁊ nõ hui⁹. om̄e animal eſt hõ. q̄ ſignificat ꝑ cõpoſitionē huius qd̓ eſt ecõuerſo ad hanc ois hõ eſt aial. Tertius mod⁹ ꝓuenit a cõiter accñtibus. Et dicunt cõiter accñtia. q̄ ſe aliqñ ꝯſequunt et aliqñ non. vt iſte eſt comptus. ergo eſt adult. Silr̃. muſa et poeta ſilr̃ terminant. ſed muſa eſt feminini generis. ergo ⁊ poeta. non ſequit. quia identitas gñis ⁊ terminationis aliqñ ſe ꝯſequunt ⁊ aliquãdo nõ. eo qꝫ non eſt in oibus. ꝟ in aliq̄bus. Si aliqs dicat qꝫ in hoc vltimo tertio mõ nõ tenet ecõuerſo. Unde ibi nõ eſt cõſequētia. Dicendũ eſt qꝫ ergo ſcd̓m quoſdã ſumit cõſequentia a cõiter accñtibus ad ꝯſequētiam neceſſariũ ⁊ probabilē et in iſtis non ſumit cõſequētia neceſſaria ſed ꝓbabilis. Taliter aũt ordinant iſti modi ab Ariſtotele iſto modo ordinato.

Sexta ꝑticula de fallacia ſm̄ nõ cauſam vt cauſam

Equit de fallacia ſcd̓m nõ cauſam. vt cauſam Ad cuius euidentiã ſciendũ qꝫ duplex eſt ſyllogiſmus. ſcꝫ oſtenſiu⁹ ⁊ ad impoſſibile. Oſtēſiuus eſt qui habet vnã ſolam concluſionē. Syllogiſmus vo ad impoſſibile. eſt quãdo aliquis ſyllogiſtice ducit ad impoſſibile. ⁊ ꝓpter hoc interimit aliqua premiſſarũ que erat cauſa illi⁹ impoſſibilis. vnde iſte ſyllogiſmus ſemꝑ habet

duas cõclusiones. vt cũ dicitur. eſt ne hõ aſinus. hoc conceſſo. Cõtra. nullus aſinus eſt anĩal rationale mortale. hõ eſt aſinus. ergo homo nõ eſt aĩal rationale mortale. ſed hoc eſt impoſſibile. ergo et iſta hõ ẽ aſinus. ꝛ iſte ſyllogiſmus eſt in quarto modo ꝑme figure. Sciendũ eſt em̃ ꝙ non cauſa vt cauſa fit ſemꝑ in ſyllogiſmis ad impoſſibile. Fallacia autem ſcdm non cauſam vt cauſam fit quãdo non cauſa ponitur vt cauſa. ꝛ ꝓpter hoc apparet ſequi impoſſibile. ꝛ illud qđ apparet eſſe cauſa interimitur. vt ſi querat̃. eſt ne brunellus hõ. quo cõceſſo. nullus aſinus eſt anĩal rationale. ſed hõ eſt aſinus ꝛ brunellus eſt hõ. ergo hõ non eſt aĩal rõnale. hoc autẽ eſt impoſſibile. ergo brunellus nõ eſt hõ. In hac em̃ dicta argumẽtatione nõ eſt cauſa vt cauſa. qꝛ interimit̃ id qđ apparet eſſe cauſa ꝛ nõ eſt. ſcꝫ brunellus eſt hõ. Cauſa apparẽtie eſt ꝯueniẽtia hui⁹ qđ apparet eſſe cauſa. ꝛ nõ eſt cũ eo qđ eſt cauſa. Cauſa falſitatis eſt diuerſitas eorundẽ. tale em̃ exemplum ponit Ariſtoteles huius fallacie. quia querendo ſic. Sunt ne anima et vita idem quo conceſſo. Cõtra. mors ꝛ vita ſunt contraria. ſed mors eſt corruptio. ergo vita eſt generatio. et per cõſequẽs viuere eſt generari. ſed hoc eſt impoſſibile. quia quicquid viuit non generatur. ſed generatum eſt. ergo anima et vita nõ ſunt idem. Hec concluſio peccat ſecundũ fallaciã ſcdm non cauſam vt cauſam quia ex hoc ꝙ anima ꝛ vita ſint idem. non ſequit̃ impoſſibile. ꝛ ſic non debet interimi. ſed iſta. mors ꝛ vita ſunt cõtraria. quia in om̃ibus his id quod non eſt cauſa apparet eſſe cauſa. quia cõmunicat in terminis cum aliquibus ꝓpoſitionibus ex quibus ſequitur impoſſibile. Ex iſtis patet ꝙ iſta fallacia nõ fit in ſyllogiſmo oſtenſiuo. vt om̃is homo currit. ſortes eſt homo. et ſol eſt in cancro. ergo ſortes currit. hic non eſt fallacia non cauſe vt cauſe. quia hec propoſitio ſol. eſt in cancro. non eſt cauſa neque apparet eſſe cauſa ſicut apparet in ſyllo-

giſmo ad impoſſibile.

Particula ſeptima de fallacia ſecundū plures interrogationes vt vnam.

Propoſitio plures eſt illa in qua plura predicant̄ de pluribus vel plura de vno vl' vnū de pluribus. vt ſortes currit ⁊ diſputat. Uel ſic. eſt ne hic ⁊ hic hō. demōſtrato ſorte ⁊ brunello. vel ſortes ⁊ plato currūt ⁊ diſputant. Propoſitio vna autem eſt in qua vnū predicat̄ de vno. et hoc q̄drupliciter. ſiue vnū numero. vt hō eſt riſibilis. ſiue vnū ſpecie. vt ſortes eſt hō. ſiue vnū genere. vt ſortes eſt anial. ſiue vnū ſcōm prius ⁊ poſterius. vt hō eſt ens. anial eſt ſanū. ſiue predicant̄ plura ex quibus fit vnum. vt homo eſt animal rōnale mortale. Scōm plures interrogatiōes fiunt paralogiſmi quando ad interrogatiōes plures datur vna reſpōſio Cauſa apparētie hui⁹ fallacie. eſt vnitas interrogatiōis complexe. Cauſa falſitatis eſt pluralitas ipſius. duo ſunt modi huius fallacie Primus modus eſt quādo plura in ſingulari numero ſubijciunt̄ vel predicant̄ vt hic. eſt ne hic ⁊ hic hō. demonſtrato ſorte ⁊ brunello. ſi dicat̄ ſic. ergo brunellus eſt hō. ⁊ ſi nō. ergo ſortes nō eſt hō Nō eīn bene reſpondit qn̄ fecit reſponſionē vnā ad interrogationē plures. ſed debet reſpōdere: verū eſt pro vno ⁊ falſum pro reliquo. Scōus modus eſt qn̄ plura in plurali numero ſubijciunt̄ vel predicatur. vt ſunt ne iſta bona vl' non bona. demōſtratis bono vel non bono. ſi bona. ergo bonū eſt malū. ſi nō bona. ergo bonum eſt non bonū. debuiſſet eīn reſpondere: bonū eſt bonū. ⁊ malū eſt malū. Si aūt ꝯcedat aliq̄s homo dari definitiones ſimili modo in ſingulari et in plurali vt cecū eſt aptum natū videre ⁊ non videt. ⁊ ceca ſunt apta nata videre et non vident. non effugies redargutionem. demonſtrato vno

ceco ꝛ altero vidente. ꝛ dicatur ſic. ſunt ne illa ceca vel non. ſi ceca. ergo illud eſt cecum demōſtrato vno vidente. non em̄ dicebat illū eſſe cecum ꝛ illum eſſe videntem. ſed dabat vnam reſponſionē eo ꝙ conceſſit ꝙ ſimilis daretur definitio in ſingulari numero et in plurali.

Capitulum quintum et vltimum: reductionē omnium fallaciarum ad ignorantiā elenchi oſtendens.

p

Post hoc aūt reducendū eſt omnes fallacias ad ignorantiam elenchi. Reducere autē om̄es ad ignorantiā elenchi eſt oſtendere qualiter fallacia quelibet peccat cōtra aliquam particulā in definitione elenchi poſitam. aut ratione ſyllogiſmi aut cōtradictionis. Sicut enim differentia adueniens generi conſtituit ſpeciem. ita ratio cōtradictiōis adueniens ſyllogiſmo cōſtituit elenchum. Unde quicqd eſt in elencho aut eſt in eo ratione cōtradictionis. aut ratione ſyllogiſmi. Dicit em̄ Ariſtoteles. ꝙ diuidendū eſt oēs ſyllogiſmos apparētes ꝛ elenchos: aut oēs reducendū eſt ad ignorantiam elenchi. Equiuocatio et amphibologia ꝛ figura dictionis reducūtur ad ignorantiam elenchi. eo ꝙ duplex eſſe impedit ſyllogiſmū ꝛ cōtradictionem. Sed cōpoſitio. diuiſio. accentus. reducuntur ad ignorantiā elenchi. eo ꝙ non eſt oratio eadē vel idem nomē ſed differens. oportet autē hoc ſcilicet nomē ꝛ rationem eſſe eadem queadmodū ꝛ rem ſi debeat eſſe elenchus. Qui vero ſcđm accidēs fiunt. manifeſti ſunt definito ſyllogiſmo. quia fiūt cōtra particulā in definitione ſyllogiſmi poſitā. ſcȝ neceſſe eſt aliud accidere per ea que poſita ſunt ꝛ conceſſa. Et ſcđm hanc fallaciā q̄ eſt ſcđm accidens artifices ꝛ ſcientes ſepe ab inſcijs redarguntur facientibus ſyllogiſmos contra ſapientes. nam ſecundū accidens faciūt ſyllogiſmos apparētes. Qui vero fiunt ſm quid ad ſimplr reducun-

tur ad ignorantiã elenchi qm̃ de eodem nõ eſt affirmatio et negatio vt ethiops eſt albus ſcd̃m dẽtes. ergo eſt albus. Manifeſti aũt ſunt ſyllogiſmi q̃ prius dicti ſunt ⁊ q̃les nũcupant̃. Qui vero fiũt ſm id quod petit̃ in p̃ncipio ⁊ nõ cauſam vt cauſam peccant manifeſte cõtra definitionẽ ſyllogiſmi. qꝛ in ſyllogiſmo opoꝛtꝫ ſequi aliud de neceſſitate qd̾ nõ erát in p̃ncipio. ⁊ ſic opoꝛtet ꝙ p̃miſſe ſint cauſa ꝯcluſiõs ſyllogiſmi. Qui v̾o ſm cõſequẽs. reducunt̃ ſicut illi q̃ ſũt ſcd̃m accidens. Qui ſcd̃m plures interrogatiões. vt vnam. reducunt̃ ad elenchũ. eo ꝙ peccant ꝯtra vnitatem ꝓpoſitionis. Ibi em̃ non ſumitur ꝓpoſitio vna et per conſequẽs nec ꝓpõ. nam eadẽ eſt definitio vnius rei ⁊ rei. vt hoĩs ⁊ vnius hominis. ſimile autẽ eſt in alijs. Unde ꝓpoſitio vna vnum de vno affirmat. ſed non eſt ita in propoſitione plures in qua predicant̃ plura de vno. vel vnũ de pluribus. ⁊ ꝓpter hoc peccat contra vnitatem ꝓpoſitionis. Item oẽs fallacie in dictione et ſcd̃m quid ad ſimplicit̃ reducunt̃ ad ignorantiã elenchi. eo ꝙ peccãt contra cõtradictionẽ. Oẽs autẽ alie fallacie extra dictionẽ reducũtur in hoc ꝙ peccãt ꝯtra definitionẽ ſyllogiſmi.

Tractatus Septimus Petri Hyſ.

De terminoꝝ ꝓprietatibꝰ intitulatus. ſex ꝑciales cõtinet tractatulos. Primus de terminoꝝ ſuppoſitiõe. duo habꝫ cap̃la. Primũ de terminoꝝ abſolutoꝝ ſuppoſitiõe. Cuiꝰ tres ſũt ꝑticule. Prīaẽ p̃ambula.

Orum que dicunt̃. Quedã dicũtur cũ complexiõe. vt homo currit. Quedã ſine complexione. vt homo. qꝛ eſt

c terminus incõplexus. Terminus. vt hic ſumit̃ eſt vox ſignificãs vniuerſale vel ꝑticulare. vt homo vel ſortes ⁊ cijs. Terminoꝝ aũt incõplexoꝝ vnuſquiſqꝫ aut ſignificat ſubſtantiã. aut qualitatẽ. aut quãtitatem. aut ad aliquid. aut

agere.aut pati.aut vbi.aut quādo.aut ſitum.aut habitū. Significatio.vt hic ſumit.eſt rei per vocē ſm placitū repreſentatio. Quare cum omīs res aut ſit vniuerſalis.aut particularis oportet dictiones nō ſignificātes vniuerſale vel particulare non ſignificare aliqd ꝛ ſic nō erūt termini vt hic terminus ſumit. vt ſigna vniuerſalia vel particularia. Significationū alia eſt rei ſubſtantiue.et hec fit ꝑ nomen ſubſtantiuū.vt hō. Alia eſt rei adiectiue.ꝛ hec fit ꝑ nomē adiectiuū.vt albus: vel per verbū.vt currit.que non eſt ꝓprie ſignificatio ſubſtantiua vel adiectiua: ſed ſignificat aliquid ſubſtantiue vel adiectiue. Quia ſignificare aliqd adiectiue vel ſubſtātiue ſunt modi vocū.ſed adiectiuatio vel ſubſtātiuatio ſunt mōi et differētie rerum que ſignificant et non ſignificant. Noia vero ſubſtātiua dicuntur ſuponere.ſed noia adiectiua ꝛ verba dicunt copulare.

Particula ſecunda ſuppoſitionis eſt definitiua.

Suppoſitio eſt acceptio termini ſubſtantiuo ꝓ aliq. Differunt autē ſuppoſitio ꝛ ſignificatio. quia ſignificatio fit per impoſitionē vocis ad ſignificandū rem. Sed ſuppoſitio eſt acceptio termini iam ſignificantis rem pro aliquo. vt cū dicit homo currit.iſte terminus hō tenetur ſtare pro ſorte platone ꝛc. Unde ſignificatio prior eſt ſuppoſitione. Item ſcdo differūt in hoc. quia ſignificatio eſt vocis. ſuppoſitio vero eſt termini iam cōpoſiti ex voce ꝛ ſignificatione.ergo ſupponere ꝛ ſignificare non ſunt idem ſed differūt per locū a cōiugatis. Item tertia ſignificatio.eſt ſigni ad ſignatum. Suppoſitio vero eſt ſupponentis ad ſuppoſitum. ergo ſuppoſitio non eſt ſignificatio. Copulatio eſt acceptio termini adiectiui pro aliquo.

Particula tertia ſuppoſitionis diuiſiua membrorumq; diuidentium diffinitiua.

Uppoſitionũ alia cõmunis alia diſcreta. Suppoſitio cõmunis eſt que fit per terminũ cõmunem. vt homo anial. Diſcreta eſt que fit per terminũ diſcretum. vt ſortes. vl' que fit per terminũ cõmunem cum ꝓnomine demonſtratiuo p̄mitiue ſpeciei. vt iſte homo. qui eſt terminus diſcretus. Item ſuppoſitionum cõium. alia naturalis. alia accidentalis. Suppoſitio naturalis eſt acceptio termini cõmunis pro oĩbus his pro quibus aptus natus eſt participari: vt iſte terminus homo. per ſe ſumptus ſuponit pro oĩbus hominibus tam qui ſunt: qui erũt ⁊ qui fuerunt. Accidentalis ſuppoſitio eſt acceptio termini cõmunis ꝓ oibus ꝓ quibus exigit ſuum adiunctũ. vt homo currit. iſte terminꝰ hõ ſupponit pro oĩbus hoibus preſentibus. Et cum dicitur homo fuit vel cucurrit. ſupponit pro p̄teritis. Et cum dicitur homo erit vl' homo curret. ſupponit pro futuris. Et ſic habet diuerſas ſuppoſitiones. ſm diuerſitatem eorũ que ei adiungũtur. Accidentaliũ ſuppoſitionũ. alia ſimplex. alia perſonalis. Suppoſitio accidentalis ſimplex. eſt acceptio termini cõmunis pro re vniuerſali ſignificata per ipm terminũ. vt cum dicitur hõ eſt ſpecies. anial eſt genus. Ibi iſte terminus homo ſupponit ꝓ hoie in cõi. et non ꝓ aliquo inferiori. Et ſimilr etia dicẽdum eſt de quolibet termino cõi reſpectu p̄dicati ſcđe intentionis. vt riſibile eſt ꝓpriũ. rõnale eſt differentia. album eſt accñs. Itẽ ſuppoſitionũ ſimpliciũ alia eſt termini cõis in ſubiecto poſiti. vt hõ eſt ſpecies. iſte terminus hõ. ſimplicẽ habet ſuppoſitionẽ. qꝛ ſolũ ſupponit ꝓ natura ſpeciei. Alia eſt termini cõis poſiti in p̄dicato ꝓpõnis

vniuerſalis affirmatiue. vt ois hō eſt anial. ibi iſte termin9 aial. in pꝛedicato poſitus ſimplicē. qꝛ habꝫ ſuppoſitionē ſolū ſupponit ꝓ na tura generis. Alia eſt termini cōis poſiti poſt dictionē exceptiuam vt oīe anial pꝛeter hoiem eſt irrationale. Ibi iſte terminus hoiem ſimplicē habet ſuppoſitionē. qꝛ non licet fieri deſcenſum ſub ipo. Un de non ſequit. oīe anial pꝛeter hoiem eſt irrationale. ergo oīe ani mal pter hunc hoiem eſt irrationale. ex quo ibi eſt fallacia figure dictionis ꝓcedendo a ſuppoſitiōe ſimplici ad perſonalē. Similit hic. homo eſt ſpēs. ergo aliqs hō eſt ſpecies. Et ſimilr. Omis hō eſt ani mal. ergo omis homo eſt hoc animal. In oibus em iſtis ⁊ ſimilibus fit ꝓceſſus a ſuppoſitione ſimplici ad ſuppoſitonē pſonalem. Qꝫ aūt terminus in pdicato poſit9 ſimplicē habꝫ ſuppoſitionē. patꝫ. Quia cum dicitur oim oppoſitoꝝ eadem eſt diſciplina. Niſi ille terminus diſciplina ſimplicē haberet ſuppoſitionē ſic fieret deſcenſus ſub ipo ⁊ eſſet falſa. Nulla em pticularis diſciplina eſt oim cōtrarioꝝ. Medicina em nō eſt oim contrarioꝝ. ſed ſolum ſani et egri. Grāmatica non eſt oim contrarioꝝ. ſed ſolum congrui ⁊ incōgrui. Logica au tem veri et falſi ⁊cetis. Perſonalis autē ſuppoſitio eſt acceptio termi ni cōmunis pꝛo ſuis inferioꝛibus. vt cum dicit homo currit. iſte ter minus homo. ſupponit ꝓ ſuis inferioꝛib9. Item pſonaliū ſuppoſitio num. alia eſt determinata. alia confuſa. Determinata ſuppoſitio eſt acceptio termini cōis indefinite ſumpti vel cum ſigno pticulari. vt homo currit. vel aliquis homo currit. Et dicitur vtraqꝫ illaꝝ deter minata. quia licet in vtraqꝫ iſtarum iſte terminus homo. ſupponit ꝓ omni hoie tam currente qꝫ non currēte tamen pꝛo vno ſolo hoie cur rente vera dicit. Et quia aliud eſt ſupponere ⁊ aliud eſt locutionem eſſe veram pꝛo aliquo. vel falſam. igitur in pdictis. vt dictū eſt. iſte terminus homo. ſupponit pꝛo omi hoie tam currente qꝫ non curren-

te. licet reddat locutionẽ verã ꝓ currente ſolo. Q aũt in vtraqꝫ iſta rum ſit determinata ſuppoſitio patet. quia cum dicit anial eſt ſortes vel animal ẽ plato ⁊ cẽtis. ergo aial eſt oĩs homo. Ibi eſt fallacia fi gure dictionis a pluribus determinatis ad vnam determinatã. Et ideo iſte terminus aial. indefinite poſitus habet determinatã ſuppo ſitionem ⁊ ſimilr ſi ſumat cum ſigno particulari. Confuſa ſuppoſitio eſt acceptio termini cõis pro pluribus mediãte ſigno vniuerſali. vt cum dicit oĩs homo eſt anial. ibi iſte terminus homo. ſupponit ꝓ pluribus mediãte ſigno vniuerſali. quia ſupponit ꝓ quolibet ſuo ſup poſito. Item cõfuſarum ſuppoſitionũ. alia eſt confuſa neceſſitate ſi gni vel modi. ⁊ alia neceſſitate rei. vt cum dicit oĩs homo eſt anial. ibi iſte terminus homo mediãte ſigno vniuerſali confundit ſiue di ſtribuit pro quolibet ſuppoſito. ⁊ iſte terminus aial a parte predica ti poſitus cõfundit neceſſitate rei. Et cum vnuſquiſqꝫ hõ ſuam ha beat eſſentiã: ideo hoc verbũ eſt neceſſitate rei tenetur ꝓ tot eſſen tijs pro quot hoĩbus tenet iſte terminus hõ. et cum vnicuiqꝫ homi ni inſit ſua aialitas. ideo iſte terminus aial neceſſitate rei tenetur ꝓ tot aialibus pro quot hoĩbus iſte termin⁹ homo. ⁊ ꝓ quot eſſentijs hoc verbũ eſt. Unde iſte terminus hõ. debet ſupponere confuſe mo biliter ⁊ diſtributiue. confuſe et diſtributiue tenet quãdo tenet pro oĩ homine. mobiliter vero qꝛ licet fieri deſcenſum ſub eo ꝓ quoli bet ſuo ſuppoſito. vt oĩs homo eſt aial. ergo ſortes eſt aial. ſed iſte terminus anial. dicitur confundi immobilit. quia non licet fieri de ſcenſum ſub eo. vt oĩs homo eſt anial. ergo oĩs hõ eſt anial. Ibi eñ fit ꝓceſſus a ſimplici ſuppoſitione. ad ꝑſonalem. ſicut homo ẽ di gniſſima creaturaꝝ. ergo hic homo vel aliquis hõ. vel roſa eſt pul cherrimus florũ. ergo aliqua roſa. Sed differunt in hoc qꝛ in iſtis ẽ ſimplex ſuppoſitio ex parte ſubiecti. in illa vero ex parte ꝑdicati; licꝫ

videatur oppoſitū eſſe ꝙ ſuperius dictū eſt. ꝙ in hac ꝓpoſitione oīs homo eſt aīal. iſte terminus anīal in predicato poſitus ſimplicē habet ſuppoſitionē. ⁊ hic dicit̃ ꝙ habet confuſam. Ad hoc dicendū eſt ſecundū quoſdam. ꝙ quia genus p̃dicatur de pluribus differentibꝰ ſpecie iſte terminus anīal. quādo tenet̃ pro ipſo in cōmuni qđ eſt genus ſic habet ſimplicem ſuppoſitionē. Scđm autē ꝙ ipſa natura cōmunis ipſius generis multiplicat̃ per ſuppoſito hominis. ſic dicit̃ habere cōfuſam ſuppoſitionē. non mobiliter ſed immobilit̃. Suppoſitio autem confuſa immobiliter poteſt cum ſimplici coincidere non ſecundū idem. ſed ſcđm diuerſa vt dictum eſt. Unde ſcđm hoc dicendū eſt ꝙ ſuppoſitio cōfuſa mobiliter non poteſt ſimul eſſe cum ſimplici nec ſcđm idem. nec ſcđm diuerſa vt dictū eſt. Sed ego credo impoſſibile eſſe terminū cōem in predicato poſituꝫ habere ſubpoſitionē ſimplicem et cōfundi mobiliter vel immobilr̃. ſigno vniuerſali exiſtente in ſubiecto affirmatiue. vt oīs homo eſt anīal. et ſic de aliȷ̃s cōſimilibus quia. vt vult Purphirius. om̄e qđ predicat̃ de aliquo. aut eſt maius eo. aūt eq̃le ei de quo predicat̃. et intendit de p̃dicatione ꝑ ſe. ſed in hac ꝓpōne. oīs hō eſt aīal. eſt p̃dicatio ꝑ ſe. ⁊ non p̃dicatur equale. ergo maius. non accidentale. ergo ſubſtātiale. nō differētia. ergo ꝯ genꝰ. Sꝫ natura generis multiplicato mobilit̃ vel immobilr̃ nō eſt genus. ergo cū dicit̃. oīs hō eſt aīal cū ibi p̃dicet̃ genus. non eſt poſſibile terminū cōem multiplicari mobilit̃ vel immobilr̃. q̄ ſignificat naturā gñis iam q̄actu nō eſt genus. ſicut ſi hō ꝯfunderet̃ mobilr̃ vl' immobiliter iam nō eſſe ſpēs Item hoc idē videt̃ per Ariſto. in p̄mo Topicoꝝ dicentē. ꝙ om̄e illud qđ de alio p̃dicatur aut p̃dicatur ꝯuerſim de eo aut nō. Si cōuerſim. eſt definitio vel ꝓprium. Si aūt non ꝯuerſim p̃dicatur de re. aut cadit in definitionē rei aut non ſi non. tūc eſt accñs, ſi cadit in definitionē. aut

eſt genus. aut differentia nō differentia. ergo genus. Et intēdit Ariſtoteles ꝙ ibi ſit directa ꝑdicatio ⁊ species ſubijciaꝛ ſcðm ſe. vl' multiplicaꝛ. ſed in hac ꝓpoſitione. hō eſt anial. eſt directa ꝑdicatio. et ſubijcitur hō ⁊ non eq̄ale ꝑdicatur. neqꝫ accñs. ergo genus. Quare nō eſt poſſibile terminū cōem in ꝑdicato poſitum cōfundi mobiliter vel immobiliꝛ Itē totū vl'e qð eſt genus. ⁊ totū in quātitate ex oppoſito ſe habent. Sꝫ totū in quātitate eſt duplex. Quoddā eſt totū in quātitate cōpletū. vt vbicunqꝫ ꝯfundiꝛ termin⁹ cōis mobil'r. vt ois hō eſt aial. Aliud eſt totū in q̄titate in cōpletū. ⁊ diminutū. vt vbicūqꝫ ꝯfundiꝛ termin⁹ cōis immobil'r ⁊ multiplicaꝛ termin⁹ cōis ſimpl'r. ergo ſi impoſſibile eſt totū in q̄titate eē genus in quantū huiuſmodi. non erit poſſibile terminū cōmunē in pꝛedicato poſitum cōfundi mobiliter. vel immobiliꝛ vt dicebaꝛ. Item cōparatio illa ſecundū quam inferioꝛa reducunꝛ ad ſuperioꝛa. oppoſita ē cōparatiōi ſcðm quā ſuperioꝛa reducunꝛ ad inferioꝛa. ſed ſcðm pꝛimā ſumitur cōmune in ratione cōis. ſed ſcðm ſecundā ſumiꝛ cōe multiplicatum ſiue cōfuſum. cum ergo terminus cōis. vt ſic ſit in ratione generis. non eſt poſſibile ipm multiplicari in quantū huiuſmōi. Et hec quatuoꝛ argumenta ſunt ꝯcedenda. Cauſa aūt ꝓpter quam mouebanꝛ iſti qui fuerūt hmōi opinionis facilis eſt ad ſoluendū que tantū eſt vna. quia cū dicitur. oīs hō eſt animal. cū vnicuiqꝫ hōi reſpōdeat ſua anialitas. ſiue ſua eſſentia cum nō poſſit eſſe hō quin ſit animal. Ideo ipi dixerunt ꝙ iſte terminus animal. teneret pꝛo tot aialibus pꝛo quot hoibus homo. Q' aūt in illo argumēto nulla ſit apparētia patet. qꝛ cum diciꝛ. oīs hō eſt albus. neceſſe eſt ꝙ tot aialitates intelliganꝛ in ſubiecto quot ſunt hoies in q̄bus teneꝛ hō. Vñ nihil eſt dicere ꝙ habeat illas aialitates a pꝛedicato. cum ibi ꝑdicetur albū Unde dicendū ꝙ homo logice loquēdo nō naturaliter ex rationa-

ſi ꝛ animali componit. Ideo de ſe habet illarum aialitatum multi-
plicationē. Unde cum dico ſic. oīs homo eſt albus. nullo modo mo
do habet illas aialitates a predicato. cum ibi ꝑdicetur albus. vt di
ctū eſt. Sit aūt ē in ꝓpoſito cū ibi ꝑdicetur genus de ſpecie. vt oīs
homo eſt animal. In hac eñ ſubijcitur homo in quo intelligit mul-
titudo illarum anialitatū. ꝛ predicat hoc genus aial. qđ nullo mo-
do ꝯfunditur mobiliter vel immobilr. ſed ſtat ibi pro natura ſiue ꝓ
eſſentia ipius generis cōis ꝑdicabilis de pluribus. Unde anial ꝑdi
catur ꝛ animal intelligit in ſubiecto ſicut hic. oīe anial rationale ē
animal. Similr dico ꝙ hoc verbū eſt. non cōfunditur mobiliter vel
immobiliter. quia ꝙ anial eſſet vel exiſteret in hoc hoīe. hoc habet
ſubiectum de ſe anteꝗ̄ in ꝓpōne ſubijciatur ꝑdicato eſſentiali vl ac
cidētali. Et ꝓpter hoc deſtruimus quandā diuiſionē factam. ſcȝ cō
fuſarum ſuppoſitionū. alia eſt confuſa neceſſitate rei. alia eſt cōfuſa
neceſſitate mōi ſiue ſigni. Dicimus eñ ꝙ oīs cōfuſio fit neceſſita-
te ſigni vel modi. vt cum dicit. oīe aial rationale eſt anial. iſte ter-
minus anial. in ſubiecto poſitus tenet neceſſitate ſigni pro oīi ani
mali qđ eſt homo. Similr hic. oīs homo eſt aial. iſte terminus hō
tenetur pro oīi hoīe. ꝛ non ſolū pro hoīe. ſed etiam ꝓ oīi animali
qđ eſt homo. ꝛ ideo intelligunt tot aialitates quot hūanitates na-
turalr loquēdo. qꝛ eadē eſt hūanitas in ꝗlibet indiuiduo hoīs ſcđꝫ
viā loicoꝝ et nō ſm nature. ſic hō in cōmuni idē eſt. Unde ꝙ ſit hec
aialitas vel illa. hoc eſt ratiōe materie. In via eñ nature hūanitas
mea differt ab humanitate tua p ſe. ꝛ aīa mea per quā cauſat hūa-
nitas mea in me. alia eſt ab aīa tua per quā cauſat humanitas tua
in te. Et ꝓpter ea hoc ſignum oīe confundit hoīem. non tñ confun
dit animal in cōi. ſed anial contractū ad hoīem per ſuas differenti-

as. Unde ſequit̃ ꝙ om̄is confuſio fit neceſſitate ſigni vel modi.

Caplm̄ ſm̄ de terminoꝝ reſpectiuoꝝ ſuppoſitione tres hab3 ꝑticulas. Pͥa ē de relatis ſube idẽtitatis ⁊ diuerſitatis.

r Elatiuū eſt duplex. Uno modo relatiuū eſt cuiꝰ eſſe eſt ad aliud ſe habere. ⁊ ſic relatiuū eſt vnū de decē p̄dicamētis. Aliud eſt relatiuū qḋ eſt ante late rei recordatiū. qꝛ vt vult Priſcianus in maiori ſuo volumine Relatio eſt ante late rei recordatio. vt ſortes currit qui mouet̃. ibi hoc relatiuū qui. facit recordationē ſiue relationē de ſorte qui eſt res ante lata. Omiſſis autem relatiuis ſm̄ primū modū. de relatiuis ſcḋo modo hic intendimus. Relatiuoꝝ autem quedā ſunt relatiua ſubſtantie. vt qui ille ⁊ ſimilia. Quedā v̾o ſunt relatia accn̄tis. vt talis q̄lis. tātus quātus Relatiuū aūt ſubſtantie eſt qḋ refert eandē rem in nūero cū ſuo antecedente. vt qui ille. Itē relatiuoꝝ ſubſtantie. quedā ſunt relatiua diuerſitatis. vt alius. Et eſt illud qḋ refert eādē rem in nūero. et ſupponit pro alia. vt ſortes currit ⁊ alius diſputat. Quedā vero identitatis. vt qui ille idem. Relatiuū aūt ſubſtantie identitatis eſt qḋ refert ⁊ ſupponit pro eodē in nūero pro quo ſupponit ſuū añcedēs. vt ſortes currit qui diſputat. ibi hoc relatiuū qui. refert ſortem ⁊ ſupponit pro ſorte. Relatiuorū ſubſtātie identitatis. Quedā ſunt nomia vt qui. Quedā ſūt ꝓnoīa. vt ille idem. Itē relatiuoꝝ pronoīm idētitatis. Quedā ſunt reciproca. vt ſui ſibi ſe cum ſuis poſſeſſiuis. vt ſuus ſua ſuū. Alia vero non reciproca. vt ille idem. Relatiuū autē reciprocū dicitur non ꝙ ſit patiens. ſed quia ponit modū patientis ſupra ſubſtantiā agentem. quia aliud eſt res patiens. ⁊ aliud eſt modus patientis. qḋ patet ꝑ hoc ꝙ ntūs poteſt eſſe patiens. vt dicendo ſortes percutit̃. ſed non poteſt habere modū pacientis. Uñ modus pacientis ſemꝑ eſt in obliquis. et ſic patet quod aliud eſt paci-

ens ⁊ modus paciētis. Si querat̃ quid addit̃ ſupra paciens ꝑ rela-
latiuū reciprocum. Dicendū ꝙ addit identitatē ſubſtantie et ponit
eā ſub modo patiētis. vt ſortes videt ſe. ibi ſubſtātia que ꝑus erat
agens ponit̃ ſub mō patientis. vt in hoc ꝓnoie ſe. Unde reciprocū
ſic poteſt definiri. Reciprocū eſt qđ ſignificat ſubam agentē ſub mo
do patientis. Uel ſic. Reciprocū eſt idē qđ ſuꝑpius paſſiuū. et ideo
hoc relatiuū ſui ſignificat per modū patiētis in quē dicitur tranſire
actus verbi. Nrūs aūt ſignificat ꝑ modum agētis. Itē ſi queratur
quare hoc ꝓn ꝯnē ſui ſibi ſe caret nrō. Dicendū ꝙ ſolutio patz ex ꝑ-
miſſis. q² agens non pōt ꝑcare paciens ſiue ſub mō pacientis niſi in
obliqs. ſed ipē nrūs dicit modū agētis. ⁊ ideo natura nri repuguat
nature hui⁹ pronois ſui. ⁊ ideo non pōt habere nrm̄. Ex ꝑdictis pa-
tet qre relatiua identitatis referūt eandē rem nūero cū ſuo antece-
dente. ⁊ ſemꝑ ſuꝑponūt ꝓ eadē re in nūero. ⁊ ex hoc patz ꝙ maior eſt
certitudo ꝑ relatiuū idētitatis ꝙ̄ ꝑ ſuū añs loco relatiui poſitū. vt
hō currit. hō diſputat. q² dubiū eſt verū de eodē hoie dicat̃. Sꝫ cū
dicit̃. hō currit ⁊ idē diſputat. certū eſt ꝙ de eodē homie dicat̃. hoc
em̄ patz ꝑ Priſc. dicentē in maiori ſuo volumie. ꝙ cū dr̄ Aiax venit
ad Troiam et Aiax fortiter pugnauit. dubiū eſt an de eodem Aiace
dicat̃ an de diuerſis. Sed cū dicitur Aiax venit ad Troiā et idē for-
titer pugnauit. de eodē Aiace in numero ſtatim intelligit̃. Et ſic pa-
tet ꝙ maior eſt certitudo per relatiuū identitatis quā per ſuum an-
tecedens loco talis relatiui poſitum. Solet autē dubitari circa re-
latiua identitatis. vtrum deceptio facta ex diuerſa relatione fiat ſe-
cundum equocationem vel ſecundū amphibologiam. vel ſcđm ali-
quam aliā fallaciam. vt dicendo hō videt aſinū qui eſt rationalis.
ibi hoc relatiuū qui. poteſt referri ad hūc terminū qui eſt hō. vel ad
hunc terminū qui eſt aſinus. ⁊ ſic ſunt ibi diuerſe relationes. et ergo

ſecūdū aliquos ſolet ibi aſſignari equocatio. Sed ꝯtrariū arguit. hoc nomē qui. ſcdm ꝙ eſt relatiuū ſignificat rem vnā equaliter ſe habentē ad aliud qđ ſignificat per modū ſubſtantie vt color qui eſt in corpore: locus qui continet rem locatā ⁊cũs. ergo deceptio facta ex diuerſa relatione nō facit equocationem. Item hoc nomē qui. ſm ꝙ eſt nomē ſignificat ſubſtantiā infinitam. ſed iſta ſubſtantia infinita apta nata eſt finitari tam per vnum accidens ꝙ̄ ꝑ aliud. ergo cū illa ſubā infinite ſumpta in ſe ſit vna. Et poteſt referri e quolibet añs. ergo ſignificatio huius relatiui erit vna. quare ſequit ꝙ ibi nō erit equocatio. Itē ratio cuiuſlibet relatiui ſm ꝙ relatiuū eſt tm̄ vna. hec ſcꝫ. reꝰ añ lata vel rei añ late recordatiuū. ergo om̄e relatm̄ ſm ꝙ relatiuū ꝑticipat vnū nomē et vnā rationē. ergo relatiuū nō eſt equouum inquantū eſt ante late rei recordatiuū. ergo ꝑticularia relatia. vt qui ille ⁊ alius. in quantū ſunt relatiua ſuoꝝ antecedētiū nō ſunt equoca. Si aliquis obijciat. ꝙ hoc relatiuū qui. alterius eſt ratiōis ſecundū ꝙ tenetur in hoc antecedēte homo. ⁊ alterius ſcdm ꝙ tenetur in hoc antecedēte aſinus. vt in predicta oratione. ergo eſt cōmune ⁊ habet ratiōes diuerſas. ergo eſt equocū. Dicendū ꝙ hoc argumentū nō valet. Nam ſimplr̄ poſſet probari ꝙ quolibet vniuocum eſſet equiuocū. vt animal eſſet equiuocū ſecundū ꝙ eſt homo. vel ſecundū ꝙ eſt in hoīe. ⁊ aliam habet rationē ſcdm ꝙ eſt equus vel ſm ꝙ eſt in equo. ⁊ ſic hoc nomē aīal. aliam habet rationē hic ⁊ ibi. ⁊ eſt cōmune. non tamē equiuocū ſed vniuocū. Soluendum eſt breuiter ꝙ ſicut vniuoca dicunt habere eandē rationē nō ſcdm ſe. ſed in vniuoco vniuocāte. vt hō bos equus et ſilia in aīali. Simitr̄ om̄ia relatiua dicunt habere eandē rationē nō ſcdm ſe. ſed in referente ſiue in relatiōe. ⁊ etiā habent idē nomē. ideo vniuocant in eo. ſed ille obijciebat de rationibus relatiuoꝝ ſcdm ſe Unde predictas obiecti

ꝑnes ab iſta concedimus. ⁊ ideo cōcedimus ꝙ deceptio facta ex diuerſa relatione nō eſt ſcdm̄ equiuocationē. Item illa deceptio eſt in ordinatiōe dictionū inter ſe ergo eſt in oratione. qꝛ ordinatio dictionū nihil aliud eſt ꝙ̄ oratio. ergo non eſt equocatio cum equiuocatio ſolo fit in vna dictiōe. Item ꝙ ibi nō ſit amphibologia. probat. quia vbicūqꝫ fit amphibologia ibi eſt ꝯſtructio vnius cū alio. vt in hoc exēplo. liber Ariſto. quo ad primū modum. Quo ad ſcdm̄. vt hic littus aratur. Quo ad tertiū. vt in hoc ſcit ſeculum. Et ſm hoc patet inductiue per om̄es modos amphibologie. ꝙ vbicūqꝫ eſt amphibologia ibi eſt ꝯſtructio vnius cum vno tm̄. ſed vbicūqꝫ ſunt diuerſa relatiua: nō eſt conſtructio vnius cum vno tantū. immo vni' cum diuerſis. ergo deceptio facta ex diuerſa relatione nō facit amphibologiā. Item vbicūqꝫ eſt deceptio ex eō ꝙ aliqua dictio poteſt referri ad diuerſa eſt cōpoſitio vl' diuiſio. ſed deceptio ex diuerſa relatiōe eſt ex eo ꝙ aliqua dictio pōt referri ad diuerſa. ergo deceptio ex diuerſa relatiōe eſt copoſitio vel diuiſio. ⁊ hoc idē ꝯcedimus Sequit de relatiuis diuerſitatis. Relatiuū diuerſitatis eſt qđ ſupponit ꝓ alio ab eo qđ refert. vt ſortes currit ⁊ alius diſputat ibi hoc relatiuum alius refert ſortem ⁊ ſupponit pro alio ſorte. ⁊ ita facit recordationem de ſorte.

Particula ſecunda regulas quibus ſuppoſitio relatiuorum ſubſtantie cognoſcitur aſſignat.

D

E relatiuis aūt diuerſitatis talis datur regula. Si relatiuū diuerſitatis addatur ſupiori fit inferius. ⁊ ſi addatur inferiori fit ſuperius. verbi gratia. cū dicit aliud ab aiali. ergo aliud ab hoie. ibi eſt locus a ſpecie ad genus ſiue a parte ſubiectiua ad ſuū totum vniuerſale. qꝛ in hac ꝓpoſitione aliud ab

aniali. hoc relatiuū diuerſitatis aliud cum addit animali qđ eſt ſu-
perius ad hoiem facit ipm inferius. et in hac aliud ab hoie additur
inferiori. ſcꝫ homini ⁊ ergo faciūt ipm ſuꝑius. ⁊ ergo aliud ab ania-
li eſt inferius ad aliud ab homine. ⁊ ideo ibi eſt locus a ſpecie ſiue a
parte ſubiectiua. De relatiuis identitatis dat regula ab antiquis.
Nulla ꝓpoſitio inchoata a relatiuis identitatis habet cōtradicto-
riam. Et aſſignat talem cauſam. q2 cum dicit. ois homo currit ⁊ ille
diſputat. hoc relatiuū ille habet reſpectū ad hoc antecedēs homo.
propter dependentiā ſue relatiōis; ſed cum negacio aduenit ꝓpōni
inchoate a relatiuo dicendo ſic. ille non diſputat. tūc negatio negat
verbum qđ ſequit ⁊ non negat reſpectū relationis quē habet ad an
tecedēs. ergo negatio nō negat totum quicqd affirmatio affirmat.
ergo non ꝯtradicit. ſed cum hoc ſit in qualibet ꝓpōne inchoata a re
latiuo ſequit ꝙ nulla ꝓpoſitio inchoata a relatiuo habet ꝯtradicto
riam. Sed ꝯtra hoc obijcitur. Quicqd cōtingit affirmari: cōtingit
⁊ negari de quolibet ſuppoſito. ſꝫ verbū contingit negari de quolibꝫ
ſuppoſito. ergo et cōtingit affirmari de qlibet ſuppoſito. qđ eſt dictio
relatiua. ergo quelibet ꝓpoſitio inchoata a relatiuo habet cōtradi-
ctoriam. Itē quelibet ꝓpō ſiue enūciatio que eſt vna habet ꝯtradi-
ctoriam. ſed ꝓpō inchoata a relatiuo dummō ibi non ſit aliqua di-
ctio equiuoca. neqꝫ plura ſubijciant neqꝫ pdicantur eſt vna ꝓpō. er-
go ꝓpoſitio inchoata a relatiuo habet cōtradictoriam. Item dicit
Ariſto. in pmo Periarmenias circa affirmationē et negationem. ꝙ
vni affirmationi vna negatio eſt oppoſita. et ecōuerſo vni negationi
vna affirmatio eſt oppoſita. ergo affirmatiōi inchoate a relatiuo ne-
gatio vna eſt oppoſita. qđ cōcedimus dicentes pdictam regulā eſſe
falſam. Ad rationes eoꝝ reſpōdemus ꝙ relatiuū comparat ad an-
tecedens et cōparatur ad verbū cui ſubijcit. Unde cum affirmatio

vel negatio ſit oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliq̄ vel alicuius ab aliq̄ hoc eſt p̄dicari de ſubiecto: ⁊ ideo ſicut patꝫ ꝑ definitionē predictā affirmationis ⁊ negatiōis. affirmatio ⁊ negatio reſpiciunt tantummō comparationē ſubiecti ad p̄dicatum. ergo in ꝓpoſitione inchoata a relatiuo tantummō ſumit̄ contradictoriū per comparationē relatiui ad verbum cui ſubijcit̄ ⁊ non ꝑ comparationem relatiui ad antecedēs. quia ille reſpectus nō eſt ibi ꝓpter naturam affirmatiōis nec ꝓpter dependentiā ſubiecti inquantū eſt ſubiectum. ſed ꝓpter dependentiam eius quod eſt ſubiectum. Dicendum tamē eſt ꝙ aliud eſt ſubiectum inquantū ſubiectum ⁊ id quod eſt ſubiectum. et aliud eſt p̄dicatum inquantū predicatum. et illud quod eſt predicatū. ⁊ ſic quicq̄d affirmatur in ꝓpoſitione inchoata a relatiuo negatur in ſua contradictoria. quia cōtradictoria iſtius ille diſputat eſt iſta: nō ille diſputat: negatione ꝓpoſita relatiuo De relatiuo idētitatis nō reciproco talis dat̄ regula Om̄e relatiuū idētitas nō reciprocū habet eandē ſuppoſitionē quam habet ſuū antecedēs. vt cū dicit̄ om̄is hō currit ⁊ ille eſt ſortes. hoc relatiuū ille ſupponit ꝓ om̄i hoīe. quia ſenſus eſt. oīs hō currit ⁊ ille eſt ſortes: id eſt om̄is hō eſt ſortes. Dico aūt nō reciprocum. q2 cū dicit̄. om̄is hō videt ſe. non eſt ſenſus: om̄is hō videt oēm hoīem. Uñ loco huiꝰ relatiui ſe. nō lꝫ ponere ſuū antecedēs loco aūt alterius licet ponere.

Particula tertia definitionem ⁊ diuiſionem relatiui accidentis manifeſtat.

Habito de relatiuo ſubē dicēdum eſt de relatiuo accñtis. Relatiuū accñtis ē qd refert eandē rem ꝑ modū denoiatiōis. vt tale q̄le Uñ hec eſt differētia relatiui ſubē ad relatiuum accidētis. q2 relatiuū ſubē refert rem vniuocā per modū ꝙ quid eſt. vt albedo que eſt in pariete. color q̄ eſt in corpore. Relati-

uñ aũt accidentis eſt qđ refert rem ſuã per modũ denoĩatis. vt ſortes eſt alb⁹ et talis eſt plato ꝛc̃ijs. Alia aũt differẽtia daꝛ earũdem qꝛ relatiuũ ſube refert idẽ nũero. Relatiuũ ꝟo accidentis refert idẽ in ſpecie. vt ſortes eſt albus ꝛ talis eſt plato. qꝛ idem in nũero nõ po teſt eſſe in diuerſis ſubiectis. ſed bene idem in ſpecie. Relatiuoꝝ au tem accidẽtis. aliud eſt relatiuũ identitatis: vt talis. Aliud ꝟo di uerſitatis vt alter. Relatiuũ accñtis identitatis eſt qđ refert eandẽ qualitatẽ in ſpecie et ſupponit ꝓ eodem in ſpecie. vt ſortes eſt albus et talis eſt plato. Relatiuũ aũt accidentis diuerſitatis eſt qđ refert eadẽ q̃litatẽ in ſpecie ꝛ ſupponit ꝓ alia diuerſa in ſpecie. vt ſortes eſt albus et alterius mõi eſt plato. Differt aũt relatiuũ ſube idẽtitatis a relatiuis accidentiũ identitatis. qꝛ relatiuũ identitatis ſubſtãtie refert eandẽ ſubam in nũero Relatiuũ autẽ idẽtitatis accñtis nõ re fert idem accidẽs in numero: ſed ſolum idẽ accidẽs in ſpecie. Rela tiuoꝝ accidẽtis identitatis aliud eſt relatiuũ quantitatis cõtinue vt tantus. aliud vero quãtitatis diſcrete. vt tot quot. Itẽ relatiuo rum nũeroꝝ quedã ſunt noĩa. vt totidẽ. quedã ſunt aduerbia. vt to tiens. Sciendũ qꝫ talis tantus totiẽs totidem poſſunt dici relatiua redditiua ꝛ demonſtratiua. Redditiua vt ſi ad pñtes referanꝛ. De monſtratiua. vt cũ dicimus demõſtrando mare tale rubeũ. demon ſtrando herculẽ talis fuit plato. Si autẽ non referunꝛ ad pñtes ſiue per demõſtrationem rerũ pſentium tũc ſunt redditiua. qꝛ reddunꝛ interrogationi pcedẽte. vt q̃lis eſt plato talis eſt ſortes. Relatiua qñ ſine interrogatiõe pferuntur. vt talis eſt ſortes q̃lis eſt plato. Et qñ ad noĩa adiectiua ſpecialiũ accidentiũ ducuntur. vt ethiops eſt ni ger ꝛ talis eſt coruus. ꝛ ſortes fuit albus ꝛ talis fuit plato.

Tractatus ij. hui⁹ ſeptimi de terminoꝝ ampliatiõe

Tractatus Septimus.

p

Erſonalis ſuppoſitio. eſt acceptio termini cõis pro ſuis
inferioribus. Cuius alia eſt determinata. alia cõfuſa. vt
prius patuit. Item ꝑſonalis ſuppoſitionis. alia eſt reſtri
cta. alia ampliata. ⁊ ita ampliatio ⁊ reſtrictio habent fieri circa ſup
poſitionẽ ꝑſonalem. Reſtrictio eſt coartatio termini cõis a maioꝝ
ſuppoſitione ad minorẽ. vt cum dicit᷑. homo albus currit. hoc adie
ctiuũ albus reſtringit hoiem ad ſupponendũ tm̃ pro albis. Ampli
atio eſt extenſio termini cõis a minore ſuppoſitione ad maiorem. vt
cum dicit᷑. homo põt eſſe antichriſtus. iſte terminus hõ nõ ſolũ ſup
ponit pro his q̄ ſunt. ſed etiã ꝓ his q̄ erũt. vñ ampliat᷑ ad futuros.
Dico aũt termini cõis. quia terminus ſingularis vt ſortes. non am
pliat᷑ neq̧ reſtringit᷑. Ampliationũ alia fit ꝑ verbũ. vt ꝑ hoc vrebũ
poteſt. vt hõ poteſt eſſe antichriſtus. Alia ꝑ nomen. vt hominẽ eſſe
antichriſtũ eſt poſſibile. Alia ꝑ participiũ. vt hõ potens eſt eſſe ani
mal. Alia per aduerbiũ. vt homo neceſſario eſt anial. hõ em̃ non ſo
lum ampliat᷑ pro pñti tẽpore. ſed etiã ꝓ futuro. Et ideo ſequit᷑ alia
diuiſio ampliatiõis. ſcʒ ꝗ ampliationũ. alia fit reſpectu ſuppoſitoꝝ.
vt hõ poteſt eſſe antichriſtus. Alia fit reſpectu tpm. vt hõ neceſſa
rio eſt aial. vt dictũ eſt. Circa p̄dicta queritur de hoc ſophiſmate im
poſſibile poteſt eſſe verũ. Probatur. q2 illud qd eſt vel erit impoſſi
bile poteſt eſſe verum. ſed antichriſtũ nõ fuiſſe poſt tẽpus ſuũ eſt im
poſſibile et modo poteſt eſſe poſſibile et verũ. ergo impoſſibile põt
eſſe verũ. Cõtra. quicq̄d poteſt eſſe verũ eſt poſſibile. ſed impoſſibi
le põt eſſe verũ. ergo impoſſibile ẽ poſſibile in tertio mõ pͥme figure
ſed ꝯcluſio eſt falſa. ergo aliqua premiſſaꝝ. non maior. ergo minor.
ſed hec eſt pͥma. ergo prima eſt falſa. Solutio prima ſimplr̃ eſt falſa.
hec ſcʒ impoſſibile poteſt eſſe verũ ⁊ ſophiſma peccat penes fallaci

am accidẽtis. q: cum dico id qđ eſt vel erit impoſſibile duo dico ſcʒ ſubiectũ illius impoſſibilitatis ⁊ illam impoſſibilitatẽ ſiue ipm impoſſibile. ſed illud qđ eſt vł'erit eſt res ſubiecta ⁊ impoſſibile accidit ei. ⁊ poſſe eſſe verum aſſignaẽ ineſſe vtriqꝫ ſicut hec. anchꝛiſtũ nõ fuiſſe erit poſſibile. ſed antichꝛiſtum nõ fuiſſe poteſt eſſe verum. ergo impoſſibile põt eſſe verũ. non valet. q: antichꝛiſtũ non fuiſſe eſt res ſubiecta. et impoſſibile eſt accidẽs. ⁊ poſſe eſſe verum aſſignaẽ ineẽ vtriqꝫ. De ampliatione q̃ fit ratione ſuppoſitoꝝ. talis datur regula. Terminus cõis ſuppõẽs verbo habenti vim ampliandi a ſe vel ab alio ampliatur ad ea q̃ poſſunt eſſe ſub foꝛma termini ſupponẽtis. vt homo poteſt eſſe aial. hic iſte terminus hõ non ſolũ ſupponit ꝓ pꝛeſentibus: ſed etiã ampliatur ad eos q̃ erunt. Dico autẽ de ſe. q: hoc verbũ poteſt de ſe habet vim ampliãdi. Dico aũt ab alio. quia hoc participiũ potens. ⁊ hoc nomen poſſibile. dant virtutẽ ampliandi verbo cui adiũgitur. vt homo eſt potens eſſe anial. vel animal poſſibile eſt eſſe album ⁊cͤ. De ampliatione autẽ que fit ratione tempoꝛis datur talis regula. Terminus cõis ſupponens vel apponens verbo habenti vim ampliandi qui ad tẽpus ſupponit ꝓ his qui ſunt qui erunt vel qui fuerũt. vt hõ neceſſario eſt anial. ibi tam homo q̃ꝫ animal tenẽẽ pꝛo his qui ſunt fuerũt ⁊ qui erunt.

Tractatulus tertius hu⁹ ſeptimi de appellatiõe.

Appellatio eſt acceptio termini pꝛo re exiſtente. Dico autẽ pꝛo re exiſtente. q: terminus ſignificans nõ ens non appellat. vt ceſar vel antichꝛiſtus vł chimera ⁊cͤ. Differt' autem appellatio a ſignificatione ⁊ ſuppoſitione. q: appellatio eſt tantũ de re exiſtente; ſ ſuppoſitio ⁊ ſignificatio ſunt tam pꝛo re exiſtente q̃ꝫ

pro re non exiſtente. vt antichriſtus ſignificat antichriſtū et ſupponit pro antichriſto. ſed non appellat. homo em̄ ſignificat hominē et de natura ſua ſupponit tam pro exiſtētibus ꝙ̄ non pro exiſtentibus hoibus. appellat autem tantū homines exiſtentes. Appellationū autem Alia eſt termini cōis. vt hō. Alia eſt termini diſcreti vel ſingularis. vt ſortes. Terminus ſingularis idem ſignificat ſupponit ⁊ appellat. ſ. rem exiſtentē. vt petrus vel ioānes. Item appellationū termini cōmunis. alia eſt termini cōmunis pro re in cōmuni. vt quādo terminus cōis ſimplicē habꝫ ſuppoſitionē. vt cum dicit hō eſt ſpēs aial eſt genus. et tūc terminus idē ſupponit ſ̄cat ⁊ appellat. vt hō ſignificat hoiem in cōi. ⁊ ſupponit ꝓ hoie in cōi. ⁊ appellat hoiem in cōmuni. Alia aūt eſt appellatio termini cōis ꝓ ſuis inferioribus. vt qn̄ terminus cōis ꝑſonalē hꝫ ſuppōnem. vt cū dr̄ hō currit. tūc hō nō idē ſignificat ſupponit ⁊ appellat. ꝙ ſignificat hoiem in cōi. et ſupponit ꝓ ꝑticularibus hoibus. et appellat ꝑticulares hoies tantū exiſtentes.

Tractatulus quartus huius ſeptimi de reſtrictiōe

Cuius tres ſunt particule. Prima naturā reſtrictionis definitiue. diuiſiue cum quibuſdam regulis manifeſtat.

r Eſtrictio eſt coartatio temini cōis a maiori ſuppoſitione ad minorem. vt dictū eſt ṗus. Reſtrictionū autē alia fit per nomē. vt hō albus. iſte terminus homo nō ſupponit pro nigris neq; ꝓ medio colore coloratis. ſed reſtringit ad albos. Alia fit per verbū. vt homo currit. iſte terminus hō ſupponit ꝓ p̄ſentibus tantū. Alia fit per participiū. vt cum dicit. hō currens diſputat. ille terminus hō ſupponit pro p̄ſentibus. Alia fit ꝑ implicationē vt cū dicit. hō qui eſt albus currit. hec implicatio q eſt albus reſtringit hoiem ad albos. Item reſtrictionū factarū per nomen. Alia fit

per inferius ſuperiori appoſitũ. vt aial hõ currit. ille terminus animal tm̃ ſupponit pro anialibus que ſunt hoies. Alia fit ꝑ differentiã aduenientẽ generi. q̄ eſt eſſentialis cum ſit ꝯſtitutiua rei. vt cũ dicit animal rõnale. hic animal ſupponit pro rõnalibus animalibus Alia fit per adiectiuũ acciden tis. vt cũ dicitur. hõ albus. iſte terminus homo ſupponit tm̃ pro albis hoibus. De reſtrictiõe facta per nomẽ cõmuniter ſumptũ tales dant regule. Omẽ nomen non diminuens nec habens vim ampliandi adiũctum ex eadem parte termino magis cõmuni reſtringit ipſum ad ſupponendũ ꝓ his ad que exigit ſua ſignificatio. vt patet in exemplis predictis. vt homo ꝑ ſuam ſignificationem reſtringit anial ad anialia que ſunt hoies. vt cũ dicitur. aial homo. ⁊ albus reſtringit hoiem ꝑ ſuam ſignificationẽ ad hoies albos. Dico aũt non diminuẽs ad remouendũ noia diminuẽtia rationem adiũcti. vt mortuus vel corruptus ⁊ ſimilia que non reſtringunt. ſed potius deſtruũt. adiunctũ. Dico aũt non habens vim ampliandi ad remouendũ dictiões ampliatiuas. vt potẽs. poteſt poſſibile que nõ reſtringũt: ſed potius ampliãt. Et ſciendũ q̄ min⁹ cõe ſemꝑ reſtingit maius cõe. vt cum dicit. hõ albus currit. q2 hõ reperitur in albis hoibus ⁊ nigris ⁊ medio colore coloratis. ſ alb⁹ tñ non Unde quo ad hoc hõ eſt magis cõe ⁊ albus minus cõmune. ⁊ ſic albus reſtringit hoiem. ſed ſcd̃m quod albus reperitur in hoibus lignis lapidibus et brutis. hõ autẽ non. vt ſic albus eſt maius cõe. et homo minus cõmune. ⁊ ſic homo coartat albũ ad albedinẽ exiſtentem in hoibus. cum dicit hõ albus currit. ⁊ ſic vtrũq3 coartat alterũ ſcd̃m diuerſa. Itẽ de termino reſtricto talis datur regula. Si ſignũ vniuerſale adueniat termio reſtricto. nõ diſtribuit ipm̃: niſi pro his ad que reſtingit. Cum em̃ dico omnis homo albus currit. homo reſtringit ad albos et non põt diſtribui niſi pro albis. Item de reſtri-

ctiõe talis datur regula. Nihil poſitū a parte p̄dicati poteſt reſtrin
gere terminū cõem poſitū a parte ſubiecti quo ad p̄ncipalem eius
ſignificationē. vt homo albus. iſte terminns albus in p̄dicato poſi
tus nõ poteſt reſtringere hoīem in ſubiecto poſitum ad albos. q2 ſi
reſtringeret ad albos. ergo per regulā p̄cedentem. ſi ſignū vniuerſa
le aduenerit termino reſtricto ſolum diſtribuit ipm pro his q̄ reſtrin
gitur vt in ꝓpoſito hõ diſtribueret ſolum ꝑ albis hoibus. ⁊ ſic iſti-
us ꝓpoſitionis. oīs homo eſt albus. ſenſus eſſet. oīs homo alb9
eſt albus. ergo ſi vna erit vera reliqua erit vera. et ſi vna erit falſa re
liqua erit falſa. qđ tamē eſt falſum. ergo cum dicit. omnis hõ eſt al
bus. iſte terminus hõ. non reſtringit. ⁊ ſic patꝫ illa regula. Dico aūt
quo ad p̄ncipalem eius ſignificationē. quia p̄dicatū reſtringit ſub-
iectum quo ad cõſignificationē que eſt genus. vt cum dicit cygnus
eſt albus. iſte terminus cygnus. reſtringit ad mares ⁊ non ad muli
eres. ⁊ ſic albus reſtringit ipm quo ad cõſignificationē que eſt gen9
et non quo ad ſuā ſignificationē. Item de reſtrictione facta per im-
plicationem. talis datur regula. Oīs implicatio immediate con
iuncta termino cõmuni reſtringit ipm ſicut ſuū adiectiuū. vt cū di-
citur. hõ qui eſt albus currit. iſte terminus hõ reſtringit ad albos ꝑ
hanc implicationē. ſcꝫ qui eſt albus. Item de eadem reſtrictione ta
lis datur regula. Quocienſcunqꝫ ſignū vniuerſale ⁊ implicatio po
nunt in eadem locutiõe. duplex eſt oratio. ex eo ꝙ ſignū poteſt p̄ce-
dere implicationē ⁊ ſic diſtribuit terminū cõem pro quolibet ſuppo-
ſito. cum dicit. oīs homo currit qui eſt albus. Item implicatio po
teſt p̄us aduenire ⁊ reſtringere terminū cõem. ⁊ tunc ſignū poſtea ſi
bi adueniens nõ diſtribuit ipm niſi pro his ad que reſtringit vt oīs
homo qui eſt albus currit. ⁊ tunc equalet huic oīs homo albus cur-
rit. Sequit de reſtrictione facta ꝑ verbum. de qua plures dant re-

gule. Quarũ prima eſt talis. Terminus cõmunis ſupponẽs vel apponens verbo pſentis tẽporis ſimplr ſumpto. non habẽte vim ampliãdi. nec a ſe nec ex alio reſtringitr ad ſupponendum pro his q ſunt ſub forma termini cõmunis ſupponẽtis. Dico aũt termini cõmunis. quia terminus cõmunis: diſcretus neq; reſtringitr neq; ampliatur. Dico aũt verbum pſentis tpis. ad remouendũ alia verba alioꝝ temporũ. q2 terminus cõis aliam habet ſuppoſitionẽ cũ eis. Dico autẽ ſimplr ſumpto. ad remouendũ vba ſumpta cum pticulis diminuentibus. vt opinabile ⁊ inopinabile. Dico aũt non habẽte vim ampliandi. ad remouendũ vba ampliatia. vt põt. Dico aũt neq; ex ſe neq; ex alio. ad remouendũ verba hñtia vim ampliãdi ex alio. et puta ex cõiuncto ſicut hoc verbũ eſt. cum dr. eſt potẽs. Dico aũt ſub forma termini ſupponẽtis. q2 hõ ſupponit ꝓ his q ſunt ſub hũanitate et anial que ſunt ſub anialitate. vt cum dicitr hõ eſt aial Item alia datr regula. Terminus cõmunis ſupponẽs vel apponens verbo de preterito ſimpliciter ſumpto. non habẽte vim ampliandi. nec ex ſe nec ex alio. reſtringitr ad ſupponendũ pro his que ſunt vl fuerũt ſub forma termini ſupponẽtis. vt cum dicitr homo fuit anial. iſte terminus hõ: ſupponit pro oibus his quis ſunt vel fuerunt homines. et vel ꝓ his que ſunt vel fuerũt anialia. Item alia dantr regula. Terminus cõis ſupponẽs vel apponens verbo de futuro etiam ſupponit pro his que ſunt vel erũt in futuro ſub forma termini ſupponentis. vt hõ erit animal. Ex pdictis patet q verbũ reſtringit quo ad ſignificationẽ que eſt tempus. ⁊ nõ quo ad ſignificationẽ principalem.

Particula ſecunda cuiuſdã ſophiſmatis ſolutiua.

Irca pdicta queritr de hoc ſophiſmate. Omne anial fuit in archa noe. Probatur. hõ fuit in archa noe. equus fuit

in archanoe. ⁊c̃ij9. ergo om̃e animal fuit in archanoe. Contra. om̃e animal fuit in archanoe. ſed ceſar fuit anial. ergo ceſar fuit in archa noe. q̇d eſt falſum. ergo aliqua p̃miſſarum eſt falſa. non minor. ergo maior. ꝙ aũt prima ſit falſa. patet per quandã regulam que dicit ꝙ terminus cõis ſupponens vel apponens verbo de p̃terito ſimpliciter ſumpto reſtringitur ad ſupponẽdum pro his que ſunt vel fuerunt ſub forma termini ſupponentis. Item alia eſt regula. ꝙ ſignũ vniuerſale aduenies termino reſtricto diſtribuit ip̃m pro om̃ibus illis ad que reſtringebatur. ergo cũ dicitur om̃e aial fuit in archanoe. iſte terminus anial ſupponit pro om̃i aniali q̇d fuit in archanoe. ſed non fuerũt om̃ia in archanoe. ergo p̃ma eſt falſa. Item ad idem in hac ꝓpoſitione. om̃e anial q̇d tunc fuit: fuit in acbanoe. iſte terminus animal reſtringitur magis q̃ꝫ in iſta oratione. om̃e aial fuit in archanoe. cũ in p̃ma plura ſupponantur. ⁊ iſte terminus aial reſtringitur ad illa que fuerũt tũc in illo tp̃e ꝓpter implicationẽ ibi poſitã. ergo ſolum illa que fuerũt in illo p̃terito fuerũt in archanoe. cum in ea plura aialia ſupponantur. Solutio quidã dicunt ꝙ hec. om̃e animal in archenoe. eſt duplex eo quod poteſt fieri diſtributio pro ſingulis generꝝ vel ꝓ generibus ſingulorꝝ. primo modo eſt falſa. ſc̃do modo eſt vera. quia quando ſit diſtributio ꝓ ſingulis generũ. tũc eſt diſtributio pro ſingulis ip̃is indiuiduis. ſcꝫ que ſub eodẽ genere ⁊ ſb eadem ſpẽ continentur. tunc oportet ꝙ oĩa indiuidua cõtenta ſb aniali fuiſſent in archanoe. q̇d falſum eſt. Sed cũ ſit diſtributio ꝓ generibus ſingulorꝝ tunc ſolum eſt diſtributio ꝓ generibus vel pro ſpeciebus. ſed nõ fuit aliqua ſpecies anialis que non fuit in archanoe. ⁊ illo mõ eſt vera Sed huic ſolutioni nõ acquieſco. quia ſpecies animalis nõ fuit ꝑ ſe in archanoe. ſed tantũ indiuiduũ. Unde pro illo tẽpore non habuit veritatem niſi ꝓ ſingulis generum. id eſt ꝓ generibus ſingulorum

Unde dico ꝙ ꝓpoſitio eſt falſa. et ecõcedo oẽs rationes adductas ad hoc ⁊ ꝓbatio peccat ſecundũ conſequẽs ab inſufficienti inductione. quia non accipit oẽs partes diſtributionis que ſunt ſub ſubiecto iſtius ꝓpoſitionis. oẽ animal fuit in archanoe.

Particula tertia motiua cuiuſdã dubij ⁊ ſolutiua.

Solet etiam queri. Utrum termini ſimiliter reſtringunt in ꝓpoſitione affirmatiua ⁊ negatiua. Dicũt aliqui ꝙ nõ quia eſſe reſtringit ad exiſtens. ⁊ non eſſe ad nõ exiſtens ergo non ꝑ eodẽ fit reſtrictio in affirmatiua ⁊ negatiua. Item videtur ꝙ oĩa negatiua in qua eſſe negat̃ ſimplicit̃ eſt falſa ſi ſimiliter reſtringant̃ termini in ꝓpoſitione negatiua ⁊ affirmatiua. qꝛ in hac ꝓpoſitiõe roſa eſt. iſte terminus roſa reſtringit̃ ad exiſtentes. ⁊ ſi in hac. roſa non eſt ſimil'r reſtringat̃ ad exiſtentes: tũc eſt ſenſus quod roſa q̃ non eſt: eſt: ⁊ hec eſt falſa. ergo ⁊ hec. roſa nõ eſt et ſic quelibet negatiua in qua eſſe negat̃: eſſet ſimpliciter falſa. qd̃ falſum eſt ergo videtur ꝙ nõ ſimil'r reſtringunt̃ termini in ꝓpoſitione affirmatiua ⁊ negatiua. Sed ꝓbatur ꝙ ſimil'r reſtringant̃ quia ſi in hac ꝓpõne hõ eſt: iſte terminus hõ reſtringit̃ ad exiſtentes. ⁊ in hac. nullus hõ eſt ad nõ exiſtentes. ergo vtraq; eſt ṽa. qꝛ de exiſtẽtibus vere p̃dicatur eſſe ⁊ de nõ exiſtẽtibus rẽmouet̃ vere eſſe. ergo cõtradictorie ſunt ſimul vere qd̃ eſt impoſſibile. ergo illud etiã ex quo ſequit̃ eſt impoſſibile. ſ. qd̃ nõ ſimil'r reſtringantur termini in affirmatiua ⁊ negatiua Itẽ regula eſt ꝙ oẽ verbũ ſimpl'r ſumptũ non habẽs vim ampliãdi nec a ſe nec ab alio reſtringit terminũ ſupponentẽ quo ad ꝯſignificationẽ que eſt tps ⁊ non quo ad ſignificationẽ. ergo tẽpus eſt cauſa reſtrictiõis illius. Sed idẽ tempus eſt in affirmatiua ⁊ negatiua ſibi oppoſita. vt roſa ẽ; nulla roſa eſt. ergo eadẽ eſt cauſa reſtrictiõis

in vtraqꝫ. ⁊ ergo ꝓ eodē fit reſtrictio in vtraqꝫ. et hec argumēta con
cedimꝰ. Ad hoc ꝙ p̄mo obijciat̃ eſt dicendū. qꝺ eſſe nō reſtringit ad
exiſtētes. ⁊ non eſſe nō reſtringit ad nō exiſtentes ſicut nec hoc v̄bū
curro ad currētes. qꝛ nullū v̄bū reſtringit ſibi terminū ſupponētem
quo ad ſignificationē. ſ; q̇ ad cōſignificatōem q̄ eſt tēpus. Vñ nō re-
ringit ad ſuppoſita exiſtentia ſed pñtia. Suppoſita eīn p̄ſentia poſ-
ſunt eſſe in aliquibus terminis tam exiſtētia q̃ non exiſtentia. vt di
co enūciabile. eſt enuncibilia(:) ſupponit tam pro exiſtētibus q̃ non
exiſtentibus. Oīa aūt enūciabilia que ſunt falſa in p̄ſenti ſunt pre
ſentia. ſed nō exiſtētia. quia nullū falſum eſt. ⁊ ſic eſſe non reſtringit
ad exiſtentia. ſed ad p̄ſentia cū idem tempus ſit vtrobiqꝫ qꝺ eſt cau
ſa reſtrictiōis. Ad aliā dicendū eſt ꝙ duplex eſt forma termini cōis
Quedā eſt que ſaluat̃ in rebus exiſtētibus tm̄. vt hūanitas que eſt
forma hoīs. ⁊ animalitas que eſt forma anīalis. ⁊ in talibus omnia
ſuppoſita p̄ſentia ſunt exiſtētia. Alia eſt forma termini cōis que ſal
uat̃ tam in rebus exiſtentibus q̃ non exiſtētibus. vt enunciabilitas
que eſt forma enunciabilis. quia quedā ſunt enūciabilia exiſtentia.
vt deum eſſe et oīa vera. Et alia nō exiſtentia. vt hoīem eſſe aſinū
⁊ omnia falſa. Et in talibus non reſtringit̃ terminus cōmunis ad ex
iſtentia. ſed reſtringit̃ tam exiſtentia quā non ad exiſtentia. Unde
iſtius propoſitionis. roſa non eſt. non eſt ſenſus. roſa que eſt nō eſt.
ſed eſt ſenſus. roſa aliter ſumpta in preſenti non eſt. Solet autem
poni quod quedam reſtrictio fit ab vſu. vt cum dicitur. nihil eſt in
archa. quāuis plena ſit aere. qꝛ iſte terminus nihil. ſupponit ab vſu
pro rebus ſolidis ſiue firmis. ⁊ rex ꝓ rege patrie. ⁊ magiſter legit ꝓ
magiſtro ꝓprio. Solet etiā poni ꝙ quedā reſtrictio fit ꝑ tranſitionē
verbi. vt cum dicit̃. ſortes paſcit hoīem. iſte terminus homo ſuppo-
nit pro alia a ſorte virtute tranſitiōis verbi. qꝛ dans ⁊ recipiēs de-

bent eſſe diuerſa. ⁊ ideo ſi aliquando fiat eadem. hoc tamen eſt p ac-
cidẽs eo qđ idem ſubiectum eſt vtriuſq; ſicut idem eſt dux et comes
ſcđm accidens. Unde dicunt qđ non ſequitur. ſortes paſcit ſe ipm et
ipſe eſt homo. ergo paſcit hoiem: in qua eſt fallacia accidentis quia
hoc pronomẽ ſe non poteſt ſupponere pro diuerſis a ſorte: ſed homo
bene poteſt. Et hec de reſtrictionibus.

Tractatulus quintus diſtributionũ. Cuius vndecim ſunt ꝑticule. Pria eſſe ⁊ poſſe diſtributiõis eſt notificatiua.

Diſtributio eſt multiplicatio termini cõis ꝑ ſignum vni-
uerſale facta. vt cum dicit. oĩs hõ. iſte terminus hõ di-
ſtribuit ſiue cõfunditur pro quolibet ſuo inferiori ꝑ hoc
ſignũ oĩs. ⁊ ſic ibi eſt multiplicatio. Dico aũt termini cõis. q2 ter-
minus ſingularis nõ põt diſtribui. Uñ iſte ſunt incõgrue. oĩs ſor-
tes oĩs plato ⁊cĩs. Et ſic ibi eſt ſolleociſmus ꝑ partes orationis.
Signorũ vniuerſaliũ alia ſunt diſtributiua ſube. vt omnis nullus.
Alia ſunt diſtributiua accidentiũ. vt qualis quãtus. Signum aũt
diſtributiuũ ſube diſtribuit res ſe habẽtes per modum eius. qđ eſt
qđ. vt oĩs nullus. vt cum dicit oĩs nigredo. oĩs albedo Sub-
ſtantia aũt cõiter ſumit ad res cuiuſlibet generis. vt cũ dicit ſignũ
diſtributiuũ ſube. Signũ diſtributiuũ accñtis eſt qđ diſtribuit res
ſe habentes ꝑ modũ accidẽtis vel ꝑ modum q̄lis vel quãti. vt quã-
liſcunq; q̄tuſcunq;. Item ſignoꝝ diſtributiuorũ ſubſtantie. alie ſũt
diſtributiua partiũ integraliũ. vt totus. alia ſunt diſtributiua par-
tium ſubiectiuaꝝ. vt oĩs nullus. Item ſignoꝝ diſtributiuoꝝ par-
tium ſubiectiuaꝝ. alia ſunt diſtributiua duoꝝ vt vter neuter. Alia
ſunt diſtributiua pluriũ. vt oĩs nullus ⁊ ſilia. Horum aũt ſignorũ
primo dicendũ eſt de ſignis diſtributiuis ſube ⁊ inter hec primo de

hoc ſigno oīs. Sciendū qd̄ omīs in plurali nūero dupl'r ſumit. vno modo collectiue. vt oēs apl'i dei ſunt duodecim non ſequit. ergo iſti apl'i dei ſunt duodecim. demōſtratis aliquibus de ipis. Alio mō ſumit diſtributiue. vt hic oēs hoies natural'r ſcire deſiderāt. ⁊ tūc q̄rit qd ſignificet. hoc ſignū oīs et videt qd̄ nihil ſignificet. q2 omīs res aut eſt vniuerſalis aut ꝑticularis. ſed hoc ſignū oīs nō ſignificat rē vniuerſalē vel ꝑticularē. ergo nullā rem ſignificat. Ideo ad idē oīs neq3 eſt p̄dicabile de vno neq3 de plurib9. ergo nec eſt vniuerſale nec particulare ⁊ ſic nihil ſignificat. ſed ꝯtra ab eo ꝙ res eſt vel non eſt oratio dicit vera vl'falſa. ergo ſi oīs nihil ſignificet ꝓpt appoſitionē vel remotionē eius nō cauſabit v̾itas vel falſitas in oratiōe. ſed hec eſt vera. aīal eſt hō. ergo ⁊ hec. omē aīal eſt hō. qd̄ eſt falſum. ergo et p̄ma. ſ. ꝙ oīs nihil ſcat. Solutio ad dubiū dicit. ꝙ omīs nō ſcat vl'e ſed vniuerſalit. q2 facit terminū cōem ſuū ſtare ꝓ oibus ſuis inferioribus. vt oīs hō currit. ⁊ ſic omīs ſcat aliquā rē. Sed duplex eſt res q2 quedā eſt res ſubijcibil' vel p̄dicabilis. vt hō aīal currit diſputat. ⁊ ſic verū eſt qd̄ omīs nihil ſignificat. q2 quelibet. et talis res aut eſt vniuerſalis aut particularis. Alia eſt que eſt diſpoſitio rei ſubijcibilis vel p̄dicabilis: et talē rem ſignificat hoc ſignū oīs: et tam ab iſta re q̄ ab alia cauſat veritas vel falſitas in oratione. Obijcit autē ꝙ oīs nō ſignificat diſpoſitionē rei ſubijcibilis. q2 in ſyllogiſmo medium habet reiterari cū ſuis diſpoſitionib9 in minori ꝓpōne. ergo debemus ſyllogiſare ſic. omīs hō eſt aīal. ſortes eſt oīs hō. ergo ſortes eſt anial. q2 oīs eſt diſpoſitio in maiori ꝓpōne. ergo debet reiterari in minori qd̄ eſt falſum. ergo oīs nō eſt diſpoſitio ſubiecti. Solutio ſicut pater duo dicit. ſ. illud qd̄ eſt pater. ⁊ pater inquātū pater. Similiter ſubiectū duo dicit ſc3 illud qd̄ eſt ſubiectū. ⁊ ſubiectū inquantum ſubiectū. ⁊ ſcōm hoc eſt duplex diſpoſitio ſubiecti. quia quedā

eſt diſpoſitio illius rei qꝺ eſt ſubiectū. vt albus niger ⁊ cūs. diſpoſi-
tionibus accidētibus. et iſte debent reiterari in minori ꝓpoſitione
cū medio. Alia eſt diſpoſitio ſubiecti. ſ. ſubiectū inquantū ſubiectū
videlicet in ordie ad predicatū. vt ois nullus ⁊ om̄ia ſigna tam vni
uerſalia quā ꝑticularia. ⁊ talis diſpoſitio nō debet reiterari cū me-
dio in minori ꝓpōne. qꝛ eſt reſpectiua. diſponit em̄ ſubiectū in cōpa
ratiōe ad p̄dicatū. vt cū dicit̄. ois hō albus currit. iſta diſpoſitio al
bus. debꝫ reiterari in minore ꝓpōne cū medio: cū ſit diſpoſitio ei⁹
qꝺ eſt ſubiectū. qꝛ eſt abſoluta. Iſta aūt diſpoſitio ois. nō debet rei
terari. qꝛ eſt reſpectiua ſubiecti ad p̄dicatum. ⁊ ita ſubiecti inquatū
ſubiectū eſt. Vñ debemus dicere ſic. ois hō albus currit. ſortes eſt
homo albus. ergo ſortes currit. et nō ſortes eſt ois homo albus.

Particula ſecunda quandam queſtionem circa hoc ſignum omnis determinat.

h Abito quid ſignificet hoc ſignum om̄is: ⁊ cuius diſpoſi
tionem ſignificet cōſequenter querit̄. vtrū om̄is exigit
tria appellata et videtur qꝺ ſic. qꝛ om̄is ꝑfectio eſt in tri-
bus. vt habetur p̄mo celi et mundi. ⁊ ſic om̄e ꝑfectum eſt in tribus.
ſed om̄e et perfectū idem ſunt. vt habet̄ ibidē. ergo om̄e eſt in trib⁹
ergo omnis vult habere tria appellata. Ad idem dicit Ariſto. in eo-
dem loco quod de duobus viris nō dicimus om̄es: ſed de tribus vi
ris dicimus om̄es. ergo ois vult habere tria appellata. Sed contra
in qualibet demōſtratione ſunt ꝓpōnes vniuerſales. ſed demōſtra
tioes fiūt ex ſole ⁊ luna. ergo oportet dicere ois ſolo om̄is luna. ſed
ſol non habet niſi vnū ſuppoſitū ⁊ ſimiliter luna. ergo om̄is vult ha-
bere tria appellata. Ad idē: om̄e priuatū lumine a terre obiectu de-
ficit. hec ꝓpō eſt cōceſſa. cū habet̄ ab auctoritatibus. ſed om̄e p̄ua-

tum lumine a terre obiectu non habet niſi vnicũ ſuppoſitum. ſcȝ hãc lunam ſingularẽ. ergo om̃is non habet tria appellata. Ad idem hoc ſignũ om̃is ſignificat qm̃ vniuerſaliter. ſed hoc qḋ dico: qm̃ vniuerſaliter: eſt modus ꝓprius vniuerſalis. Propriũ aũt diuerſificat̃ ſecundũ diuerſitatem ſui ſubiecti. vt ſi homo eſt diminutus ⁊ riſibile eſt diminutũ. et ſi homo eſt mortuꝰ riſibile eſt mortuũ. ſ vniuerſale qñdoq̃ ſaluatnr vult in pluribus. vt hõ equꝰ aliqñ in vno tm̃. vt ſol luna. ergo omnis quandoq̃ habere tria appellata. ⁊ quandoq̃ non immo vno ſolum. Ad idem duplex eſt forma. quia quedã eſt forma materie. vt anima eſt forma corporis. ⁊ iſta forma eſt pars. et nõ ꝑdicatur de eo cuius eſt pars. Alia eſt forma que eſt forma predicabilis. ⁊ ſic om̃ia ſupiora. vt genera et ſpecies differentie dicunt̃ forme inferioꝝ. vt homo equus ⁊cͥ. ⁊ indiuidua huius forme ꝑdicabilis ſunt materia eius. ergo forma cum neutro ꝑdictorum modorũ ſuã excedit materiam. nec excedit̃ ab ea. nullum vniuerſale excedit ſua indiuidua. nec excedũtur ab eo. ergo cum oĩs dicat adequationem vniuerſaliũ cum ſuis indiuiduis. vt om̃is nõ tũc oportet ꝙ ſol habeat niſi vnicum ſuppoſitũ. vt vere dicatur om̃is ſol. qḋ concedimus dicendo ꝑdictas ꝓpoſitiones eſſe veras. ⁊ ꝙ om̃is modo ſemꝑ exigit tria appellata. ſ quãdo adiungit̃ termino cõmuni habẽti plura ſuppoſita tũc exigit plura appellata. Quando ṽo adiungit̃ termino habenti ſolum vnũ ſuppoſitũ tunc exigit ſolum vnũ appellatum. Ad aliud ꝙ primo obijciebat̃. qḋ om̃is ꝑfectio eſt in tribus. dicitur ꝙ verum eſt ⁊ hec tria ſunt. ſ. ſubſtãtia rei. ṽtus eius et operatio eiꝰ Et hec tria tangit Ariſto. ſb breuibus verbis cũ dicit. natura apta nata ſic facit. per hoc eñ ꝙ dicit natura tangit ſubam rei: et per hoc ꝙ dicit apta nata tangit virtutẽ eius. ⁊ per hoc ꝙ dicit ſic facit: tangit operationẽ debitam eius. Similr hoc ſignum oĩs habet ſubſtã-

tiam ſigni vniuerſalis ⁊ virtutē que eſt diſtribuere et operationem eius qñ diſtribuit ⁊ in hiis tribus eſt ꝑfectio eius. Ad ſcḋm dicendũ eſt ꝙ homo ⁊ hoies differunt. quia hõ ſignificat ſuã ſpeciem ſcḋm ſe que eſt de pluribus ꝑdicabilis. ⁊ hoies in plurali nũero nõ dicit ſpeciem ſcḋm ſe ſed multiplicatã actu ſcḋm materiã indiuiduoꝝ nũero diuerſam. Unde ois in plurali ratione multitudis facte facit diſtributionē ꝑ diuerſas materias. ⁊ vult habere tria appellata. Sed omnis in ſingulari nũero ex quo reſpicit ſpeciem ſcḋm ſe ⁊ non materiã indiuiduoꝝ exigit eſſentiam aptã natam predicari de pluribus ſiue actu participet de pluribus ſiue ab vno et ideo exigit tria appellata aut vnũ ſolũ ſcḋꝫ naturam vniuerſalē cui adiungit̃. Quidam tamē dicunt ꝙ ois vult habere tria appellata ad minus. ⁊ dant talē rationem. Quocienſcũꝗ ſignũ vniuerſale addit̃ termino cõi non habēti ſufficientiã appellatorum recurrit ad non ens. vt cum dicit̃ omnis fenix eſt. quia licet fenix non habet niſi vnicũ ſuppoſitũ. ideo recurrit ad non exiſtentes fenices. Et ideo cum dicit̃. omis fenix eſt. ſenſus eſt. vnus fenix qui eſt. eſt et duo fenices q̃ non ſunt. ⁊ ideo dicũt has ꝓpoſitiões eſſe falſas. quidã fenix non eſt ⁊ omis fenix eſt. et nõ eſſe cõtradictorias. quia in negatiua ſupponit̃ fenix qui eſt ⁊ in affirmatiua ſupponũtur duo fenices. qui non ſunt. ⁊ ſic non idē eſt ſubiectum in vtraꝗ. Hoc aũt poteſt multipliciter improbari. quia hec inconuenientia ſequunt̃ ex falſo qḋ ſupponũt. ꝙ omis ſemꝑ vult habere tria appellata. qḋ ſupius oſtenſum eſt eē falſum. Propterea vult Ariſtoteles. ꝙ ꝓpoſitio in qua ſubiicit̃ vniuerſale vl̃iter ſumptũ alicui ꝑdicato. cõtradicit illi ꝓpõni negatiue in qua ſubiicitur vniuerſale non vniuerſalit̃ ſumptũ eidem ꝑdicato: ſed iſte ſunt tales. omis fenix eſt. quedã fenix non eſt. ergo ſunt cõtradictorie. qḋ tamen ipi negant. ergo regula eorũ eſt falſa. Itē ad idem alia regula eſt. Termi-

nus cōis ſupponens vel apponens verbo pſentis tēporis ſimpl'r ſumpto. non habēti vim ampliandi; nec ex ſe; nec ab alio reſtringit pro his q̄ ſunt ſub forma termini ſupponentis. ergo cū dicit. ois fenix ly fenix reſtringit ad ſupponendū pfenice tm̄ qui eſt. cū ipſius non ſit niſi vnicū ſuppoſitū. ergo per illam regulā ꝑus datam. Si ſignū vniuerſale adueniet ei nō diſtribuit ipm̄ niſi p vnico ſuppoſito. ergo regula eorum eſt falſa. ⁊ ſupra falſum fundat quod concepimus.

Particula tertia circa hoc ſignum omnis tria ſophiſmata format ⁊ ſoluit.

Ecundū p̄dicta queritur de hoc ſophiſmate. oīs hō eſt et q̄libet differēs ab illo eſt nō hō. Probatio hec eſt vna copulatiua. cuius vtraq; pars eſt vera. ergo ipa eſt vera. Improbatio. oīs hō eſt q̄libet differēs ab eo eſt non hō. ſortes eſt hō. ergo q̄lib; differēs a ſorte eſt nō hō q̄d eſt falſum. q2 hec eſt vna copulatiua cuius altera pars eſt falſa. ergo ipa tota eſt falſa. Solucio ꝑma ſimpl'r eſt vera ⁊ improbatio peccat penes fallaciam ꝯñtis q2 differens ab omī hoīe in minus eſt ꝙ differens a ſorte. q2 differēs ab omī hoīe ſupponit ſolū pro alijs rebus ab homine. Sed differēs a ſorte ſupponit pro eiſdem et etiam pro alijs hoībus a ſorte. Unde bene ſequit differēs ab omī homīe. ergo differēs a ſorte. et eſt locus a parte ſubiectiua ad ſuū totū. ſi vō huic ꝓponi differēs ab hoīe apponat ſignū dicendo. differēs ab omī hoīe erit ꝓceſſus ab inferiori ad ſupius cū diſtributiōe: ⁊ ſic incidit fallacia cōſequētis in improbatiōe ſm̄ vnū tantū ꝓceſſum. Quia duplex eſt ꝓceſſus in improbatione. q2 bene ſequit oīs hō eſt. ergo ſortes eſt. et eſt locus a toto in quātitate. ſed nō ſequit hoc ē differēs ab omī hoīe. ergo differēs a ſorte. ꝫ eſt fallacia ꝯſequētis ſicut hic. oīs hō eſt. ergo omē aial eſt.

Summularū Petri hyſpani.

Item querit̃ de hoc ſophiſmate. omis hō et alius hō ſunt. Probatio ſortes et alius hō ſunt plato ⁊ alius hō ſunt ⁊c̄ijs. ergo ois hō et alius hō ſunt. Improbatio alius eſt relatiuū diuerſitatis ſubſtātie ergo ſupponit p̄ diuerſo ab homine. ſed non eſt alius ab hoimne. ergo prima eſt falſa. Solutio pma eſt ſimplr falſa ⁊ pbatio peccat ſecundū fallaciā figure dictionis a pluribus determinatis ſuppoſitionibus ad vnā determinatā. quia iſte terminus alius. habet determinatā ſuppoſitionē in pmiſſis ⁊ in ꝯcluſione. Item pbatio peccat ſm fallaciā accidētis. q2 licz ſortes ⁊ plato ⁊c̄ijs. inferāt oēm hoiem ſm ſe. non tñ ſub hac copulatione que eſt omis ⁊ alius homo ſunt vt cū dicit. omis hō et alius hō ſunt. ſicut cognoſco choruſcū ſm ſe non tñ ſub hoc accn̄te qḋ eſt venire. Un̄ talis datur regula. Quociēſcūqꝫ aliqd ſequit̃ ſiue cōuerſim ſiue nō: ſi aliqd cōueniat vni qḋ nō cōuenit alteri. ⁊ p illud cui ꝯuenit inferat̃ de eo cui non cōuenit: ſemp eſt fallacia accn̄tis. Uerbi gratia. hō eſt ergo ſubſtantia eſt. ⁊ ſpēs ꝯuenit homini ⁊ nō ſubſtātie. ideo ſi p hoiem inferat̃ ſpecies de ſubſtantia eſt fallacia accidētis. vt homo eſt ſpecies. ergo ſubſtantia eſt ſpecies. Similiter hic riſibile eſt ꝓpriū. ergo homo eſt ꝓprium. Horū aūt que cōſequūtur. quedā cōſequūtur cōuerſim. vt homo ⁊ riſibile. alia non. vt hō ⁊ ſubā. Dicto de hoc ſophiſmate reſtat dicere de iſto omis hō eſt ois hō. Probatiō. ſortes ē ſortes. plato eſt plato ⁊c̄ijs. ergo ois hō eſt ois homo. Et vt vult Boecius nulla ꝓpoſitio ē verior illa in qua idem predicat̃ de ſeipo. ſed ſic eſt hic. quia omis homo pdicatur de omni hoie. ergo nulla eſt verior ipa ⁊ per cōſequens eſt vera. Improbatio. ſua cōtradictoria eſt vera. ſ. illa. quidā homo nō eſt omis hō. ergo ipa eſt falſa. Itē ad idem. ois homo eſt ois homo. ſed ſortes eſt hō. ergo ſortes eſt ois hō. ſyllogiſmus eſt in darij. ꝯcluſio eſt falſa. ergo aliqua pmiſſarum. non minor. ergo maior. ſed ma-

Tractatus Septimus.

ſoꝛ eſt ſophiſma. ergo eſt falſum. Solutio ꝑma eſt ſimplr falſa. ⁊ ꝓbatio peccat ſcðm conſequēs ab inſufficienti enumeratiōe ſingulariū ⁊ cū alijs quas aſſumit debet ſumere has a parte ſubiecti. ſoꝛtes eſt oīs homo. plato eſt oīs homo. ⁊ etiam iſtas a parte pdicati omīs homo eſt ſoꝛtes. omīs homo eſt plato ⁊cͤ. quas dimittit. et ſic peccat ſcðm conſequens ab inſufficienti enumeratiōe ſingulariū Ad aliud dicit ꝙ ibi idem non pdicatur de ſeipſo. ſed pdicatur omīs homo de hoīe ſumpto pꝛo qualibet ſui parte.

Particula quarta de hoc ſigno diſtributiuo nullꝰ circa quod ſophiſma mouet ⁊ ſoluit.

Equitur de hoc ſigno nullus qḋ ſignificat qm̄ vniuerſaliter negatiue. vnde ſignificat idem ſicut hoc ſignū omīs cum negatiōe poſtpoſita. ⁊ ideo omīs nō. ⁊ nullus equipollet. De hoc ſigno nullus talis datur regula. Quocienſcūqꝫ hoc ſignū nullus imediate adiungit termino cōi cōfundit ipm mobiliter ⁊ diſtributiue: ⁊ ſimilr terminū cōem ſibi adiūctum mediate. vt nullus hō eſt aſinus. Unde poteſt fieri deſcēſus ſub ſubiecto. ergo ſoꝛtes non eſt aſinus nec plato ⁊cͤ. ⁊ etiam ſub pdicato. Circa predicta querit de hoc ſophiſmate. nullus hō eſt oīs homo. Pꝛobat ſic. ſoꝛtes nō eſt oīs homo. plato non eſt omīs hō ⁊cͤ. ergo nullus hō eſt omīs homo. Pꝛima eſt vera. vel ſic ſua ↄtradictoꝛia eſt falſa. ſcꝫ iſta. quidā homo eſt oīs hō. ergo eſt vera. Contra ibi pdicatur oppoſitum de oppoſito. ergo eſt falſa. Solutio. ꝑma eſt vera ⁊ ad impꝛobationem reſpondet per interemptionem. quia ibi non pdicat oppoſitum de oppoſito. ſed remouetur omnis homo ab homīe ſumpto ꝓ quolibet ſuo oppoſito. ⁊ hoc eſt verum.

Summularū Petri Hyſpani.

Particula quinta: naturam huius ſigni nihil cum quodam ſophiſmate manifeſtat.

Sequit̃ de hoc ſigno nihil: qđ ſignificat idem q̄ nullus. ꝛ includit in ſe terminū recipiētem ſuam diſtributionē. q2 nihil: eſt ſignū vniuerſale cum negatiōe. ꝛ res eſt terminus recipiens eius diſtributionē. Circa p̄dicta querit̃ de hoc ſophiſmate. nihil vidēs eſt aliqđ videns. Probat̃ ſic. non rem hāc videns eſt aliquid videns. quia nō videns ſortē eſt videns platonē. non illā rem videns eſt aliquid vidēs ꝛc. ergo nihil videns eſt aliqđ vidēs. ergo prima eſt vera. Contra. ibi p̄dicat̃ oppoſitū de oppoſito. ergo locutio eſt falſa. Quidam diſtinguūt nihil videns eſt aliqđ vidēs. eo q̄ hec dictio nihil poteſt eſſe acti caſus. ꝛ eſt ſenſus nullā rem videns eſt aliqđ videns. vel poteſt eſſe nti caſus ꝛ eſt ſenſus. nulla res videns eſt aliqđ videns. ꝛ ſcđm hoc ponūt amphibologiā ex parte caſus. ſed hoc non ſoluit. quia in vtroq; ſenſu eſt falſa. Sed alij diſtinguūt hanc iterū ꝓpōnem. nihil videns. eo q̄ negatio in hoc termino nihil. poteſt negare participiū p̄mo poſitū ꝛ eſt ſenſus. nullam rem videns eſt aliqđ videns. ꝛ ſic eſt diuiſa. Vel poteſt negare hoc verbū eſt. et tunc eſt ſenſus. quālibet rem videns nō eſt aliquid videns. ꝛ ſic eſt cōpoſita: ſed hoc non ſoluit. q2 in vtroq; ſenſu ē falſa cum oppoſita ponant̃ circa idem. Solutio. dicendū eſt q̄ p̄ma eſt ſimpl'r falſa. ꝛ ꝓbatio peccat penes fallaciam figure dictiōis a pluribus determinatis ad vnā determinatā huius termini videns. q2 in p̄miſſis habet ſuppoſitionē determinatā ꝛ in ꝯcluſione ſimplr. Vel peccat ſcđm fallaciā accidētis. quia q̄uis videre cōmunicat̃ oibus ſcđm ſe: non tamē ſcđm q̄ vniūtur in hoc toto nihil videns. Vnū totum accidit parti. ꝛ eſſe vidēs aliqđ aſſignatur in ineſſe vtriq;. Sci

Tractatus Septimus.

endū eſt q̄d omnes p̄miſſe ſunt duplices. q2 negatio pōt determinare v̄bum vel p̄ticipium. vt dictū eſt prius. Un̄ antiqui poſuerūt premiſſas eſſe duplices, p̄pter talē regulā quam dabant. Quotienſcūq3 negatio ꝛ diſtributio includuntur in vno termino ad q̄ocunq3 refertur vnū ꝛ reliquū. Unde cū diſtributio poſita in obliquo nō poſſit in p̄dicta oratione attingere verbū. ita neq3 negatio. Item idem eſt iudiciū de iſtis ſophiſmatib9 nullū caput habēs eſt aliq̄d caput habens. A nullo hoīe differens eſt ab aliquo hoīe differens.

Particula ſexta de ſignis diſtributiuis duorum ſcilicet vterq3 ꝛ neuter circa que duo mouet ſophiſmata.

equit̄ de ſignis diſtributiuis duorū ꝛ talia ſunt neuter ꝛ vterq3. Et differūt a p̄dictis. q2 omis nullus. ꝛ ſimilia diſtribuunt p̄ omibus indiuiduis termini cōis. ſ3 vterq3 et neuter diſtribuūt ſolū p̄ duobus p̄ demonſtrationē oſtēſis. vt vterq3 iſtorū neuter iſtorū. Circa p̄dicta querit̄ de hoc ſophiſmate. Ab vtroq3 iſtoꝝ enunciatū eſt verū: poſito q̄ ſortes dicat deū eſſe. plato vero dicat hoīem eſſe anial. ꝛ ambo dicūt ſimul hoīem eſſe aſinū. ꝛ illi duo demonſtrarent̄ p̄ hoc p̄nomē iſtoꝝ. Probatio a ſorte enūciatum eſt verū a platone enunciatū eſt verū. ergo ab vtroq3 iſtorū enunciatū eſt verū. Contra ab vtroq3 enūciatū eſt verum. ſed nihil enunciatū eſt ab vtroq3 iſtoꝝ niſi hoīem eſſe aſinū. ergo hoīem eſſe aſinū eſt verū q̄d eſt falſum. Solutio prima eſt vera. et p̄batio peccat ſcd̄m fallaciā accidentis. ſicut habetur ab Ariſto. hec p̄poſitio ponitur eſſe vera. Omniū contrarioꝝ eadem eſt diſciplina: ꝛ tamē nulla particularis diſciplina eſt oīm contrarioꝝ. ſed diſciplina cōmuniter ſumpta. Unde hic eſt fallacia accidentis. oīm contrariorū eadē eſt diſciplina. ſ3 nulla eſt diſciplina niſi hec illa ꝛ cetera. ergo oīm

contrarioꝝ hec eadē eſt diſciplina vel iſta qꝺ eſt falſum Sič hic. hō eſt ſpecies. ⁊ nullus eſt hō niſi ſortes vel plato ⁊c. ergo ſortes eſt ſpecies vel plato. Et ſic eſt fallacia accñtis in ꝓpoſito. qꝛ hec dictio enunciatū eſt: ⁊ hec dictio verū: tenetur ꝓ ipſo in cōi. et ſic ab vtroqꝫ iſtoꝝ enunciatū eſt verū. Uñ enunciatū non tenet̃ pro ꝑticulari enūciato ab vtroqꝫ. vnde ꝑticulare enunciatū ab vtroqꝫ accidit enūciato in cōi ſicut ꝑticulare inferius accidit ſuo ſupiori et verū aſſignatur vtriqꝫ ineſſe. Et appellatur ſuperius hic omē qꝫ eſt maius ſiue ſit eſſentiale ſiue accidentale. Quidam tamē dicunt qꝫ pma eſt falſa. et dicunt qꝺ enunciatū accipit̃ pro particulari enūciato ab vtroqꝫ. et ſimiliter verū pro particulari. Et probatio peccat ſcđm fallaciam figure dictiōis a pluribus determinatis ad vnam determinatā huius termini enunciatū et huius termini verū. ſed pma ſolutio melior eſt et ſubtilior. Sequit̃ de hoc ſigno neuter quod ſignificat idem qꝫ vterqꝫ cum negatiōe ſibi ꝑpoſita. Uñ ſicut nullus de ſe habet diſtributionē ⁊ negationē. ſilr ⁊ neuter. ⁊ neuter eſt diſtributiuū duoꝝ tm̄ Item querit̃ de hoc ſophiſmate neutū oculū habēdo tu potes videre. Probatio: dextrū oculum nō habēdo tu potes videre: ſiniſtrum oculū non habēdo tu potes videre. ergo pma eſt vera. Contra neutrum oculū habēdo tu potes videre. ergo neutrū oculū habens vel dum neutrū oclm habes tu potes videre: qꝺ falſum eſt. Cōſequētia patet. qꝛ gerundia terminata in do habēt reſolui ꝑ dum. vel ꝑ ſi. vel per quia. ſed vtroqꝫ mō eſt falſa. ergo pma eſt falſa. Solutio prima eſt falſa: probatio peccat ſcđm fallaciā accidētia. qꝛ poſſe videre cōuenit partibus ſcđm ſe. ſcʒ prout ſunt diuiſe. ſed nō cōuenit eis put ſunt vnite in ſuo toto Unde hoc patet per primā regulam cū ad partes ſequat̃ totum. vt poteſta videndi conuenit partibus ⁊ non toti. ideo ſi partes inferant̃ de eo toto. ibi eſt fallacia accidentis.

Tractatus Septimus.

Particula ſeptima queſtionem vtrum negatio diſtribuat determinat.

Abito de ſignis diſtributiuis partiū ſubiectiuar. Cōſequēter querit. vtrum negatio habeat vim diſtribuendi ſiue cōfundendi. ⁊ dicit qḋ ſic. quia Ariſto. in pmo periermenias dicit ꝙ ille ꝯtradicunt. hō eſt iuſtus. non hō eſt iuſtus. ergo altera eſt vniuerſalis cum ſubiciat terminus cōis. ꝫ non niſi hoc non hō eſt iuſtus. ergo ille terminus hō diſtribuit. ſed nō eſt ibi aliquid a quo diſtribuit. niſi negatio. ergo diſtribuitur a negatiōe. Cōtra. ſi negatio habet ꝯfundendi. ergo ſicut iſta eſt incogrua. omnis ſortes currit. ſimilr hec. nō ſortes currit qḋ eſt falſum. quia ꝗuis ſignum diſtributiuū non poſſit addi termino ſingulari. tamen negatio bene poteſt addi. Item vbicūꝗ eſt diſtributio ibi eſt terminus cōmunis ſumptus vniuerſaliter. ergo oportet ꝙ ibi ſit dictio ſignificans qm̄ vniuerſaliter. ſed ſignum vniuerſale ſignificat qm̄ vl'iter tantūmō: negatio vero non. ergo non habet vim diſtribuēdi qḋ cōcedimus dicentes. ꝙ negatio non confundit. ſed negat hoc qḋ poſt ſe inuenit. Unde cū adiungit termino cōmuni negat ipm. ſed ad negationem ſupioris ſequitur negatio cuiuſlibet inferioris. eo qḋ deſtructo ſuperiori deſtruitur quodlibet eius inferius. ergo negatio non cōfundit ſed negat qḋ poſt ſe inuenit ſiue ſit vniuerſale vel particulare. Solutio aūt patet ad hoc qḋ obijcitur. quia qḋ hec eſt vniuerſalis. non hō eſt iuſtus. hoc non eſt ꝓpter naturā diſtributionis exiſtentis in negatione. ſed hoc eſt. qꝛ negatur hō in cōmuni. quo remoto remouet qḋlibet eius inferius. Item ſolet poni quedā diſtributio aptitudinis. vt omis homo timet in mari. id eſt aptus natus eſt timere in mari. Item ſolet poni diſtributio accōmodata. vt celū

tegit oīa preter ſeipm̄. ⁊ deus creauit omnia alia a ſe. ſed iſta duo genera diſtributionis non ſunt ita ꝓpria. vt alia.

Particula octaua de hoc ſigno totus. Circa hoc vnum ſophiſma determinans.

Sequit̄ de hoc ſigno totus: qḋ eſt diſtributiuū partiū integraliū. vt hic totus ſortes eſt albus. Eſt em̄ ſenſus ſortes ſcḋm q̄libet ſui partē eſt albus. ad quā ſequit̄ q̄libet pars ſortis eſt alba. ꝓbatio in hac totus ſortes eſt albus ſortes ſubijcit̄ albedini ſcḋm ſe ⁊ partes eius nō ſcḋm ſe ſed ꝓut ſunt in ſuo toto ſiue ſub forma totius. ergo non ſubijciūtur albedini niſi ꝑ totū ⁊ ſic ꝑ prius ſequitur hec. ſortes ſcḋm q̄libet partem ſui eſt albus: ⁊ poſtea illa quelibet pars ſortis eſt alba. Item in hac totus ſortes eſt albus totus ſubijcit̄ albedini in rectitudine. partes aūt in obliquitate. q2 in eo qḋ eſt totū partes intelliguntur in obliquis ⁊ in eo qḋ eſt pars totū ſumitur oblique. patet ꝑ diuiſionem eius quod eſt totum. vt domus eſt ex pariete tecto et fundamento. ⁊ ſortes eſt ex partibus. ergo illud qḋ eſt totū dat intelligere partes obliquas. ergo ad hanc totus ſortes eſt albus. immediate ſequit̄ hec: ſortes ſm̄ q̄libet ſui partē eſt albus ⁊ mediate ſequit̄ iſta: quelib3 pars ſortis eſt alba. Itē ad idem illud qḋ eſt pars nō habet eſſe niſi ab eo qḋ eſt totū. quia nō habet ꝑfectionē niſi ab eo ergo nō ſubijcit̄ alicui niſi ꝑ totū. ergo totū ꝑus ſubijcit̄. ergo ad hanc tot⁹ ſortes eſt albus. immediate ſequit̄. ſortes ſcḋm qualibet ſui partē eſt albus et mediate quelibet pars ſortis eſt alba. Circa ꝑdicta de hoc ſophiſmate queritur. totus ſortes eſt minor ſorte. Probatio q̄libet pars ſortis eſt minor ſorte. ⁊ ſortes ſm̄ quamlibet ſui partē eſt minor ſorte. Cōtra. totus ſortes eſt minor ſorte. ergo ſortes eſt minor ſorte. Solutio prīa

Tractatus Septimus.

eſt vera. ſ. hec. totus ſortes eſt minor ſorte. Et probatio peccat ſm fallaciam accidētis. q2 in iſta totus ſortes eſt minor ſorte. pdicatū attribuit partibus qbus vere conuenit: ſorti aūt non ↄuenit. ⁊ ideo hec ſimpliciter eſt falſa. ſortes eſt minor ſorte. et ideo ſi partes infe ferant eſſe minorem ſorte de toto ſiue de ſorte erit fallacia accidētis per vnā regulam ſupradictā. Unde totus ſortes eſt res ſubiecta. et ſortes accidit ei. ⁊ eſſe minor ſorte aſſignat̄ vtriqꝫ ineſſe. Etiam ꝓbatio peccat ſcdm̄ quid ad ſimpliciter. quia iſta. totus ſortes eſt minor ſorte. non ponit ſortem ſm ſe. ſed ſcdm̄ ſuas partes. ⁊ ideo potuit ſortem ſcdm̄ quid eſſe minorem ſorte. ita cum ſimplr̄ inferatur. ergo ſortes eſt minor ſorte. Peccat enim ſcdm̄ quid ad ſimplicit̄ ſicut ſortes ſcdm̄ pedem eſt minor ſorte. Item in quibuſdā ſequit̄. totus ſortes: ergo ſortes eſt totus. ſortes eſt albus. ergo ſortes eſt albus. ⁊ in quibuſdā non. Querit̄ in quibus ſequitur ⁊ in quibus non. Dicendū q̄ ſunt quedā accidētia que indifferēter conueniūt parti et toti. vt ſunt albus niger. calidū frigidum. augeri minui. et in talibus bene ſequitur. totus ſortes ergo ſortes. Alia ſunt accidētia que cōueniunt partibus ⁊ non toti et econuerſo toti ⁊ non partibus. vt totalitas. minoritas. paruitas. ⁊ in talibus nō ſequitur. totus ſortes. ergo ſortes.

Particula nona de ſigna diſtributiōis qualitatis quorum naturam quondā ſophiſmate manifeſtat.

s Equit̄ de ſignis diſtributiuis accidētium. Inter q̄ pmo dicendū eſt de ſignis diſtributiuis qualitatis. Dicit̄ autem ſignū diſtributiuū qualitatis qd̄ diſtribuit res ſe habētes per modum qualitatis. vt quelibet cuius pticulare eſt aliqualibet. Sed tūc obijcit̄ q̄ ſi accidens qd̄ ſic accidēs multiplicet̄ mul-

tiplicato ſubiecto: ergo cum ſigna diſtributiua ſubſtātie diſtribuāt
ſiue multiplicēt ſubiectū oportet qd multiplicēt ſiue diſtribuāt ipm
accidens. ergo ſigna diſtributiua accidentiū ſupfluunt. Ad hoc di-
cendū eſt qd duplex eſt multiplicatio accidētis. quia quedā eſt mul
tiplicatio ſm numerū et hec fit per ſignū diſtributiuū ſubſtantie. vt
oīs homo albus currit. Alia eſt multiplicatio ſcōm ſpeciē: et hec
fit p ſigna diſtributiua accidētis. vt qualelibet currit. id eſt res ha-
bens qualēcunqꝫ qualitatē currit. Circa pdicta queritꝰ de hoc ſophi
ſmate. Quodlibꝫ qualelibet de quolibꝫ tali ſcit ipm eſſe tale quale
ipm eſt. poſito ꝙ ſortes ſciat grāmaticā logicam ⁊ rhetoricā ⁊ plato
⁊ cicero ſilr. ⁊ ſciant ſe habere eas. ⁊ ſunt alij tres hoies quoꝝ vnus
ſciat logicā. alter grāmaticā. ⁊ alius rhetoricam et iſti neſciāt ſe ha-
bere eas. ⁊ de alijs nihil ſciant. ⁊ alij ſciant de ſe ⁊ de iſtis ⁊ non ſunt
plures hoies nec plures qlitates. Probatio. hoc qualelibet de quo-
libet tali ſcit ipm eſſe tale quale ipm eſt. ⁊ ſic de ſcdo ⁊ tertio ⁊ nō ſūt
plura qualelibet. ergo qdlibet qualelibet de quolibet tali ſcit ipm eē
tale quale ipm eſt. Contra qdlibet qualelibet ⁊c. ergo qdlibet gram
maticū de quolibet tali ſcit ipm eſſe tale quale ipm eſt. Solutio pri-
ma eſt vera ⁊ improbatio peccat ſcōm fallaciam cōſequentis ab infe
riori ad ſupius cum diſtributione ſuperioris. qꝛ qualelibet ſupponit
tm̄ pro tribus ſcꝫ pro tribus pmis: ſed grāmaticus ſupponit p eiſdē
⁊ etiam p aliquo qui habet grāmaticā tm̄: ſic grāmaticū eſt in plus
qꝫ qualibet. Unde ſi apponatꝰ ſignum vniuerſale diſtributiuū ſic qd
libet qlelibꝫ ⁊c. ergo qdlibet grāmaticū ſit cōſequens. vt hec oīs
homo. ergo omne anial: et ſimilr in vltimo de quolibet qualelibet.
ergo de quolibet grāmatico. cum dicit de quolibet tali.

Particula decima de ſignis diſtributiuis quan-

Tractatus Septimus.

titatis circa ea ſophiſma determinans.

Equit̄ de ſignis diſtributiuis quātitatis et ſunt illa que diſtribuūt res ſe habētes per modū quātitatis vt quotienſcunqꝫ quātumcūqꝫ. Et ſcðm hoc querit̄ de hoc ſophiſmate. quotienſcūqꝫ fuiſti pariſius totiens fuiſti hō. Probatio. vna vice fuiſti pariſius ⁊ illa vice fuiſti hō vice fuiſti pariſius et illa vice fuiſti homo ⁊ c̄ijs. ergo quotienſcūqꝫ fuiſti pariſius totiēs fuiſti homo. Improbatio quotienſcūqꝫ fuiſti pariſius totiens fuiſti hō. ſed bis fuiſti pariſius. ergo bis fuiſti hō qð falſum eſt. qꝛ hec dictio bis importat interruptionē eius cui adiungit̄. ſed actus eſſendi hoīem nō fuit interruptus in te. Solutio p̄ma eſt falſa. Ad probationē autem reſpondendū eſt ꝑ interꝑtationē. quia ſcða pars copulatiue eſt falſa. ſ. illa vice fuiſti hō. quia adhuc nulla vice fuiſti hō. eo ꝙ nōdum vita fuit in te terminata. vt iterū inciperes viuere. ⁊ poſtea terminaretur. qð tamen requirit̄ ad hoc vt fuiſſes bis hō. ſicut bis incipitur curſus ⁊ bis terminat̄ ad hoc ꝙ aliquis bis currat. Et nota ꝙ bis non importat interruptionē tp̄is. ſed tm̄ actus illius cui adiungit̄. Ad terminū aūt ſequitur interruptio Si aūt formaret̄ ſic paralogiſmus quandocūqꝫ fuiſti pariſius fuiſti hō. ſed bis fuiſti pariſius. ergo bis fuiſti hō. p̄ma eſt vera ⁊ improbatio peccat ſm̄ fallaciam figure dictionis ex mutatiōe p̄dicamenti qꝛ quandocūqꝫ eſt in p̄dicamento qñ. bis in p̄dicamento q̄titatis. qꝛ eſt de genere q̄titatis diſcrete.

Particula vndecima ⁊ vltima de infinito.

Equit̄ de infinito qð quinqꝫ modis dicit̄. Primo mō dicit̄ infinitū qð non pōt ptrāſiri vt vox dicit̄ indiuiſibilis q̄tum ad viſum eo ꝙ nō eſt apta nata videri. Alio mō di

citur infinitū qđ habet tranſitū imꝑfectum eo qđ nondū eſt termi-
natū tamē aptū natum eſt terminari vt dum aliqđ trāſit ꝑ ſpacium
et nondū ꝑuenit ad ſuū finem. Tertio mō dicitur infinitū ſcđm ap-
poſitione vnitatis vel alterius nūeri. Quarto mō dicitur infinitū
ſm diuiſionē: vt continuū. om̄e aūt continuū diuiſibile eſt in infini-
tum. Vñ ſic diffinitur ab Ariſto. quarto Phiſicoꝝ. Continuū eſt di
uiſibile in ſemꝑ diuiſibilia. Quinto mō dicit̄ infinitum vtroqꝫ mo-
do ſuple ꝑ appoſitionem ꝛ diuiſionē. vt tēpus. cum eñ tēpus ſit cō-
tinuū eſt diuiſibile in infinitū in diuiſiōe. vt cum poſt vnū tēpus ve-
niat aliud tēpus ſic ꝑ appoſitionem vnius tꝑis ad aliud eſt infinitum
Et quo ad has tres vltimas ſignificatiōes diffinit̄ ſic infinitū. In-
finitum eſt cui⁹ quantitatē accipientibus ſemper eſt aliquid extra ſu-
mere. vt ſi poſt vltimā partem linee accipiatur alia. ꝛ poſt alterā ter-
tia ꝛ nunqꝫ poſſit attingi terminus eius ideo linea dicitur infinita.
Solet autem poni ꝙ infinitū quandoqꝫ ſumit̄ ꝓ termino cōi. et tūc
iſta ꝓpoſitio infinita ſūt finita equiualet huic. aliqua infinita ſunt
finita. Quandoqꝫ ſumit̄ pro ſigno diſtributiuo. et tunc ille equalet
huic quo ad diſtributionē quolibet plura ſunt finita. Et probat̄ ſic
Uno plura ſunt finita. duob⁹ plura ſunt finita. tribus plura ſunt fi-
nita ꝛc̄. ergo q̄libet plura ſunt finita. ꝛ ſic dicit̄ facere interſcala-
rem diſtributionē vel interruptam vel diſcontinuā. quia hec dictio
plura in ꝑma ꝓpoſitione ſupponit ꝓ duobus. ꝛ deinceps in ſcđa pro
tribus. ꝛ ſic gradatim ꝛ ſcalariter aſcendēdo. ꝛ ſic iſta oratio quoli-
bet plura facit diſtributionē interſcalarē. quia ꝓ aliis ſupponit hoc
qđ dico q̄libet ꝛ pro aliis hoc qđ dico plura ſcđm numeꝝ aſcendēdo
vt dictū eſt. Circa ꝑdicta querit̄ de hoc ſophiſmate infinita ſūt fini-
ta. Probatio duo ſunt finita. tria ſūt finita. ꝛ ſic in infinitū. ergo in-
finita ſunt finita. Improbatio. ibi ꝑdicat̄ oppoſitū de oppoſito er go

infinita ſunt finita. Improbatio. ibi predicatur oppoſitum de oppoſito. ergo locutio eſt impoſſibilis. poteſt etiam ſic probari. quelibet plura ſunt finita. ergo infinita ſunt finita. Solutio. quidam diſtinguunt eo quod infinitum eſt equiuocum ad infinitum quo ad nos et quo ad infinitum ſimpliciter. Unde ſi ſumatur infinitum quo ad nos. prima poteſt eſſe vera. et non predicatur oppoſitum de oppoſito. quia infinite quo ad nos ſunt ſtelle et arene maris que non ſunt infinite ſimpliciter. ſi autem ſumatur infinitum ſimpliciter eſt ſimpliciter falſa. et predicatur oppoſitum de oppoſito. Alii autem diſtinguunt eo quod infinitum poteſt eſſe terminus communis. et ſic prima eſt falſa vel poteſt eſſe terminus ſinkathegoreumaticus importans in ſe diſtributionem vt dictum eſt. et ſic ponunt eam eſſe veram. Sed neutra iſtarum ſolutionum valet. quia ſi remoueatur vtraque diſtinctio et ſumatur infinitum ſimpliciter et ſecundum quod eſt terminus communis adhuc remanet probatio et improbatio huius ſophiſmatis. Unde dicendum eſt quod prima ſimpliciter eſt falſa. et probatio peccat ſecundum quid ad ſimpliciter quia infinitum appoſitione eſt infinitum quodammodo et non ſimpliciter. Unde cum accipit partes numeri ſecundum appoſitionem. vt duo tria non accipit infinitum ſimpliciter. ſed quodammodo ſiue ſecundum quid. et ideo non poteſt inferri ex his infinitum ſimpliciter.

Tractatus ſeptimus de exponibilibus ſeptimo Petri hyſpani annexus. nouem habet capitula Primum eſt de definitione propoſitionis exponibilis et terminorum exponibilium numero.

P Ropoſitio exponibilis eſt propoſitio habens ſenſum obſcurum expoſitione indigentem propter aliquod ſinkathegoreuma in ea poſitum vel in aliqua dictione incluſum vt tantum homo currit ſortes incipit eſſe albus et cetera. Pro quo ſciendum quod ea que faciunt propoſitionem exponibilem ſunt in multiplici differentia quedam ſunt

ſigna excluſiua. vt tm̄ ſolū. quedā exceptiua. vt niſi p̄ter q̄. Quedā importāt reduplicationē. vt inquantū ſcd̄m q̄. Quedā inceptionē ꝛ deſitionē. vt incipit deſinit. quedā p̄uationē finis. vt infinitum. quedā exceſſum vt cōparatiui ꝛ ſuplatiui gradus. Quedā diſtinctionem vt differt aliud. Et quedā importāt ſpecialē modū diſtributionis vt totus ꝛcȳs. Vn̄ ꝓpter iſta ſigna ꝓpoſitio dicit̄ obſcura ꝛ indiget expoſitione quare videndū eſt de ipis per ordinem.

Capitulū ſcd̄m. de expoſitione ꝓpoſitiōis excluſiue.

Signa vero excluſiua ſunt que ex ſua ſignificatione excluſionē important ꝛ a quibus reddit̄ ꝓpoſitio excluſiua. vt ſunt iſte dictiones. tm̄ ſolum dūtaxat ꝛ ſimiles. Hec em̄ ſigna quandoq̧ ponūtur gratia alietatis ꝛ aliquādo gratia pluralitatis. quandoq̧ ponunt in ꝓpoſitione ſine negatione quādoq̧ cū negatione p̄cedente aut ſequente. De iſtis autem tales dātur regule. Prima eſt excluſiua ſine negatione exponitur per vnam copulatiuā affirmatiuā cui⁹ p̄ma pars eſt preiacēs excluſiue ſed ſcd̄a pars negatiua importans negationē predicati de omnibus alijs a ſubiecto. vt tantū homo eſt riſibilis. homo ē riſibilis ꝛ nihil aliud ab homine eſt riſibile. Tm̄ apoſtoli dei ſūt duodecim. ap̄li dei ſunt duodecim ꝛ nō plures quā duodecim. Scd̄a regula eſt q̄ ꝓpoſitio excluſiua huius generis infert. copulatiuā cōpoſitam ex duabus exponentibus ꝛ qualibet earum ſeorſum ꝛ nō ecōtra. vt tantū hō currit. hō currit ꝛ nihil aliud ab hoīe currit. Tertia regula eſt q̄ ab excluſiua affirmatiua ad vniuerſalē de terminis trāſpoſitis eſt bona ꝯſequētia ſi fiat excluſio gratia alietatis ꝛ nō ecōtra. vt bene ſequit̄ tantū animal eſt hō. igitur omis homo eſt anial. Quarta regula eſt q̄ excluſiua ꝯtradictoria poris exponit̄ diſiunctiue per diſiūctiuam affirma-

Tractatus Septimus.

tiuā de partibus ꝯtradicētibus partibus p̄ʒioris excluſiue. vt iſta non tm̄ homo currit. id eſt nullus hō currit. vel aliqđ aliud ab hoie currit. patet ex virtute ꝯtradictionis. Et hoc etiam patet qualiter ab his valeat cōſequentia. Quinta regula ꝙ excluſiua in qua ponitur ſola negacio ſequens excluſionē exponitur per vnam copulatiuam affirmatiuā cuius prima pars eſt negatiua preiacens. Alia eſt affirmatiua in qua predicatum affirmatiue enunciatur de quolibet alio in ſubiecto. vt tantū accidens non eſt ſubſtantia. id eſt accidēs non eſt ſubſtācia. et om̄e aliud ab accidente eſt ſubſtantia. Ex hoc patet qualiter cōtradictoria eius eſt exponenda.

Capitulū tertiū de ꝓpoſitiōis exceptiue expoſitiōe

Sequit̄ de ſignis exceptiuis. Dicunt̄ autem dictiōes exceptiue que ſignificāt exceptionē alicuiꝰ cōtenti ſub aliquō diſtributo. vt p̄ter p̄terꝗ̄ niſi ⁊cǰs. De quibus dantur tales regule. Prima eſt ꝙ om̄is exceptio fit a toto in quātitate. Eſt aūt totum in quātitate terminus cōis ſumptus cum ſigno vniuerſali. vt oīs homo p̄ter ſortem currit. Scđa regula eſt ꝙ dictio exceptiua nō impedita facit terminū cōiem ſupra quem cadit immediate ſupponere ſimpl'r. vt omne anīal p̄ter hoiem eſt irrationale. ibi hoiem ſupponit ſimpl'r. Tertia regula ꝙ vniuerſalis exceptiua affirmatiua exponit̄ copulatiue per tres kathegoricas exponentes quarum p̄ma affirmat predicatū de ſubiecto ſumpto cū ly aliud ab alio Scđa affirmat terminū a quo fit exceptio de termīo excepto. in tercia negatur p̄dicatum de termīo excepto. vt hic om̄e aīal preter hominē eſt irrationale. Quarta regula vniuerſalis negatiua exceptiua exponit̄ copulatiue per tres exponentes in quaꝝ prima predicatum negat̄ de ſubiecto ſumptū cū ly aliud ab alio. Et in ſcđa affir-

matur terminus a quo fit exceptio de termino qui excipitur. In tercia affirmatur vniuerſaliter pᵭicatum de termino excepto. vt nullū animal preter hoiem eſt riſibile. exponitur ſic. nullum animal aliud ab homine eſt riſibile. homo eſt anial. ⁊ omis homo eſt riſibilis. Ex iſtis patet qualiter in iſtis exceptiuis valeant cōſequentie ab exponentibus ad expoſitam vel econtra. Quare eodem modo dicendū eſt de ipſis ſicut de copulatiuis quibus exponūtur.

Capitulum quartum expoſitionem propoſitionis reduplicatiue ſuis regulis manifeſtat.

Sequitur de reduplicatiuis dictiōibus. Dicūtur aūt reduplicatiue dictiones q̄ important ratiōnē ſcḋm quā aliud alteri attribuitur. vt inquantū ſcḋm q̄. ea ratiōe. ⁊ ſimiles De quibus dantur tales regule. Prima q̄ dictio reduplicatiua p̄ſupponit aliqᵭ predicatum ineſſe alicui ſubiecto ⁊ denotat illud ſupra qᵭ cadit immediate eſſe cauſam illius inherētie. Scḋa regula q̄ dictio reduplicatiua ſemꝑ refertur ad predicatū ⁊ nūq̄ reduplicat ipm. Tercia regula q̄ ꝓpoſitio reduplicatiua affirmatiua exponitur copulatiue per q̄tuor exponētes affirmatiuas. quarꝫ p̄mo affirmat p̄ncipalem predicatū de ſubiecto. Scḋa affirmat reduplicatū de ſubiecto. tertia predicatū p̄ncipale de reduplicato vniuerſaliter. quarta eſt vna cauſalis in cuius antecedēte ponitur dictio ſupra quam cadit reduplicatio de aliquo trāſcedente. ⁊ in cōſequente pᵭicatū p̄ncipale affirmatur de relatiuo illius tranſcendētis. vt hic. hō inquantū rationalis eſt flebilis. id eſt hō flebilis ⁊ hō eſt rationalis. ⁊ omē rationale eſt flebile. et q2 aliquid eſt rationale et ipm eſt flebile. Quarta regula ꝓpoſitio reduplicatiua in qua ponitur negatio quedā poſt dictionem reduplicatiuā exponitur copulatiue per quatuor exponen

tes quarum p̄ma negat predicatū principale de ſubiecto principali Scd̄a affirmat reduplicatū de eodē. Tertia negat vniuerſaliter p̄dicatū principale de reduplicato. Quarta eſt vna cauſalis in cuiꝰ antecedēte p̄dicatur reduplicatū de vno traſcedente ꝛ in cōſequēti negatur predicatū de relatiuo illius tranſcedētis. vt hic nullus hō inquantū eſt rationalis eſt rudibilis. id eſt nullus hō eſt rudibilis. ꝛ oīs homo eſt rationalis. ꝛ nullū rationale eſt rudibile. ꝛ quia aliquod eſt rationale ip̄m non eſt rudibile. Ex quo patet per legem cōtradictionis q̄liter ſunt exponende cōtradictorie iſtarū. patet etiā ꝙ in iſtis valet cōformiter conſequētia ſicut in p̄dictis.

Capitulum quintum propoſitionis gratia illorum verborum incipit et deſinit eſt expoſitiuū.

S Equitur de incipit et deſinit: pro quoꝝ expoſitione notandum eſt qđ rerum quedā ſunt quarū eſſe acquiritur totum ſimul in inſtanti. vt homo vel binarius ſiue homo ſit mediante aliqua trāſmutatiōe ſucceſſiua precedēte. vt in productiōe naturali ſiue hoc ſit ſine vlla tranſmutatione p̄cedente. vt in creatione angeli. Quedam autē ſunt quorum eſſe acquiritur ſucceſſiue. et pars poſt partem. vt ſunt res nature permanentis quarū denoīatio dependet a dn̄io cōtrariĳ ſupra contrariū ſicut albū nigrū ꝛ frigidū calidum. Etiā res nature ſucceſſiue. vt motus tēpus. Etiā aliquaꝝ rerum eſſe deperditur totū ſimul ꝛ in inſtanti. Aliarū aūt deperditur ſucceſſiue. Et ſcd̄m has differētias quatuor ponuntur regule. Prima ꝓpoſitiones de incipit in rebus quaꝝ totum eſſe ſimul acquiritur exponuntur per vnā copulatiuā cuius p̄ma pars eſt affirmatiua de p̄nti ꝛ ſcd̄a negatiua de p̄terito vt hic. homo incipit. id eſt homo nūc eſt ꝛ immediate ante hoc non fuit. Scd̄a regula ꝓpōnes de incipit in

rebus quaꝝ eſſe acquirit̃ ſucceſſiue exponunt̃ per vnam copulatiuã cuius prima pars eſt vna kathegorica negatiua de pñti ⁊ ſcḋa eſt affirmatiua de futuro. vt hic ſortes incipit eſſe albus. i. ſortes nunc nõ eſt albus ⁊ immediate poſtea erit albus. Tertia regula ꝓpões de deſinit rerum quaꝝ totum eſſe ſimul deperditur exponit̃ ꝑ vnã copulatiuã cuius ꝑma pars eſt affirmatiua de pñti ⁊ ſcḋa eſt negatiua de futuro. vt ſortes deſinit eſſe hõ. i. ſortes nunc eſt hõ ⁊ immediate poſtea nõ erit hõ. Quarta regl'a ꝓpões de deſinit quaꝝ eſſe deꝑdi tur ſucceſſiue exponunt̃ ſicut copulatiue ꝑ vnã negatiuã de pñti: et aliã affirmatiuã de ptõ. vt hic ſortes deſinit eẽ albꝰ. i. ſortes nũc nõ eſt albus ⁊ immediate añ hoc fuit albus. Ex ꝑdictis patꝫ quõ ꝯtradictorie iſtaꝝ ſunt exponẽde. ⁊ quomodo in ipis valeat cõſequẽtia.

Capitulũ ſextum propoſitionem in qua ponitur infinitum exponere docet.

S Equit̃ de infinito cuius quedã ſolẽt aſſignari diſtinctiones. Prima eſt ꝙ infinitũ quãdoqꝫ ſumit̃ negatiue ⁊ eſt illud quod nõ eſt finitũ nec aptum natũ finiri: vt pũctus vel deus. Alio modo ꝑuatiue: ⁊ eſt illud qḋ non eſt finitũ ſed aptum natum eſt finiri. vt motus nõ dum ꝑfectus eſt infinitus. Et illud eſt triplex. ſcꝫ finitum per appoſitionẽ tm̃. vt numerus. ⁊ infinitum per diuiſionẽ. vt in cõtinuo. ⁊ infinitũ per appoſitionẽ et diuiſionẽ ſimul ſicut eſt tẽpus. Scḋa diuiſio eſt infiniti qua diuidũt omes modi ꝓcedẽtes quoꝝ aliud dicitur infinitũ actu qḋ eſt quantũ nõ terminatum. Aliud eſt infinitũ in potẽtia. Aliud dicit̃ infinitũ ꝗ ad nos tm̃ ⁊ non ſm̃ rem. Tertia diſtinctio eſt qḋ infinitũ capitur vno modo ſignificatiue. vt eſt terminus cõmunis. ⁊ ſic ſignificat quantitatẽ rei ſubiecte et predicate; vt cum dicitur motus eſt infinitus. Alio mo-

do capit̃ ſinkathegoreumatice nō prout dicit quantitatē rei. ſed in quantū ſe habet ad ſubiectū in ordine ad p̃dicatū. ⁊ ſic non eſt terminus cōis. ſed diſpoſitio ſubiecti ⁊ ſignū diſtributiuū. Et de his dantur tales regule. Prima eſt. infinitū ſinkathegoreumatice ſumptū poſitū in ſubiecto facit terminū ſequentē ſtare cōfuſe tm̄. vt hic infiniti hoies currunt. ibi hoies ſupponit confuſe non tn̄ mobiliter. Secunda regula eſt. ꝓpoſitio de infinito ſinkathegoreumatice capto exponit̃ per vnam copulatiuā cuius p̄ma pars affirmat predicatuz de ſubiecto ſumpto ſub aliqua quātitate cōtinua vel diſcrata. et ſecunda negat predicatū ineſſe tali ſubiecto ſcōm determinatā quantitatem. vt iſta infiniti hoies currunt. exponit̃ ſic. aliqui hoies currunt ⁊ non tot quin plures duobus vl' tribus. Tertia regula. ꝙ propoſitio de infinito capta kathegreumatice ſiue ſignificatiue exponitur per vnam copulatiuam cuius prima pars affirmat quantitatem ſeu predicatum de ſubiecto. ⁊ ſc̃a negat terminū illius quantitatis. vt hic linea eſt infinita id eſt linea eſt quanta. ⁊ nō habet terminū quātitatis ſue. Et hoc ſi infinitum ſit in p̃dicato. Et ſi ſit in ſb̄iecto prima affirmat p̃dicatum de ſubiecto quanto. ⁊ ſcd̄a negat terminū illius quantitatis. vt hic aliquod corpus infinitū eſt album. id eſt aliquod corpus quātum eſt albū. ⁊ illud corpus nō habet terminū quātitatis ſue. Et nota ꝙ oportet negare terminū illius quātitatis ſcōm qd̄ dicitur infinitū ita ꝙ ſi ſit infinitū in actu negādus eſt terminus quantitatis actualis. Et ſi in potentia ita ꝙ ſit infinitum ſcōm potentionalē quantitatem ⁊ non ſcōm actualem negandus eſt terminus quātitatis potentionalis ⁊ non quantitatis actualis ſiue ſit infinitū ſcōm appoſitionem ſiue ſcōm diuiſionem.

Capitulum ſeptimum de comparatiui et ſuperlatiui expoſitione.

Equit de cōparatiuis ⁊ ſuplatiuis de quibus dantur ta-
les re[g]ule. Prima ꝙ ꝓpoſitio habens cōparatiuū ꝓprie
captum. ⁊ nō abuſiue exponit copulatiue per tres expo-
nentes quarū prima affirmat poſitiuū de re excedēte. ſcd̄a affirmat
eundem de re exceſſa. tertia affirmat exceſſum de re excedente et re-
ſpectu rei exceſſe. vt hic ſortes ē fortior aſino. id eſt ſortes eſt fortis
⁊ aſinus eſt fortis et ſortes eſt magis fortis ꝙ̄ aſinus. vel negando
equalitatē forme rei exceſſe reſpectu excedētis. vt ſi ſortes eſt fortis
⁊ aſinus eſt fortis ⁊ nō eſt eque fortis ſicut ſortes ⁊cᷓ. De ſuplatio
talis datur regula ꝙ ſuplatiuus diſtribuit terminū ſequentē qui ſi-
gnificat rem exceſſam. vt leo eſt fortiſſimus aialium. ibi aialium di-
ſtribuitur. Scd̄a regula eſt ꝙ ſuplatiuus proprie tentus vult geni-
tiuū ſignificantē rem exceſſam cōuenire rei excedenti. patet. q2 hec
eſt impropria. leo eſt fortiſſimus lincū. q2 linx de leone non verifica-
tur. Tertia regula ꝙ ꝓpō de ſuplatiuo ꝓprie capto exponit copula-
tiue ꝑ tres exponentes quarū ꝓma affirmat predicatū de re exceden-
te. Scd̄a affirmat idem de re exceſſa. Tertia vniuerſaliter negat ideȝ
de re exceſſa per reſpectū ad rem excedentē. vt hic roſa eſt pulcherri-
mus florum. i. roſe eſt pulchra ⁊ omīs flos eſt pulcher et nullus flos
eſt pulchrior roſa. Si vero ſuperlatiuus teneatur affirmatiue tertia
exponēs debet eſſe affirmatiua affirmans exceſſum de re excedente
per reſpectū ad rem exceſſam acceptā vl'iter. vt dicendo roſa eſt pul
chrior omī flore. Et omēs ꝓpōnes de maximo ⁊ minimo his duob⁹
modis poſſunt exponi. Si ibi nullus poneret gtūs. tunc iſte geniti-
uus deberet obmitti. vt hic ſortes eſt fortiſſimus hō. ſortes eſt for-
tis ⁊ nullus eſt fortior ipō. Et cōtradictorie iſtarum ſemꝑ habēt ex-
poni per diſiūctiuas de partibus cōtradicentibus.

Capitulum octauum de expoſitiōe dictionum dif-

ferentiam importantium.

SEquit̃ de differt ⁊ aliud. de quibus dant̃ regule. Prima ꝙ differt diuerſum aliud cõueniunt tm̃ entibus. Nam vt dicitur decimo Methaphiſice. nec nõ ens enti nec ens non enti eſt idẽ vel diuerſum. Scđa regula ꝙ ablt̃us rectus ab iſtis dictiõibus mediãte a vel ab diſtribuit̃ ſi ſit diſtribuibilis niſi habeat impedimentũ. Tertia regula eſt ꝙ ꝓpoſitio affirmatiua de differt exponit̃ copulatiue per tres exponẽtes in quaꝝ prima affirmatur hoc predicatũ eſt de eo ꝙ differt. In ſcđa affirmatur idem de eo a quo differt. Tertia regula negat vnũ illoꝝ de alio. vt homo differt ab aſino. id eſt homo eſt. aſinus eſt. ⁊ homo non eſt aſinus. Quarta regula eſt ꝙ ꝓpoſitio negatiua de differt debet exponi per vnam diſiunctiuã de partibus cõtradicẽtibus. vt ſortes non differt ab aſino id eſt ſortes non eſt vel aſinus non eſt vel ſortes eſt aſinus. Et cõſequentie valent in iſtis ſicut dictum eſt in ꝓcedentibus.

Capitulum nonum ⁊ vltimum dans expoſitionem ꝓpoſitionẽ in qua ponit̃ totus ſinkathegoreumatice acceptũ.

SEquitur de hoc ſigno totus. Pro quo ſciendũ qđ hoc ſinkathegoreuma totus accipitur tribus modis. Uno mõ vniuerſaliter pro illo qđ habet partes vnde cõponitur. Scđo modo magis ꝓprie pro omi illo quod ex oibus ſuis partib⁹ eſt ꝑfectum ſicut domus dicit̃ tota quando eſt cõpleta. Et his duobus modis totus tenet̃ ſignificatiue et kathegoreumatice. Tertio modo ſumit̃ ſinkathegoreumatice prout icludit ſignũ diſtributiuũ vt hic totus ſortes eſt albus. et ſic non dicit quale ſit ſubiectum ſed qualiter ſe habeat ad p̃dicatũ. Et illo modo reddit ꝓpõnem exponibilẽ. De q̃ dantur due regule. Prima eſt ꝙ totus diſtribuit termi

74
74

nū cui adiūgitur pro qualibet eius parte integrali. vt totus ſortes eſt albus.i. quelibet pars ſortis eſt alba. Scḋa regula eſt ꝓpoſitio affirmatiua de toto exponit̄ per vnā kathegoricā tranſmutando totus in hoc quod eſt ſcḋm quālibet ſui partem. vt totus ſortes eſt minor ſorte.i. ſortes ſcḋm quālibet ſui partē eſt minor ſorte. Preterea notandū ꝙ hec ſigna quilibet quantūlibet non ꝓprie faciunt ꝓpoſitiōes exponibiles ſed faciunt diſtributionē nō abſolutā ſcḋm modum reliquoꝝ ſignorum ſicut ſunt iſta ſigna. oīs nullus. Sed contrahunt ſpeciem ad aliquod determinatū genus ꝑdicamentale. vt q̄tumlibet diſtribuit pro quantitate ꝯtinua. et tantū valet ſicut habens omnem quantitatē cōtinuam. Et qualelibet diſtribuit ꝓ omni qualitate ⁊ tātum valet ſicut habens omnē qualitatē. Et ſic de ſimilibus. Et de exponentibus dicta ſufficiant.

Finiunt tractatus Petri Hyſpani in tractatus et capita ſolerter diſtincti. Impreſſiq; Cracouie per dominū Johannē Haller ciuis eiuſdem. Anno domini. M. quingenteſimo decimoquarto.

Jones de Sbonyko Anno Cristi 1 7 1 9

BIBLIOTH: UNIV: JAGELLONICAE

d. d. [illegible] quod signum [illegible] ſuper [illegible] et quod non
[illegible] p[ro] logica [illegible] Si signum [illegible]
[illegible] et non [illegible] ſubiecto [illegible]
[illegible] ſuper [illegible] et [illegible] Si [illegible]
[illegible] vel predicato
[illegible]
[illegible] tota terminatur in illo termino cui additur
Ut in hac p[ro]p[ositi]o[n]e [illegible] omnis [illegible]
[illegible]
[illegible] omnis [illegible]
[illegible]

d. d. ampliacio[n]e[m] termini requi-
ritur [illegible]
& termi[n]i ampliabiles [illegible]
vel significabiles p[ro] diversis
[illegible]
[illegible] correspondentia [illegible]
& [illegible] termi[n]i ampliabiles [illegible]
[illegible] in ordine ad terminum
[illegible]
[illegible] & termi[n]i
ampliativus importet
[illegible] in ordine
ad [illegible] ampliatur

BIBLIOTH: UNIV: JAGELLONICAE

Petri Hispani
Textus